

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
КАФЕДРА "ІНОЗЕМНІ МОВИ"

SCIENCE AND INNOVATIONS IN THE 21ST CENTURY

Матеріали
I Всеукраїнської Інтернет-конференції
студентів та молодих вчених
12 травня 2021 р.

*Гуманітарні науки
Соціальні та поведінкові науки*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
КАФЕДРА «ІНОЗЕМНІ МОВИ»

Science and innovations in the 21st century

Матеріали
І Всеукраїнської Інтернет-конференції
студентів та молодих вчених
12 травня 2021 р.

Гуманітарні науки
Соціальні та поведінкові науки

Мелітополь

2021

Science and innovations in the 21st century : матеріали І Всеукр. Інтернет-конф. студ. та молод. вчен. (Мелітополь, 12 травня 2021 р.) : у 3 ч. – Мелітополь, 2021. ТЗ. 126 с.

У збірнику представлені матеріали Всеукраїнської конференції за результатами досліджень у галузі гуманітарних, соціальних та поведінкових наук.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, магістрантів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників підприємств різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування.

Відповідальність за зміст наданих матеріалів, точність наведених даних та відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори.
Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Редакційна колегія: Симоненко Світлана, к. пед. н., доцент, зав. кафедри «Іноземні мови»; Тітова Олена, д.пед. н., професор кафедри «Іноземні мови»; Караєва Тетяна, к. пед. н., доцент кафедри «Іноземні мови»; Лемещенко-Лагода Вікторія, викладач кафедри «Іноземні мови» ТДАТУ; Зайцева Наталя, ст. викладач кафедри «Іноземні мови» ТДАТУ; Кривонос Ірина, ст. викладач кафедри «Іноземні мови» ТДАТУ.

ЗМІСТ

НАПРЯМ «ГУМАНІТАРНІ НАУКИ»

АКТУАЛЬНІСТЬ КАЗОК ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ Батіг Г.В. <i>Львівський національний університет імені Івана Франка</i>	11
EDUCATION FOR Z GENERATION Bidnenko O.P., Roienko L. V. <i>Kyiv National University of Technologies and Design</i>	13
МОВНА СИТУАЦІЯ У СФЕРІ ШКІЛЬНОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ) Бойко М.І. <i>Київський університет імені Бориса Грінченка</i>	16
INNOVATING PEDAGOGY Vasylenko Y.O. <i>Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs</i>	19
МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ ЯК АВТОР МОДЕРНИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРАКТИК У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІЇ Гаврилюк М.О. <i>Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова</i>	23
«ЕДИПВ СЮЖЕТ» В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТОМАСА ПІНЧОНА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ВИГОЛОШЕННЯ ЛОТУ 49») Ганчук М.М. <i>Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького</i>	25
ВИКОРИСТАННЯ ЗНИЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ ДЛЯ РОЗКРИТТЯ ОБРАЗУ ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ У ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ГРУПИ «QUEEN») Гаркушка Д. Ю. <i>Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького</i>	28

THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH FOR LAWYERS Golubeva D. V. <i>Dnipro State University of Internal Affairs</i>	30
ДО ДІАХРОНІЇ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ Горькавий Є.О. <i>Національний університет біоресурсів та природокористування України</i>	32
РОСІЙСЬКІ ТА БРИТАНСЬКІ ЖІНКИ У БОРОТБІ ЗА ПРАВО ГОЛОСУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА Залєток Н.В. <i>Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського</i>	34
LANGUAGE MEANS OF EXPRESSION OF POSITIVE AND NEGATIVE EMOTION Ilina A.O. <i>Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs</i>	36
PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF PEDAGOGICAL ACTIVITY Ivanova O.V., Kugai K.B. <i>Kyiv National University of Technologies and Design</i>	38
ПОСТМОДЕРНІЗМ ЯК ЛІТЕРАТУРНЕ ЯВИЩЕ Кушнірук В.М. <i>Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ</i>	42
РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ Кушнірук В.М. <i>Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ</i>	44
ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ПОЧУТТЯ ЛЮБОВІ (ГАНС КРІСТІАН АНДЕРСЕН «СНІГОВА КОРОЛЕВА», «РУСАЛКА», «ДИКІ ЛЕБЕДІ») Лазурко М.І. <i>Львівський національний університет ім. Івана Франка</i>	46

СТВОРЕННЯ НОВИХ МОВ ДЛЯ ФІЛЬМІВ КІНОКОМПАНІЇ MARVEL ЯК СПОСІБ РОЗШИРЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ПРОШАРКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	49
Лопушанський І. О. <i>Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького</i>	
ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	52
Мартинець І.В. <i>Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ</i>	
HOFSTEDE'S CULTURAL DIMENSIONS THEORY IN INTERNATIONAL BUSINESS	54
Mikhailovskaya A.R. <i>Dnipropetrovsk' State University of Internal Affairs</i>	
ACADEMIC INTEGRITY - A STEP INTO THE FUTURE	58
Mykhalevych A., Sapiga V. <i>National University of Food Technologies</i>	
COMMUNICATION AS A PERSONAL NETWORKING SKILL FOR LAWYERS	59
Moroz V.V. <i>Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs</i>	
ТЕМАТИЗАЦІЯ НАСИЛЬСТВА В СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	61
Перерва О. О. <i>Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького</i>	
ENTWICKLUNG DER METHODENKOMPETENZ BEI MASTERSTUDIERENDEN	63
Podopryhora A.W. <i>Taurische staatliche agrartechnologische Dmytro Motornyi-Universität, Melitopol / Fachhochschule Anhalt, Deutschland</i>	
ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ПЕРЕКЛАДУ	66
Староконь Ю.М., Лисенко А.А. <i>Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ</i>	

DISTANCE LEARNING AS A MODERN FORMAT OF HIGHER EDUCATION 69

Khristovoy R.Y.

Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ ЖИТТІ 71

Хойна Д.С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЮРИДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ 73

Хойна Д. С., Шерстюкова Л.С., Леонова Н.В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ 77

Шкіль А.С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

КУЛЬТУРА УСНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ 79

Шкіль А.С.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

НАПРЯМ «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»

IMPACT OF PROTOCOL AND ETIQUETTE ON INTERNATIONAL RELATIONS IN A GLOBAL AND REGIONAL PERSPECTIVE 83

Babina V.O, Hasanova E.I.

Odesa Polytechnic State Institution

МОВНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ АУДИТОРІЇ В ПРОМОВАХ ПОЛІТИКІВ 85

Голубєва Д. В.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ 88

Дмитрієнко М.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ДИХОТОМІЯ «МАСКУЛІННІСТЬ – ФЕМІННІСТЬ» У ГЕНДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ Іванюк А.Т., Желнова П.А., Прожуган І.Е. <i>Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ</i>	92
ДИТЯЧІ СТРАХИ: ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА Ісаєва Д. Ю. <i>Криворізький державний педагогічний університет</i>	94
КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ТРИВОЖНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ Карпенко М. С. <i>Криворізький державний педагогічний університет</i>	96
ТОЛЕРАНТНІСТЬ Кушнірук В.М., Хойна Д.С., Шкіль А.С. <i>Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ</i>	98
СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПІДСТАВИ ПОДІЄВИХ КОМУНІКАЦІЙ Лаврентьєв І. С. <i>Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного</i>	100
ПСИХОКОРЕКЦІЙНИЙ ВПЛИВ КАЗКОТЕРАПІЇ НА ПРОЯВИ СТРЕСУ У ДОШКІЛЬНИКІВ Літвінова С.С. <i>Криворізький державний педагогічний університет</i>	103
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ Лоб О.В. <i>Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія</i>	105
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТІВ «ТВОРЧІСТЬ» І «ЖИТТЄТВОРЧІСТЬ» В КОНТЕКСТІ ДІАЛЕКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ Маврін В.В. <i>Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально- реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради</i>	107

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО- ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	110
Патицька Х. О. <i>ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»</i>	
PARENTS AUTHORITY IMPORTANCE IN THE PROCESS OF PERSONALITY FORMATION	113
Raukova V. T., Kugai K. B. <i>Kyiv National University of Technologies and Design</i>	
ЕТАПИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКИ	116
Рябініна М.А. <i>Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини</i>	
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСАДНИЧИЙ ПРИНЦИП ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	119
Савельєва Н.В. <i>Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного</i>	
«УПРАВЛІННЯ СТРАХАМИ» ЯК ПОЛІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ЛЕГІТИМАЦІЇ/ДЕЛЕГІТИМАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ВЛАДИ	121
Стрелков В. В. <i>Волинський національний університет імені Лесі Українки</i>	
РОЗВИТОК РОЗУМІННЯ ЕМОЦІЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ	123
Улітіна К.С. <i>Бердянський державний педагогічний університет</i>	

**НАПРЯМ
«ГУМАНІТАРНІ НАУКИ»**

АКТУАЛЬНІСТЬ КАЗОК ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Батіг Г.В., *batig25gala@gmail.com*

Львівський національний університет імені Івана Франка

Сьогодні, у часі стрімкого поширення інформаційних технологій, змін соціально-політичних та освітніх, гостро постає потреба у формуванні світоглядних орієнтирів людини. Тому й відкриваються нові можливості для осмислення і впровадження в теорію й практику шкільної освіти творчого доробку видатного педагога і письменника Василя Олександровича Сухомлинського, а його педагогічна спадщина набуває особливої актуальності.

Розбудова національної системи освіти повернула проблему використання творів художньої літератури як засобу виховання морально-етичних та естетичних почуттів учнів. Уважне опрацювання казок у початковій школі зумовлюється тим, що їхній зміст віддзеркалює позачасову проблематику. Існує чіткий поділ персонажів на добрих і поганих, сутність вчинків яких легко розуміється дітьми, даючи змогу визначити моральні якості кожної дійової особи. Тому літературно-педагогічна спадщина педагога-новатора – це джерело людської мудрості, добра і любові, з якого кожна дитина повинна почерпнути для себе основні закони людської моралі.

Спостерігаючи за нововведеннями, бачимо в НУШ осучаснену «Школу радості» видатного педагога Василя Сухомлинського, а «Школа радості» існує лише тоді, коли учням цікаво навчатися. Вихованцям початкових класів радісно й весело пізнавати світ, адже вихователі, дотримуючись порад В. Сухомлинського, обирають найкращий матеріал, що проникає до сердець дітей: через казку, ігри, дитячу творчість [3, с. 76]. В Україні є передумови до існування «Школи радості» як справжнього осередку культури в кожній початковій школі, можемо орієнтуватися на велику спадщину педагога. Беззаперечним є факт, що серед українських дітей, батьків, вчителів та вихователів В. Сухомлинський має стійкий авторитет і як педагог-новатор, і як автор літературних творів для дітей. Феномен популярності його казок в тому, що в них закладено спроможність не лише розвивати інтерес дітей до читання, але й пробудити у дитини любов до природи, людей, прагнення до знань, до моральної та естетичної краси [2, с. 47].

М. Масловська влучно зауважила «майстерність творення простих, на перший погляд, казок та оповідань: вони не перевищують 150 слів, але яким треба бути великим майстром, щоби в такій малій кількості слів вкласти таку високу якість думки, повчання. Поетика його творів вражає простотою, узгодженістю й досконалістю. Його герої не фантастичні, а земні, це ті речі, тварини, птахи, люди, що нас оточують» [1, с. 216].

Казки педагога-гуманіста передають народну мудрість, загальнолюдські моральні ідеали. Тому чільне місце у підручниках з літературного читання у НУШ

відведено казкам В. Сухомлинського. У 2 класі учні вивчають різні за тематикою твори, що виховують любов до природи, Батьківщини, до найдорожчих у світі людей – тата, мами, бабусі. Це казки: «Як Наталочка в Лисиці хитринку купила», «Соловей і Жук», «Хлопчик і дзвіночок конвалії», «Лисенятко-першокласник», «Пихата жаба». Третьокласники вчать бути толерантними, ввічливими, уважно ставитись до рідних, любити природу, рідну землю за казками «Що найтяжче журавлям?», «Спляча книга», «Краплина роси», «Безрідний дятел». Учні 4 класу вивчають казки «Співуча пір'їнка», «Віл і Садівник». Повчає другокласників викорінювати пихатість, лестощі казка «*Пихата жаба*». Зверхність Жаби, яка вирішила навчитися розмовляти по-журавлиному, викликає сміх: «Розмовляють із нею по-жаб'ячому, а вона мов не розуміє – відповідає по-журавлиному. Розгнівалися жаби й дорікають своїй подружці: – Ти ж така жаба, як і ми, чого ж ти не хочеш розмовляти по-жаб'ячому? Жаба задерла голову й каже: – А може, у мене виростуть крила, і я полечу, як журавель!..» [4, 275]. На формування патріотичних почуттів учнів 3 класу спрямована казка «*Що найтяжче журавлям?*» Із розмови білокорі берізки і найстаршого журавля діти роблять висновок, що найкраще у рідному краї і найтяжче його покидати: «То чому ж там найтяжче? – ще більше дивується Береза. – Бо то не рідна земля, – каже найстарший Журавель, – бо немає там тебе, білокора Березо» [4, с. 503].

Минає час, проходять десятиріччя, одне покоління змінюється іншим, а ці твори не втрачають ані значимості, ані актуальності. Казками педагог проповідує культ Людини, Совісті, Справедливості, Патріотизму, Толерантності. Думки, світогляд, виховні принципи творчості В. Сухомлинського є чудовим прикладом, взірцем для теперішніх учителів, вихователів, майстрів художнього слова, батьків та учнів.

Література

1. Масловська М. Казковий світ Василя Сухомлинського. Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем, 2002. № 9. С. 215–219.
2. Павленко Ю. Науково-педагогічні студії: науковий журнал. Київ: ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України. 2020. №. 4. С. 45–53.
3. Ростовський О. Педагогіка музичного сприймання. Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан». 2009. 124 с.
4. Сухомлинський В. «Я розповім вам казку...»: Філософія для дітей; уклад. О. В. Сухомлинська. Х.: ВД «Школа». 2018. 576 с.

Науковий керівник: *Жаркова Р.Є., кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.*

EDUCATION FOR Z GENERATION

Bidnenko O.P., *obidnenko12@gmail.com*

Roienko L. V., *Lroyenko@gmail.com*

Kyiv National University of Technologies and Design

Modern technology has changed the way humanity communicates, gets knowledge, information and entertainment. Today in the education system the issue of rethinking the methods of meeting the educational needs of the digital generation Z is relevant. The term Z generation was thought of by American demographers Neil Howe and William Strauss, who coined the Theory of Generations in 1991. Representatives of Z generation are children born since 2001. This is a digital generation, which is characterized by the ability from an early age to interact with technology at the subconscious level. The rapid development of technology and the Internet, the active use of social networks have significantly influenced the formation of consciousness of modern youth. Representatives of Z generation has a higher IQ, they easier adapt to changes, they tend to find friends all over the world. Using social media all the time encourages them to empathize with the problems of society, they are always in virtual communication with their friends, sources of entertainment and knowledge. They can make money on original copyrighted video and audio content [1, c. 15].

Modern teenagers have a negative attitude to lectures and information in text form. The differences between what is currently taught in educational institutions and what is really needed in future adult life are becoming apparent. According to forecasts, 65% of young people will work in professions that do not yet exist. Representatives of Z generation seeks employment with a free schedule, free choice of job, the need for highly specialized expertise and the ability to change employers quickly.

Representatives of Z generation perceive the graphic representation of information more effectively, they are prone to multitasking, processing more information, finding more logical solutions, value their time. They are literate consumers of information and know that it makes no sense to memorize a large number of unnecessary numbers and facts. They tend to receive information through the format of short articles, mini-news and statuses in social networks. The negative consequence is the development of modern youth fragmentary thinking, inability to analyze, difficulty in perceiving large text blocks of information, problems in the process of expressing their opinions. Fragmentation of thinking is a prerequisite for the need to find a competent use of this phenomenon in the educational process.

It is extremely difficult to transfer the fundamental knowledge accumulated by previous generations in modern educational conditions, because it is difficult and

uninteresting for representatives of Z generation to focus on static information for more than

10-15 minutes. Modern youth considers a relic reading primary sources, going to the library, taking notes and listening to information in the form of lectures and contrasts it with the speed of solving any educational issue through the network. Any modern teenager can easily find, download and view all information in no time. But at the same time the depth of assimilation of information is destroyed, the ability of its effective analysis and logical comprehension is lost. Modern teenagers are not prone to the ability and desire to concentrate and independently acquire knowledge and make discoveries. The Internet provides an opportunity to get into a world where the answer is the ability to quickly navigate the information on the site. Modern youth has developed the ability to instantly search and reproduce ready-made information, but in real life conditions that require interaction with other people, formulate a goal, design their own action, according to life experience, fragmentary thinking is a significant obstacle [2].

Therefore, it is necessary to change the education system in a qualitative context. The persistence of attention, which is a necessary component of the educational process, has significantly decreased in Z generation, although the clipping of thinking has given them the ability to perform several tasks simultaneously. The main characteristic of the memory of Z generation is short-term and the need to store small pieces of information. Today's teenagers remember not so much the content of information as the place where it can be found. There is a need to adapt modern curricula so that they focus on the realities of the modern world and the learner's ability to realize his or her potential effectively. Representatives of modern youth are team players, so in the education system it is important to emphasize cooperation in the learning process. The goal of Z generation is to be able to spend humanity's most valuable resource - time - as efficiently as possible, so priority should be given to methods with an ideal relationship between time spent learning and the amount of usefulness that can be obtained from a source of information. The motivation of today's youth directly depends on a clear understanding of the sphere of life, where this knowledge can be effectively applied. The practical use in the future professional activity of the knowledge received in the most effective form and in convenient time is and will be a priority in the future [3, c. 68].

To achieve the goal of the educational process, representatives of Z generation need a clear wording in a visualized format with the help of infographics of the educational task, for which clearly defined deadlines should be specified. Modern teenagers will benefit from using in educational process interactive lessons, online learning platforms, Internet resources, computer programs and technologies. Representatives of Z generation will achieve much greater success in learning if they realize why they have learned something and what practical successes they have achieved.

Summing up, it is needed to say that the learning process in the 21st century will involve the need for teachers to learn something new at the same time as their students.

Understanding the possibility of further practical use of the acquired knowledge will help to gain the confidence of young people that they will achieve their goals and success in life. The learning process itself will not be limited by the walls of the training room, because it can take place at any convenient time, anywhere, on a global scale.

References

1. Howe N., Nadler R. Millennials and K-12 Schools. Great Falls: LifeCourse Associates. 2008. 129 p.
2. How to attract, engage and retain Gen Z. [Electronic resource] Retrieved from: <https://elmosoftware.com.au/resources/blog/how-to-attract-engage-and-retain-gen-z/>
3. Palfrey J., Gasser U. Born Digital: Understanding the first generation of digital natives. New York: Basic Books. 2008. 352 p.

МОВНА СИТУАЦІЯ У СФЕРІ ШКІЛЬНОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

Бойко М.І., *miboiko96@gmail.com*

Київський університет імені Бориса Грінченка

Вступ. Провідне завдання вітчизняних соціолінгвістів полягає в ретельному вивченні деформацій, яких зазнало мовне середовище України до і після проголошення незалежності. Зауважимо, що різні області країни вимагають неоднакових стратегій і тактик під час розроблення та впровадження мовно-культурної політики [2].

Актуальність обраної теми зумовлена потребою активізації соціолінгвістичних розвідок, досліджень мовної ситуації в Україні, питань побутування української мови в умовах українсько-російської двомовності Донеччини, що має не тільки теоретичне, а й практичне значення для впровадження програми державної мовної політики в регіоні. Варто зауважити, що спеціального дослідження мовної ситуації в освітньому просторі Донеччини досі не зроблено [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему сучасної мовної ситуації вивчали У. Вайнрайх, С. Ковальова, В. Маккей, В. Ламберт, Т. Бурда, О. Данилевська, А. Загнітко, Г. Залізняк, І. Кудрейко, Л. Масенко, Г. Мацюк, С. Соколова, Л. Ставицька, О. Тараненко, О. Шевчук-Клюжева та багато інших дослідників. Ґрунтовною є розвідка І. Кудрейко та А. Загнітка «Динаміка мовної і національної самоідентифікації мешканців Донеччини» [3].

Освіта належить до одного з найважливіших напрямів державної політики України. Експерти наголошують на двомовності освітнього простору в Україні. Аналізуючи результати масового опитування 2014 року, О. Данилевська у праці «Українська мова в українській школі на початку ХХІ століття: соціолінгвістичні нариси» робить висновок про деформований характер мовної ситуації у сфері шкільної освіти [2].

Мета дослідження – комплексно проаналізувати мовну ситуацію в закладах освіти Донеччини, простежити внутрішньомовні деформації, зумовлені впливом російської мови на українську та схарактеризувати роль освіти в національній консолідації України.

Джерельну базу дослідження становлять 1) нормативні документи профільного міністерства, відповідно до яких у різні роки було регульовано функціонування мов у закладах освіти (накази, листи Міністерства освіти України); 2) показники цільового анкетування учнів 9–11 класів, студентів I–IV курсів, проведеного авторкою протягом 2019–2020 років у Слов'янську, Бахмуті, Покровську та Маріуполі (загалом 1179 анкет); 3) усне мовлення учнів та студентів.

Результати дослідження та їх обговорення. Мовою повсякденного спілкування учнів Слов'янська є українська (39 %), російська (38 %), українська та

російська однаковою мірою (23 %), у Маріуполі (65 %), Бахмуті (64 %) та Покровську (76 %) переважає використання російської мови.

Проаналізуємо результати анкетування представників вищої освіти. Мовою повсякденного спілкування студентів Донбаського державного педагогічного університету є українська (30, %), російська (34,8 %), українська та російська однаковою мірою (34,8 %), респонденти з Маріупольського державного університету (76 %) та Горлівського інституту іноземних мов (85 %) переважно використовують російську мову. Студенти Донецького національного технічного університету зазначили, що українською мовою послуговується 21 % опитаних, російською – 34 %, обома мовами однаковою мірою – 45 %.

Більше ніж половина опитаних учнів Донеччини впевнені, що володіють українською мовою добре, хоч школярі, які здобувають освіту в навчальних закладах Слов'янська, зазначили, що їхній рівень володіння українською мовою є відмінним (76 %). Відповідь «незадовільно» майже відсутня в оцінках сучасної молоді.

Найбільше виявилось опитаних, які самі оцінюють себе як таких, що добре володіють українською мовою. У Горлівському інституті іноземних мов – 78 %, у Донбаському державному педагогічному університеті – 62 %. Тільки в Маріупольському державному університеті частка тих, хто досконало володіє українською мовою, становить 34 % від загальної кількості. Подібні результати спостерігаємо і в Донецькому національному технічному університеті (38 %).

Варто звернути увагу на запитання «Якою є мова спілкування у Вашому навчальному закладі?», оскільки думки студентів та школярів розділилися.

У Донбаському державному педагогічному університеті українську мовою спілкування вважають 43,3 %, російську – 10 %, українську та російську – 46,7 % опитаних. Подібні результати спостерігаємо в Донецькому національному технічному університеті. Українську мовою спілкування вважають 44 %, російську – 12 %, українську та російську – 44 % опитаних.

У Горлівському інституті іноземних мов більша частина респондентів (89 %) зазначила, що мовою спілкування є українська й російська однаковою мірою. Натомість у Маріупольському державному університеті 50 % студентів зазначили, що українська і російська використовувані однаковою мірою, а 44 % наголосили, що в навчальному закладі активно послуговуються українською.

Учні, які навчаються в м. Слов'янську та м. Бахмуті, зауважили: у їхньому навчальному закладі домінує українська мова. Натомість учні з Маріуполя та Покровська впевнені, що мовою спілкування є українська й російська однаковою мірою.

Відповіді студентів Маріупольського державного педагогічного університету (34 %) та Горлівського інституту іноземних мов (28 %) засвідчили, що значно менше ніж половина викладачів розмовляє українською мовою у закладах вищої освіти. Натомість у Донецькому національному технічному університеті частка українськомовних викладачів становить 76 %, а в Донбаському державному педагогічному університеті – 64 %. Школярі, які навчаються в школах Слов'янська

та Бахмута, наголошують: більше ніж половина вчителів використовує українському мову під час уроків.

Дослідження засвідчило, що найчастіше на заняттях студенти Горлівського інституту іноземних мов (64 %) та Маріупольського державного університету (53 %) звертаються до викладачів російською мовою. У Донецькому національному технічному університеті частка українськомовних студентів становить 63 %, у Донбаському державному педагогічному університеті – 76 %.

Більша частина респондентів зі Слов'янська (56 %) та Бахмута (54 %) звертається до вчителів українською та російською мовами. У Покровську частка російськомовних учнів становить 45 %, а у Маріуполі – 62 %.

На запитання школярів та студентів більша частина вчителів / викладачів відповідає державною мовою. Хоч 36 % викладачів Маріупольського державного університету та 44 % Горлівського інституту іноземних мов відповідають російською. У Донецькому національному технічному університеті частка українськомовних студентів становить 63 %, у Донбаському державному педагогічному університеті – 76 %. Частка російськомовних вчителів найбільша в закладах освіти Покровська (48 %) та Маріуполя (51 %). Натомість педагогічні працівники Слов'янська (77 %) та Бахмута (65 %) надають перевагу державній мові.

Висновки і перспективи. У закладах середньої освіти Слов'янська кількість українськомовних учнів та вчителів найбільша. Водночас відповіді школярів із Маріуполя та Покровська доводять, що під час занять учні та педагогічні працівники досі послуговуються російською мовою [1, с. 64]. Незважаючи на те, що в Донбаському державному педагогічному університеті та Маріупольському державному університеті українська і російська мови вживаються однаковою мірою, простежено тенденцію до підвищення престижності спілкування саме державною мовою в закладах вищої освіти. У Донецькому національному технічному університеті чисельність українськомовних значно перевищує тих, хто спілкується російською або є білінгвами. Студенти Горлівського інституту іноземних мов переважно використовують російську мову у сфері освіти.

Список використаної літератури

1. Вінтонів М., Бойко М. Мовна ситуація в освітньому просторі Донеччини на початку ХХІ століття. *Mundo Eslavo*. 2020. № 19. С. 61–75.
2. Данилевська О. Українська мова в українській школі на початку ХХІ століття: соціолінгвістичні нариси. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 364 с.
3. Загнітко А., Кудрейко І. Динаміка мовної самоідентифікації мешканців Донеччини. *Світогляд*. 2009. № 3. С. 24–29.

Науковий керівник: *Вінтонів М. О., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.*

INNOVATING PEDAGOGY

Vasylenko Y.O., vasylenko19@gmail.com
Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs

This work is dedicated to the awareness of the role of attitudes and emotions in teaching and learning. Educators want their students to pay attention in class but, ideally, they want more: students should have the right attitude, and they should be fully engaged and deeply absorbed in their learning experience, since that will lead to higher levels of achievement and satisfaction. Gratitude as a pedagogy suggests reflecting on attitude in order to bring about improvements in wellbeing, relationships and learning. Practising gratitude has been shown to lead to an increase in students' ability to focus in class and to remain resilient when facing difficulties, while teachers have been better able to deal with stress. The approach seems highly relevant in times of adversity and the positive feelings it generates may go some way towards counteracting the emotional anxiety and cognitive stress brought on by uncertainty and insecurity at the present time. Research suggests that people learn best when they are in a mental state that makes their learning easier or more enjoyable.

The pace of innovation and the ability to adopt new practices differs around the world, and of course not every suggested pedagogy is suitable for every setting. Yet increasingly, innovative pedagogies display a shared propensity to promote connection and collaboration (including between students and teachers), taking learning beyond classroom walls into a virtual space and enabling participants to reach out to others who may be on the other side of the world. Several pedagogies also display a trend towards foregrounding positive attitudes that can help people to navigate an uncertain environment.

Best learning moments: The idea of best learning moments builds on the psychological concept of cognitive absorption, or 'flow', defined as deep involvement or immersion in an activity or task, often accompanied by feelings of enjoyment. People experience this mental state and these feelings when engaged in an activity that is appropriately challenging to their skill level, resulting in full concentration and focus. Best learning moments can result in deep learning and high levels of satisfaction, and they may also be particularly memorable. They may occur in situations involving hands-on activity and participation, and they fit in well with learner-centred approaches that take individual differences in learning into account. Teaching tips for creating memorable moments include talking about students' interests, asking challenging questions and accepting that all students are different. Technology-enhanced learning environments can be designed to create opportunities for best learning moments – for example, through use of mobile devices, games-based learning and immersive experiences, and through using data from learning analytics. New ways of capturing best learning moments can support reflection on learning and improving the design of learning technology. Best learning moments can also be opportunities for 'teachable moments', which are unplanned opportunities that arise

when a teacher senses that students are engaged and ready to absorb some insights, such as a general point from a shared experience.

Equity-oriented pedagogy: Developing educational opportunities that are inclusive requires thinking not only about equality in opportunities to access education but also about equity, whereby each student can achieve similar positive outcomes, regardless of their background and characteristics such as gender, disability or ethnicity. Finding fairer ways to improve learning for all requires consideration of barriers at many levels, from personal to cultural and societal. Strategies in equity-oriented pedagogy include listening to students and adapting teaching, recognising uneven impacts of use of educational technology, awareness of how assessment practices can be unfair and drawing on pedagogical frameworks such as Universal Design for Learning (UDL). UDL seeks to accommodate individual learning differences and provides principles of curriculum design that focus on offering students multiple means of engagement, representation (e.g. alternative formats) and expression or action. New technology and increased online and hybrid learning provide opportunities for increasing personalisation and cocreation of learning, although possible inequitable effects of technology must be considered. Where the focus is on developing individualised support for learners, this should not reduce the social benefits of learning together or unintentionally create new barriers. By putting a focus on fairness, rather than on whether access is possible, equity-oriented pedagogies can offer a more holistic approach when considering inclusion.

Student co-created teaching and learning: The co-creation of teaching and learning materials by teachers and students can lead to greater empowerment of students and better relationships. Students can share responsibility with teachers for designing materials and activities as well as assessments. They can co-create new content and experiences or amend existing ones. The approach resembles ‘communities of practice’, whereby a group of people come together, linked by a common interest, and meet regularly in order to find ways of improving their practice. As students participate in the co-creation activities, they negotiate with others and form and evolve their identities. Examples of co-creation range from small group activities, often relating to specific courses, to largescale involvements such as surveys, interviews, consultations, testing of materials, workshops and critical reading of course content. Barriers to uptake of this approach include the need for students to have specific skills or expertise, and a concern that their involvement may change the direction of content creation from what was originally planned. There may also be frustration when the process does not work smoothly, and there is a risk that co-creation may not involve all students, thereby contributing to feelings of exclusion. When co-creation works well, students often report positive feelings of enthusiasm and involvement and they can acquire new skills. Cocreated materials may also save them having to buy expensive textbooks.

Telecollaboration for language learning: Learning a second language can bring many advantages, such as an increased likelihood of attaining further education, work and professional collaboration. The availability of free-to-use online communication tools has created new opportunities for authentic contexts for language learning and cultural learning, in the form of telecollaboration projects that connect learners in different

locations. Telecollaboration enables a student to tutor another in their first language, while also learning their collaboration partner's language as part of the same exchange. Such projects may be formally supported within an educational institution or informal. Telecollaboration has been found to improve learners' communication skills, expand their vocabulary and grammar knowledge, and help them to appreciate other cultures and to use their second language accurately and appropriately. Records of telecollaboration may be useful for follow-up tuition or task improvement. The quality of the learning opportunities in telecollaboration is dependent on learners' commitment and motivation, and learners and teachers may need to be trained in telecollaboration principles and strategies. Some learners have reported cross-cultural tensions when working on language tasks. Overall, telecollaboration can contribute to building a student-centred learning environment characterised by peer teaching, autonomous learning and tailored learning based on learners' personal interests and needs.

Corpus-based pedagogy: A large collection of texts or other samples of naturally occurring language – for example, a collection of newspaper articles across several decades or a collection of informal conversations – is known as a corpus. Language teachers, students and developers of teaching materials may access a corpus to obtain authentic linguistic data and devise corpus-based tasks for teaching and learning. Corpus-based pedagogy has received attention in recent years as a result of advances in computing science that facilitate extraction of information from a corpus – for example, to find out how certain words are used. Learners can access online corpora with or without the help of their teachers, and they can analyse their own use of language by comparing their linguistic choices with the patterns and structures retrieved from a corpus. The retrieval and analysis of language use in context thus provides learners with a research-based understanding of language forms and functions. The corpus-based approach can be applied in many areas including learning languages for specific purposes, teaching text analysis, support for writing in a particular genre, and scrutiny of existing textbooks to discover their features and to suggest improvements. It can also enable comparisons between word usage or concepts in different languages to help develop cultural awareness. Researchers maintain that there is a need for more corpora that are accessible, diverse and adaptable for language instruction.

Corpus-based pedagogy facilitates language teaching and language learning in aspects of syllabus design, materials development and activities that may be done in class or out of class. It provides teachers and students with authentic linguistic data, which can be used repeatedly. The data stored in a corpus can be retrieved by software tools for corpus processing. In this sense, corpus-based pedagogy provides learners with a good opportunity for data-driven learning. However, this pedagogy has its challenges in terms of demands on teachers' knowledge and skills, requirements for students' aptitude and expertise, and difficulty in corpus building, which requires the investment of considerable time and effort by staff.

References

1. A paper on the application of data-driven learning to a small-scale corpus of conversational texts from the British National Corpus: Basanta, C. P., & Rodríguez-Martín, M. E. (2005). The application of data-driven learning to a smallscale corpus of conversational texts from the BNC – British National Corpus. *International Journal of Learning*, 12 (8), pp. 183–192.
2. A paper on corpus-based analysis of instructional language used in textbooks: Hang, C., & Cheuk, H. N. J. (2020). Revisiting the notion of ESL: A corpus-based analysis of English textbook instructional language. *Ampersand*, 7, pp. 1–10. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.amper.2020.100066> (Accessed: 12/11/20)
3. A paper on the opportunities and challenges of corpus-based pedagogy: Huang, L-S. (2018). Taking stock of corpus-based instruction in teaching English as an international language. *RELC Journal*, 49(3), pp. 381–401. Available at: <https://doi.org/10.1177/0033688217698294> (Accessed: 12/11/20).
4. A paper on the advantages and disadvantages of incorporating corpus data instruction into language classrooms: Samburskiy, D. (2014). Corpus-informed pedagogical grammar of English: Pros and cons. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 154, pp. 263–267. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.10.148> (Accessed: 12/11/20).

Scientific adviser: *Kovalchuk Olena Stepanivna, PhD Associate professor, Department of Law Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs*

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ ЯК АВТОР МОДЕРНИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРАКТИК У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІЇ

Гаврилюк М.О., *ramamisha@gmail.com*

Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова

Михайла Петровича Драгоманова небезпідставно можна назвати істориком та науковцем. Аналізуючи ряд написаних ним праць, ми розуміємо, що створення і аргументування ідеї, яка вказувала на українську окремішність та тяглість традиції державництва в Україні є домінуючою. Тому, ми спробуємо опрацювати одну із запропонованих моделей існування українства у геополітичному просторі: фактаж, історіографія.

Дане дослідження є спробою окреслити основну форму держави, яку Михайло Петрович Драгоманов вважав би компромісом в умовах, що були створені окупаційної адміністрації Російської та Австро - Угорської імперій.

Для формування історичної державницької концепції Михайлу Драгоманову необхідні були докази, аргументи, які стали би підґрунтям. Він розпочав роботу над джерелами, які доводили тяглість традиції державотворення. Вчений базував свої погляди на історії козацтва, яке мало суверенну державу, а також знаходився під впливом проєвропейських ідей, які панували на той час [1]. Історики, як наприклад С.О. Єкельчик стверджують, що Драгоманов був схильним до федералістичної моделі майбутньої української держави. Ми знаємо, що у той період вже були федералісти, але вони обстоювали інтереси українства мирним шляхом, видаючи газети, журнали і брошури. Натомість, Михайло Петрович у цьому плані був досить принциповий і радикальний. Драгоманов, безумовно вивчив федералістичні настрої, аналізуючи зарубіжні джерела. Так, він був зацікавлений ідеями прудонізму: «А Прудон недурно ж каже: «Хто каже: воля — каже федерація, або не каже нічого; хто каже республіка — каже: федерація, або не каже нічого; хто каже: соціалізм — каже: федерація, або вп'ять не каже нічого» [2; 3; 4]. Драгоманов послуговувався думками Прудона, але частково. Весь фокус уваги формувався довкола «національного питання», яке мало вирішуватись першим серед усіх інших. Надто великий вплив на Драгоманова мав «громадівський соціалізм». Тому була й обрана форма держави-федерація. Вона мала би символізувати певний «баланс сил», зважаючи на статус українських земель, на їх підпорядкування московитам.

Історична свідомість й історична думка як складові духовного життя українського народу, ідеалізація українського народу в умовах політичної несвободи, державної традиції . культурної тяглість, етнічної та територіальної розпорошеності українського народу були значною мірою XVIII політизовані та ідеологізовані. специфіка духовного життя українського народу XVIII-XIX ст. полягала у тому, що його суспільні ідеали, ідеологічні настанови , політичні парадигми висловлювалися не у програмах діяльності політичних партій і

громадських організацій, а на сторінках історичних та етнографічних досліджень, які претендували на визнання свого високого наукового та публіцистичного рівнів [4].

Підсумовуючи вищесказане слід вважати Драгоманова дослідником, що намагався створити власне бачення на проблему викладання вітчизняної історії. Він започаткував практики і зміг показати інше бачення на процеси минулого. Концепція Драгоманова суттєво відрізнялася від загальних «лакун російського світу», де українська історія була не окремим явищем, а сировинним придатком до теорій М. Погодіна та В. Карамзіна. Грунтовні судження варто внести до аргументованої бази, яка підтверджує унікальність української історії.

Список використаних джерел та літератури

1. Ващенко В.В. Від само презентації до методології: психобіографічний вимір простору історіописання М. Грушевського Дніпропетровськ: Видавництво Дніпропетровського національного університету, 2007. 324 с.
2. Ващенко В.В. Стратегії конструювання М.Грушевським українських метанаративів: методи та їх функції: автореф.дис..д-ра іст. Наук: 07.00.06; Дніпропетр.нац.ун-т ім. О. Гончара. Д.,2009. -36 с.
3. Возняк М.П. З листування М.П. Драгоманова з В. Навроцьким/ М.П. Возняк// Літературно-науковий вісник. -1923. -Т.29. - С.249-259.
4. Громада: Українська збірка, впорядкована Михайлом Драгомановим. – Женева, 1878. - С.568.

Науковий керівник: *Журба М.А., доктор історичних наук, професор кафедри цивілізаційної історії та археології Центрально-Східної Європи Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*

«ЕДИПІВ СЮЖЕТ» В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТОМАСА ПІНЧОНА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ВИГОЛОШЕННЯ ЛОТУ 49»)

Ганчук М.М., ganchukmn@gmail.com

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

«Одного літнього полудня місіс Едіпа Маас повернулася додому...», – так розпочинається роман «Виголошення лоту 49» Томаса Пінчона [3, с. 5]. Як бачимо, функціонування міфу про Едіпа у творі помітне вже з першого речення. Коли письменник дає підказку на кшталт імені протагоніста, читачі зазвичай намагаються відшукати відповідні сюжетні паралелі. Скажімо, персонаж має статевий зв'язок з рідною донькою (як, наприклад, у романі «Гомо Фабер» (*Homo Faber*, 1957) швейцарського письменника Макса Фріша). Однак, щоб виправдати такі міфологічні проекції, потрібен, як правило, більше ніж один збіг (при цьому відтворення цілого міфу не є обов'язковим), а також свідчення на користь того, що такі паралелі є справді значущими. Звичайно, цей процес не можна зводити до простого пошуку співзвуч або відлунь.

Міф про Едіпа відомий сучасному читачеві, здебільшого, у софоклівській версії, яка становить квазідетективний сюжет [детальніше про це див.: 2]. Томас Пінчон також змушує свою героїню вдатися до розслідування. Жінка має своєрідний погляд на світ – погляд Шерлока Голмса. Попри те, що Едіпа шукає не вбивцю, а походження таємної організації під назвою Трістеро, її пошуки, по суті, є Едиповими. Тобто її розслідування, як і його, зрештою, – це розслідування реальності та знань про неї. Розуміння Едіпою їх природи переважно збігається з розумінням Едіпа. Духовне зростання як Едіпи, так і Едіпа в цій частині міфу засвідчує це спостереження.

Утім місіс Маас від самого початку демонструє певну «сліпоту» у сприйманні реальності, як і міфологічний Едип (у трагедії Софокла ця тема особливо відчутна під час діалогу царя Фів із Тіресієм – у першому епісодії трагедії віщун неодноразово прямо вказує на це володареві: «Мені ти сліпотою докоряв, а сам, / Хоч зрячий, а своїх нещасть не бачиш ти» [4, с. 83]). Томас Пінчон натякає на це у доволі специфічний, властивий саме йому іронічний спосіб: «Мружачись від сонця, вона поглянула вниз схилом на обшир розкиданих будинків [...] Та ось, чи то через хмару, що затулила сонце, чи то від того, що згустився смог, вона оговталася і через це порушила «мить релігійного звершення», хоч би там чим воно було» [3, с. 20–21].

Вважаючи, що виявила докази існування підземної поштової системи, Едіпа спочатку, «подібно приватному детективу у якійсь старій радіовиставі, вважала, що все, що потрібно задля розв'язання будь-якої великої таємниці, це мужність, винахідливість і свобода від зашкарублених копівських правил» [3, с. 120]. Отже, вона ставить до таємниці Трістеро як до вдалої нагоди погратися в детектива. Як і Едип, вона переконана, що знайде відповідь, і, як і він, вона ніколи не уявляє, що її власний погляд на світ насправді впливає на розслідування. Однак, оскільки кожна її

спроба щоразу зазнає поразки – свідки гинуть, зникають або просто ускладнюють загадку; підказки ніколи не дають позитивних доказів; теорії не виправдовуються, – Едіпа спершу сумнівається, що зможе досягнути «одкровення, яке поступово відкривало все довкола неї» [3, с. 40], і, зрештою, що вона будь-коли знову зможе розрізнити Реальність.

Очевидно, що погляд Едіпи на Реальність хибний, оскільки істина передбачає невизначеність, а отже, є більш небезпечною, тому що веде до урвища порожнечі. Коли Едіпа наближається до цієї прірви, вона вагається, «стурбована, що її відкриття не виходять за межі певного кола – можливо, через побоювання, що воно зробиться більшим за неї і врешті її поглине» [3, с. 159]. Вона відчуває неохоту щодо подальших дій і наближається до абсурду, щоб уникнути розмов про Рендольфа Дріблетта [детальніше про це див.: 3, с. 158–159], автора постановки «Трагедія кур'єра», який покінчив життя самогубством невдовзі по тому, як Едіпа відвідала цю виставу і допитала його про Трістеро.

Однак, як і Едип, вона робить це небезпечне занурення й виявляє, що її єдиний висновок повинен бути плюралістичним – таким, що не розкриває таємниці, а просто стверджує її. Трістеро існує, або вона фантазує про його існування, або вона є жертвою складного сюжету, або вона просто уявляє такий сюжет. Зіткнувшись із порожнечею, Едіпа реагує типово едіпівським способом: вона мчить автострадою вночі з вимкненими фарами – її версія самозасліплення. «Та янголи її берегли» [3, с. 169], і тому Едіпа, на відміну від Едипа, не знайшла виходу, щоб розігнати жах свого одкровення. Вона змушена погодитися з позицією, що, хоча вона може чекати на відповіді, вона, мабуть, ніколи їх не дізнається.

Самозасліплення Едипа свідчить про те, що він, без сумніву, розгадав таємницю вбивства Лая, як і таємницю свого минулого: «О горе, горе! Стало ясно все тепер! / О світло дня, тебе востаннє бачу я. / В проклятті народивсь я, шлюб мій проклятий, / І рідну кров пролив я – замість подвигу» [4, с. 113]. Оракул виявився істинним, а Едип довів свою Істину. Настільки далеким є цей фінал від випадкових блукань Едіпи до моменту усвідомлення того, що єдиною істиною є невизначеність, наскільки Класична Греція видається далекою від Америки ХХ століття.

Однак це загальновизнане тлумачення вимагає більш пильного вивчення. Істина не відкривається Едіпові, як це було, наприклад, у випадку з Мойсеєм. Подібно до Едіпи, йому довелося шукати правду, і саме так він дізнався, що ті істини, які здавались абсолютними, насправді були ілюзіями. Він – не слухняний син, а вбивця; він здобув свій трон не завдяки власному розуму, а скоївши злочин; його кохання було неприродним; і він був справді сліпим, коли йому здавалося, що він прекрасно бачить. Інакше кажучи, Едип виявляє, що знання, які він вважав однозначними, були насправді найбільшою оманю.

Отже, навіть попри те, що Едип з'ясував, що докази проти нього є неспростовними, фінал і загальний рух його життя передбачають більш невизначену позицію. Неоднозначність істини підкреслюється у вигнанні Едипа з Фів, коли той, хто вважав себе найнещаснішим із людей, підноситься над богами. Справді, у цьому піднесенні Едип демонструє, що засвоїв урок: те, що є істинним сьогодні, може не

бути таким уже завтра. Він каже Тезеєві: «Не гнівайся, що змовкну. Ти ж обітницю / Сповни – й повік не будеш дорікати собі, / що блукача Едіпа марно в край ось цей / Прийняв, – хіба що й небо нас одурює» [4, с. 252]. Едип тепер розуміє, що бути людиною означає брак цілісного бачення, абсолютних знань; боги – і реальність – можуть звернутися до нього в будь-який час.

У дещо модифікованому вигляді ці спостереження надаються також до історії Едіпи Маас. З одного боку, тоді як Едип залишається ненаситним у своїх пошуках, у героїні Томаса Пінчона час від часу зникає азарт у розслідуванні. Точніше, вона не менше захоплена, просто менше впевнена в тому, як діяти далі, і в тому, чи будуть її зусилля винагороджені принаймні тимчасовими знаннями, як у випадку з Едипом. Цю відмінність, можливо, можна віднести до різниці між релігійним та нерелігійним світом. Своєю «присутністю» боги запевнили Софоклових слухачів – та Едіпа – у тому, що остаточне знання справді існує (ба більше: для драматурга розум, на якому це знання ґрунтувалося, був «єдиною й останньою інстанцією, від якої залежить вирішення усіх життєвих проблем та вибір ціннісних орієнтирів» [1, с. 155]), навіть якщо люди не обов'язково спроможні сягнути цієї Істини. Едіпа, як і більшість сучасних читачів, не в змозі передбачити навіть такої можливості.

Отже, функціонування міфу про Едіпа в романі «Виголошення лоту 49» є суттєвим, оскільки він збагачує оповідь як на структурному, так і на тематичному рівні. Крім цього, хай навіть механічно чи спрощено, усе ж вимагає співтворчості читачів. Томас Пінчон послуговується міфом так само, як історією та наукою, залучаючи своїх читачів до творчого процесу. У такий спосіб письменник повертає нас до першоджерела міфу про Едіпа, який нині відомий у софоклівській версії. При цьому митець пропонує не лише читати історію Едіпи в контексті міфу про Едіпа, але й навпаки – пере(про)читати історію Едіпа у призматиці подій роману. Відтак, не применшуючи сенсу аналізованого твору, така взаємодія насправді розширює його.

Список використаних джерел

1. Иванова Л.В. Древнегреческая трагедия о нравственной природе человека // Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина. 2011. № 1. С. 151–158.
2. Карслиева Д.К. Постмодернистская интерпретация детективного мотива в романе Томаса Пинчона «Выкрикивается лот 49» // Многообразие романых форм в прозе Запада второй половины XX столетия / под. ред В.А. Пестерева. 2-е изд., испр. и доп. Волгоград, 2005. С. 91–109.
3. Пінчон Т. Виголошення лоту 49 / з англ. переклав М. Нестелєєв. К. : Вид-во Жупанського, 2017. 192 с.
4. Софокл. Трагедії / переклад з давньогр. А. Содомори та Бориса Тена. К. : Дніпро, 1989. 292 с.

Науковий керівник: Акулова Н.Ю., к.ф.н., доцент кафедри германської філології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ ЗНИЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ ДЛЯ РОЗКРИТТЯ ОБРАЗУ ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ У ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ГРУПИ «QUEEN»)

Гаркушка Д. Ю., *dianagarkushka@gmail.com*

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького*

Сучасне життя неможливо уявити без музики та пісень. Музика впливає на внутрішній світ людини, вона може приносити задоволення або, навпаки, викликати сильне душевне занепокоєння, спонукати слухача до роздумів і відкривати перед ним невідомі раніше сторони життя.

На думку Л. Г. Дуняшевої та О. С. Гриценко, «тексти пісень – це особлива форма зберігання культурних знань. Проникаючи в найрізноманітніші сфери життя, пісня відображає основні цінності, етичні погляди, соціальні уявлення, суспільні зміни та стереотипи певної епохи, створює моделі поведінки та культурні норми та передає їх наступним поколінням. Впливова властивість пісні може бути надзвичайною, тому вона є цінним матеріалом для вивчення особливостей культури народу, його світогляду, традицій, звичаїв, а також для виявлення соціальних характеристик лінгвокультурного суспільства» [1, с.10].

Група «Queen» – це британська культова рок-група, яка є однією з найуспішніших груп в історії рок-музики. Важко знайти людину, яка ніколи не чула про цю групу.

Мелодії та тексти їхніх пісень завжди зрозумілі звичайним людям та зацікавлюють слухачів з усього світу. Аспект стильового наповнення пісень та особливості розкриття ліричного героя в них є важливими факторами успіху групи. Музичні композиції групи «Queen» характеризуються розмовним, специфічно зниженим мовним стилем.

На фонетичному рівні невимушеність і спонтанність розмовної мови найчастіше проявляється редукацією та недбалістю вимови. Крім того, розмовна мова характеризується широким поширенням повторів, вступних елементів, слів-паразитів. Інша відмінна риса розмовного стилю мови - підвищена емоційність, тому підсилювальні слова дуже розповсюджені.

Розмовна англійська мова характеризується й скороченнями і видозміною словосполучень. Наприклад, замість *want to* використовується *wanna*, а замість *going to* - *gonna*. Таке нестандартне написання також допомагає дотримати ритм і риму в музичному творі.

Конструкція *ain't* використовується в англійській розмовній мові в значення *am not*, *is not*, *have not*, *has not*, а також *do not*, *does not* і *did not* і нерідко зустрічається в англомовних піснях. Це відхилення від мовної норми увійшло в розмовну англійську мову і тепер є неформальною частиною певного діалекту.

У текстах музичних композицій досліджуваної групи серед лексичних особливостей під час розкриття образу ліричного героя ми знайшли широке використання просторічних форм:

Fat bottomed girls

You make the rockin' world go round [3].

Для зображення думки, що великі жінки є втіленням краси, ми бачимо використання «знижених» слів, в тому числі сленгу. Також наявний пропуск в слові (*rockin'*), що характерно для недбалої розмовної мови. Останні звуки в деяких словах з пропусками найчастіше пом'якшуються або зовсім не вимовляються. Це було зроблено з метою підкреслення простоти пісень та їх приналежність до народу.

You're such a dirty louse
Go get outta my house [5].

Тут ми бачимо підсилювальні слова, скорочення та видозміну словосполучень для відображення підвищеної емоційності та настрою пісні.

And I blew him away [4].

У цьому випадку ми спостерігаємо заміну дієслів нейтрального або книжкового типу дієсловами з постпозитивними елементами, що є поширеним явищем для зниженої мови пісенних текстів.

You say coke I say caine

You say John I say Wayne

Hot dog I say cool it man [2].

Щоб бути ближче до народу, ліричний герой використовує багато просторічних та сталих виразів. Наприклад, вираз «*cool it man*» означає «охолонь, чувак»; «*caine*» - «відпад», тощо.

Ми бачимо, що на тексти пісень групи «Queen» великий вплив має розмовний стиль сучасної англійської мови. Це простежується в наявності відхилень від граматичних норм, властивих для розмовної мови, використанні зниженої лексики, підсилювальних слів, тощо. У піснях такі форми використовуються для зниження стилю висловлювання, надання недбалості, більшої простоти та народності.

Список використаних джерел

1. Дуняшева Л. Г., Гриценко Е.С. Конструирование гендера в блюзе и рэпе: глобальное и локальное: монография. Нижний Новгород, 2013. – 213 с.
2. Bicycle Race. URL: <https://tinyurl.com/zynnxeur>
3. Fat Bottomed Girls. URL: <https://tinyurl.com/znwudaxz>
4. Put Out the Fire. URL: <https://tinyurl.com/fmded69x>
5. Tie your mother down. URL: <https://tinyurl.com/3ktnkjkn>

Науковий керівник: *Насалевич Т. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.*

THE IMPORTANCE OF LEARNING ENGLISH FOR LAWYERS

Golubeva D. V., *ddanielagolubevaa@gmail.com*
Dnipro State University of Internal Affairs

A lawyer is a person with a law degree who deals with legal matters. He or she may work for state-owned companies or private firms.

The profession covers a wide range of activities. All fields are united by knowledge of laws and legal norms. A lawyer has a thorough knowledge of the legal framework and gathers evidence on the basis of which he or she later makes decisions.

However, a lawyer also needs a good knowledge of a foreign language, English in most cases. When studying law in higher education, you will have encountered Latin, the basis of the professional language as well as the progenitor of English. With understanding and knowledge of the latter, learning the former will be much easier, and certain terms will not cause any confusion in any way.

Vocational guidance requires student's career orientation to be taken into account at all stages of study and provide that:

- a) the learning process is shaped by the student's existing level of learning;
- b) the choice of the type and mode of information acquisition is made individually;
- c) the student's linguistic and professional learning is distinguished, linguistic knowledge proper is not prioritised [2].

The legal services market has recently seen increased competition and more and more companies put forward knowledge of English as a basic requirement for candidates.

A lawyer working with documents in a foreign language needs to have a good understanding of what he or she is doing.

Further, one of the next opportunities gained through English is the possibility of taking part in various international "competitions": participation in moot courts and the like, which will serve you as an invaluable experience.

This point will be especially relevant to all lawyers wishing to acquire the skills to work in the field of mediation, arbitration. These branches, in general, originated in the countries of the Anglo-Saxon system - Continental Legal System, and already play a leading role in conflict resolution; primarily of civil and entrepreneurial nature.

Among other things, participation in various international symposiums, conferences and other gatherings of a similar format can only result in a qualitative improvement of one's own capabilities.

Professionals who know their business and have a good command of a foreign language always have the opportunity to earn extra income by translating specific legal texts.

But beyond all of the above, learning English helps law students develop their emotional intelligence.

The notion of emotional intelligence in general is a consequence of the formation of general ideas about social intelligence. The main reason for identifying emotional

intelligence as a separate ability or trait or trait was the frequent mismatch between the level of general intelligence and the success of of personality in interaction with the social environment [1].

Developing the emotional intelligence of law students in English classes requires the development of so-called "emotional literacy", which is found in the ability to express their emotions in English.

Emotional intelligence combines an individual's ability to communicate effectively by understanding the emotions of others and the ability to regulate own emotions and the ability to influence the emotional state of a communication partner. The capacity for self-regulation and the ability to constructively structure communication with any partner is an occupationally important quality for all assisting professions, but above all for the professional activity of lawyer [1].

In addition to specialist vocabulary, the professional foreign language for a lawyer must include conversational skills. They are useful when negotiating with foreign counterparties; for defending your company's interests in various courts, including international courts; and for communicating with foreign colleagues.

To summarise the above, learning English for a lawyer is as important a process as learning the law itself. A lawyer who speaks two or more foreign languages, including English, is bound to be more sought after and better paid. Students should understand the importance of knowing a foreign language in modern law and in principle in today's world and assiduously master this skill.

References

1. Ежова Н. Ф. Развитие эмоционального интеллекта студентов-юристов на занятиях английского языка [Электронный ресурс] / Н. Ф. Ежова – Режим доступа до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-emotsionalnogo-intellekta-studentov-yuristov-na-zanyatiyah-angliyskogo-yazyka/viewer>.
2. Пугина О. А. Значение курса "Иностранный язык в юриспруденции" для подготовки квалифицированного специалиста [Электронный ресурс] / О. А. Пугина – Режим доступа до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/znachenie-kursa-inostrannyy-yazyk-na-primere-angliyskogo-v-yurisprudentsii-dlya-podgotovki-kvalifitsirovannogo-yurista-k-postanovke/viewer>.

Scientific advisor: *Ishchenko T.V., senior teacher, Dnipro State University of Internal Affairs*

ДО ДІАХРОНІЇ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Горькавий Є.О., *deka garik@gmail.com*

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Запозичення – це процес, у результаті якого в мові з'являється і закріплюється певний іншомовний елемент; поява та закріплення слів іншомовного походження через різні соціальні причини, такі як: війна, торгівля, співробітництво в різних галузях тощо. Воно являється невід'ємним складником безпосереднього функціонування мови та її зміни протягом певних періодів. Запозичення становить собою частину лексичного багатства мови та служить джерелом нових коренів, словотворчих елементів тощо. Запозичення слів є основним джерелом поповнення лексичного запасу мови, проте вони можуть мати різний вплив на нього: деякі лише збагачують й не мають глибшого ефекту, але можуть бути й такі, що навіть витискають службові слова, які як наслідок виходять з постійного вжитку, в повній мірі замінюючи них. Даний процес спостерігається у кожній мові, і є особливо важливим для лексичного складу англійської мови, де він завжди був актуальним.

У англійській мові, як і у всіх в цілому можна виявити: слова, властиві мовам однієї сім'ї, слова загальні для певної групи пов'язаних мов, корінні слова мови та власне запозичені слова. Це все можна зобразити таким чином:

- Індо-європейські слова: *mother, brother, hundred*;
- Германські слова: *bear, white, see*);
- Західно-німецькі слова: *age, ask, love*;
- Суто англійські: *lord, lady*;
- Запозичення зі споріднених мов: *knight, sale*;
- Запозичення з інших мовних систем: *samurai, sumo*.

Через системний характер мови та лексики зокрема, жодне збагачення словника запозиченнями не може пройти непомітно для решти словникового складу. Запозичене слово зазвичай приймає на себе одне або декілька значень семантично найбільш близьких до нього слів, вже раніше існували в мові, при цьому відбувається перегруповання у їх смисловій структурі, тобто якимось другорядне значення, може стати центральним або навпаки. Може також статися витискання з мови слів, що мають схоже або близьке значення по відношенню до нового слова. Відбувається це тому, що тривале співіснування у мовленні абсолютних або майже абсолютних синонімів неможливо і завжди ліквідується або розмежуванням їх значень, або витісненням з мови непотрібних слів.

Запозичення можна класифікувати по тому, який аспект слова виявляється новим для приймаючої мови. За цим принципом запозичення поділяються на фонетичні, кальки, семантичні і запозичення словотворчих елементів. Фонетичні характеризуються тим, що ці слова мають загальний звуковий комплекс, що відрізняється та по суті є новим для мови. Серед таких слів є: *travel, people, castle*.

Кальки – це запозичені з певної мови слова, які мають дослівний (буквальний) переклад. Ось приклади кальок, які з'явилися в англійській мові за часів Радянського Союзу: *five-year plan*, *hero of labor*, *Molotov cocktail*. Семантичне запозичення – це запозичення значення певного слова, вже наявного у самій мові з інших мов. Так, англійське слово *gift* не завжди мало значення *подарунок*, *дар*, у минулому, люди трактували це слово, як викуп за наречену, а згодом в результаті асоціації – як весілля. Лише з часом воно набуло свого сучасного значення внаслідок запозичення його дефініції зі скандинавської мови (до речі, це ж слово *gift* у німецькій мові має кардинально інше значення в порівнянні з вище вказаними і трактується, як *отрута*). Морфемами приходять у мову звичайно не самі по собі, а у словах. Тобто якщо з'являються певні нові слова з невластивими суфіксами або префіксами, то відповідно до уваги беруться не лише слова, а і їх словотворчі елементи. Переважну більшість з них складають запозичення з латинської та грецької мов. Досить популярними в англійській мові є такі префікси, як *-anti*, *-sub*, *-ultra*, і суфікси *-ism*, *-ist*.

Одним з результатів процесу запозичень є виникнення великої кількості дублетів – слів однакового походження, що мають різну фонематичну структуру і значення, так як вони були запозичені з різних осередків або за різних історичних обставин, або ж являються результатом особливого розвитку слова в мові. В англійській мові основним джерелом дублетів є слова латинського походження, що прийшли безпосередньо з латинської мови або через французьку: *canal – channel*, *major – mayor*, *fact – feat*.

Підсумовуючи, хочемо наголосити, що процес запозичення являється дуже важливим чинником в умовах розвитку мови. Кожного дня виникає все більше слів іноземного походження, що швидко входять в осередок мови та стають його частиною, або навіть змінюють його в певних аспектах. Тому даний процес має велику вагу у формуванні та розвитку будь-якої мови, бо здатний витіснити слова загального вжитку і може змінити напрямок розвивання в цілому. Навіть сьогодні ми можемо спостерігати запозичення у нашій рідній мові, особливо на прикладі вторгнення англійських слів, їх пристосування та вливання у мовлення.

Список літератури:

1. Запозичення в текстах англійських журналів та газет – URL: <https://lnk.pw/nxeb>
2. Запозичення як засіб збагачення англійської мови – Овадюк О. В.

Науковий керівник: Сидорук Г.І. - Кандидат філологічних наук, Доцент, Національний університет біоресурсів та природокористування України.

РОСІЙСЬКІ ТА БРИТАНСЬКІ ЖІНКИ У БОРОТЬБІ ЗА ПРАВО ГОЛОСУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Залєток Н.В., nataliazaletok@gmail.com

Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського

Перша половина ХХ ст. як для британок, так і для мешканок Російської імперії, а згодом – Радянського Союзу, ознаменувалася важливими змінами, втіленими, насамперед, у наданні їм політичних прав. У Великій Британії ця проблема перебувала на порядку денному вже з другої половини ХІХ ст., тоді як в Російській імперії набула широкого розголосу дещо пізніше. Однак виборчі права жінки обох держав здобули майже одночасно. Крім того, поступово перед ними постали нові можливості для самоствердження у найрізноманітніших сферах побутування – освіті, політиці, на ринку праці тощо. Здебільшого це сталося завдяки наполегливій діяльності активістів феміністичного руху.

За винятком деяких загальних праць, наприклад, робіт Л. Абрамс [1] та В. Успенської [3], де міститься короткий опис фактів, пов'язаних зі здобуттям жінками виборчих прав у різних країнах, в тому числі і Великій Британії та Російській імперії, вказана проблематика ще не ставала об'єктом для прицільного порівняння. Водночас подібне дослідження дало б змогу розширити наявні знання щодо перебігу жіночого руху як загальносвітового явища, а також відшукати спільне та відмінне у демократичних перетвореннях різних держав, що розширить наші уявлення про розвиток їхніх соціумів на тому чи іншому історичному етапі.

Проблема надання політичних прав у ХІХ ст. вже перебувала на порядку денному активістів жіночого руху у Великій Британії і домінувала над іншими питаннями, пов'язаними з правовим статусом жінок у суспільстві. Натомість політична система Російської імперії до самого початку ХХ ст. не передбачала наявності загальнодержавного представницького органу, тому, перш ніж домогтися права голосу для тієї чи іншої частини населення, потрібно було створити такий орган. У зв'язку з цим жіночий рух в Росії в цей період орієнтувався насамперед на розширення прав в освітній, шлюбно-сімейній сферах, а також на ринку праці, і досяг на цій стежі чималих результатів.

Якщо британські суфражистки станом на початок ХХ ст., після декількох десятиріч боротьби, повністю зосередилися на вимозі надати право голосу жінкам, то російські активістки, які з 1905 р. (часу появи Державної Думи) почали активно домогтися політичних прав, цією вимогою не обмежувалися і паралельно виступали за широке коло демократичних змін, як-от відміна смертної кари, розширення громадянських прав тощо.

Багато подібностей можна побачити, порівнюючи позиції політичних партій щодо надання жінкам виборчих прав у Росії та Великій Британії. Адже політичні еліти обох держав тривалий час не додавали до своєї програмних документів положення про політичні права для жінок, хоча серед них була значна частина осіб,

які підтримували цю вимогу. Однак в першій країні політичні процеси, спрямовані на перебудову принципів формування електорату на умовах паритету представників двох статей, протікали значно швидше. Адже російські політичні еліти задовольнили вимоги активістів після порівняно нетривалої боротьби (приблизно 12 років у Росії проти більше ніж півстоліття у Великій Британії).

Практично повністю збігалися методи діяльності російських феміністок та британського конституційного крила суфражизму: вони готували та подавали до державних органів петиції, вдавалися до публічних промов, розповсюджували агітаційні листівки та брошури, мали власні ЗМІ, на шпальтах яких висвітлювали відповідну тематику, організовували мітинги. Однак суттєво відрізнялася реакція влади на подібні заходи. У Великій Британії вона тривалий час відверто ігнорувала суфражистів, а їхні прихильники мобілізувалися неохоче, на відміну від противників, внаслідок чого за роки суфражистських кампаній у суспільстві викристалізувався досить потужний антисуфражистський рух. На противагу цьому соціум Російської імперії, який в 1917 р. сколихнули революційні події, і так був готовий до кардинальних політичних змін. Тому його політичні еліти досить швидко задовольнили вимоги надати жінкам право голосу. Жінки ж, своєю чергою, зуміли швидко мобілізуватися, подати відповідну резолюцію й організувати велелюдний мітинг на її підтримку. І це попри те, що вони не мали за плечима десятків років досвіду боротьби за політичне рівноправ'я. Хоча у російському суспільстві рух опонентів таким змінам теж був, однак не здобув достатньої ваги.

Що ж до соціального складу жіночого руху у Великій Британії та Російській імперії, то для обох держав була характерна участь у ньому представниць багатьох прошарків населення, зокрема середнього та робітничого. Однак, якщо у Великій Британії у 1918 р. через майновий ценз право голосу насамперед отримали представниці середнього і вищого прошарків, то у Росії, після нетривалого існування загального виборчого права для обох статей на основі вікового цензу, внаслідок Жовтневої революції з числа електорату було виключено чимало представників середнього та вищого прошарків [2]. З приходом до влади більшовиків самостійний жіночий рух практично припинив своє існування. Водночас у Великій Британії після надання права голосу частині жінок він продовжував діяльність, але зі значно меншою активністю, ніж у попередні роки.

References

1. Абрамс Л. Формирование европейской женщины новой эпохи 1789–1918 / пер. с англ. Е. Незлобиной. М. : Издательский дом Государственного университета Высшей школы экономики, 2011. 408 с.
2. Конституция (основной закон) Российской Социалистической Федеративной Советской Республики. Принята V Всероссийским съездом Советов в заседании от 10 июля 1918 года. URL: <https://bit.ly/3a2p7wb> (дата обращения: 25.01.2021).
3. Успенская В. И. Суфражизм в истории феминизма // Женщины в социальной истории России. Тверь, 1997. С. 70-80.

LANGUAGE MEANS OF EXPRESSION OF POSITIVE AND NEGATIVE EMOTION

Ilina A.O., *wweralina@gmail.com*

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

Despite the large number of studies on the typology of emotions, there is no complete unanimity on the classification of emotions today. This, in particular, concerns the problem of dividing emotions into positive and negative. In traditional psychology, it is accepted to consider positive those emotions that are desirable, pleasant for the subject, and negative - emotions that are undesirable for him, negative.

According to SL Rubinstein, emotions can be characterized and described in phenomenological terms several particularly distinctive features, one of which, in his opinion, is polarity, ie possession of a positive or negative sign. Both poles are not necessarily constant. In complex human feelings they often form a complex contradictory unity: in jealousy passionate love coexists with fierce hatred.

According to the scientist VI Shakhovsky, the categorization of emotions is considered a very difficult task and it is impossible to identify certain key aspects in this matter of psychology. Emotions are difficult to reflect objectively and, for example, this aspect of psychology does not always cope with this task. Although it is possible to define an emotion from the point of view of the speaker and the observer in the same way: both evaluate, for example, kindness as a positive emotion, and anger as a negative.

In language, emotional concepts are realized on the phonetic, lexical and grammatical levels. Each level is rich in its own examples of application and description of emotional concepts and their implementation in text and speech. At the phonetic level, it is a sound repetition, imitation of the sounds of nature to create an emotional effect, the creation of special intonations, pauses, accents, rhythms or special rhymes, the use of the grapheme. Describing phonetic and graphic means of expression of emotional concepts can be used emphatic intonation and stress, ambiguous pauses, font selection, simultaneous use in the text of the question and exclamation mark, as well as a triple exclamation mark.

At the grammatical level, in turn, there are suffixes that contribute to negative evaluation; derogatory suffixes; suffixes with a positive connotation; "One-time" words and author's occasionalisms; word formation by nominalization, use of grammatical descriptors: repetition, inversion, emphatic use of the verb do, exclamatory constructions what, such, how, so; exclamatory sentences-monosyllabic.

References

1. Zanyuk S.S. Psychology of motivation: Textbook .. Kyiv, Ukraine: Lybid, 2002. 304.
2. Izard K.E. Psychology of emotions. St. Petersburg, Russia: Peter, 2012. 464.
3. Kuzenko G.M. Linguistic means of expressing emotionality. Kyiv, Ukraine: Scientific Notes of NaUKMA, 2000. 76-83.
4. Rubinstein S.L. Fundamentals of psychology. Moscow, Russia: Pedagogy, 1989. 186.
5. Stepanyuk M.P. Representation of the emotional state of an artistic character in a women's novel: linguocognitive and gender aspects (based on the novels of S. Bronte and E. Bronte). Kherson, Ukraine: dis. Cand. phil. Science, 2016. 244

Науковий керівник: *Ковальчук О.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін*

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF PEDAGOGICAL ACTIVITY

Ivanova O.V., *ivanova.elena.8000@gmail.com*

Kugai K.B., *sketch_k20028@ukr.net*

Kyiv National University of Technologies and Design

The intensive development and integration of science and technology, the complication of professional activity's nature and structure in the conditions of scientific and technological progress, the emergence of new technologies that involve highly intellectual work, require a broad general educational, research and development, professional and cultural views from specialists.

The purpose of the work is to study the psychological characteristics of pedagogical activity.

The process of teacher's professional engagement is a multifaceted and complex process of interaction between a teacher and students, colleagues, and parents. Each of the teacher's work spheres makes special requirements for his personal qualities, and therefore the success of pedagogical activity is largely due to the level of certain personal qualities development.

The following personal qualities of a teacher that are significant for pedagogical activity are distinguished. These are indicators of communicative, individual, social and psychological, moral and ethical ones. The central level of the structural hierarchical model of teacher's personality is made up of such professionally significant qualities as pedagogical goal-setting, pedagogical thinking, pedagogical orientation, pedagogical reflection, and teaching tact. Each of these qualities is a combination of more elementary and particular personal properties that are formed in activity and communication.

There is a "subject" at the center of any activity. The subject is the one who performs this activity, and an "object" is what this activity is aimed at, as well as the "product" – the transformed, changed object (subject) of the activity.

First of all, the specificity of pedagogical activity is associated with the peculiarities of its "object" and "product" [3]. Unlike any production activity, the "object" of pedagogics can be called this way very conditionally, since it is a process of personality formation and development that is practically not amenable to "processing", changes without relying on its individuality, its features, without including the mechanisms of self-development, self-change, self-education. The educational environment, pupils' activities, pupils' educational collective and individual characteristics are singled out as the main object of pedagogical activity [1]. The realization of pedagogical activity goal is associated with the solution of such social and pedagogical tasks as educational environment formation, the pupils' activities organization, educational team creation, and personality development.

A teacher deals with approximately congenerous “source material”. The results of learning are almost unambiguously determined by his activity, that is, by the ability to evoke and direct the cognitive activity of a student.

A teacher is forced to regard the fact that his pedagogical influences can intersect with unorganized and organized negative impact on a student. Teaching as an activity is discrete. It usually does not involve interaction with students during the preparatory period, which can be more or less lengthy. The peculiarity of educational work is that even in the absence of direct contact with a teacher, a pupil is under his indirect influence. Usually, the preparatory part in educational work is longer, and often more significant than the main part.

Revealing the specifics of the main types of pedagogical activity shows that teaching and educational work in their dialectical unity take place in teacher's activity of any specialty. For example, a master of industrial training in the system of vocational education in the course of his work solves two main tasks: to equip students with knowledge, skills and abilities to rationally perform various operations and work in compliance with all the requirements of modern production technology and labour organization; to prepare such a skilled worker who would consciously strive to increase labour productivity, the quality of work performed, would be organized, would value the honour of his workshop, enterprise. A good master not only transfers his knowledge to his students, but also guides their civic and professional development. This, in fact, is the essence of the professional education of young people. Only a master who knows and loves his work, people, can instill in students a sense of professional honour and cause the need for perfect mastery of the specialty.

Among the psychological characteristics generally recognized are pedagogical thinking, pedagogical reflection, pedagogical self-awareness, pedagogical imagination, pedagogical self-esteem, pedagogical observation, pedagogical forecasting, tolerance, empathy, etc. [4]. The more developed pedagogical thinking, pedagogical reflection, the ability to manage one's thoughts, actions, deeds, relationships, the more productive, interesting, and effective pedagogical activity is.

Pedagogical creativity presupposes that the teacher has both general qualities (erudition, a sense of the new, the ability to analyze and self-analyze, flexibility of thinking, activity, etc.), specific pedagogical abilities and personality traits (pedagogical observation, distributed attention, the ability to transfer to others the accumulated knowledge, perceptual qualities, the ability to project the development of the student's personality), which are recognized by many researchers as very essential for creative activity.

The social position of a teacher largely determines his professional position. However, there is no direct relationship, since upbringing is always built on the basis of personal interaction. That is why the teacher, clearly aware of what he is doing, is far from

always able to give a detailed answer as to why he acts this way and not otherwise, often contrary to common sense and logic. No analysis will help to reveal which sources of activity prevailed when the teacher chose this or that position in the current situation. Many factors influence the choice of a teacher's professional position. However, decisive among them are his professional attitudes, individual-typological personality traits, temperament and character [2].

The set of professionally conditioned requirements for a teacher is defined as professional readiness for pedagogical activity. The teacher as a creative worker must have a set of pedagogical skills.

Thus, the vocation for teaching is formed in the process of accumulating by a future teacher theoretical and practical pedagogical experience and self-assessment of his pedagogical abilities. Hence, we can conclude that the shortcomings of special (academic) preparedness cannot serve as a reason for recognizing the complete professional failure of a future teacher.

The basis of pedagogical vocation is love for children. This fundamental quality is a prerequisite for self-improvement, purposeful self-development of many professionally significant qualities that characterize the professional and pedagogical orientation of a teacher.

The highest manifestation of pedagogical duty is dedication of a teacher. This is where his motivational and value attitude towards work finds expression.

The teacher's relationship with colleagues, parents and children, based on an awareness of professional duty and a sense of responsibility, constitutes the essence of training tact. These should cover both a sense of proportion, conscious level of action and the ability to control it, and, if necessary, balance one means with another. Training tact largely depends on the personal qualities of a teacher, his outlook, culture, will, civic position and professional skill.

Based on the above material, it should be noted that the difference between pedagogical activity and any production activity lies in its spiritual nature, which determines the originality of all its components. The essence of pedagogical activity lies in the "object-subject personality transformation". From this point of view, it is true that the real object of pedagogical activity is not the student himself, but the pedagogical process, which is a system of interrelated teaching and educational tasks, in the solution of which the student is directly involved and functions as the main component.

A teacher deals with the highest value – the personality of a student, who is the subject of his own activities for self-development, self-improvement, self-study: without addressing his internal forces, potencies, needs, the pedagogical process cannot be effective.

The feature of teaching activities is its complex, ambiguous nature. The teacher deals with an evolving personality that has its own individuality. And the study group usually

includes a wide range of young personalities. Added to this are factors of extraordinary, constantly changing conditions of pedagogical activity.

References

1. Белухин Д. А. Педагогическая этика: желаемое и действительное. М. : Московский психолого-социальный институт, 2008. 128 с.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебник для вузов. М. : Издательская корпорация «Логос», 2000. 384 р.
3. Ильенков Е. В. Философия и культура. М. : Политиздат, 1991. 464 с.
4. Маркова А. К. Психология труда учителя: Книга для учителя. М. : Просвещение, 1993. 192 с.

Scientific adviser: *Kugai K. B., senior teacher at at Foreign Languages Department, Kyiv National University of Technologies and Design*

ПОСТМОДЕРНІЗМ ЯК ЛІТЕРАТУРНЕ ЯВИЩЕ

Кушнірук В.М., *valeriakushneruk2003@gmail.com*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Постмодернізм — це своєрідний літературний феномен. І хоч він ще не до кінця опанований, але уже органічно увійшов у основу української літератури. Цей напрямок включає сучасних письменників, чиї твори відзначилися унікальними рисами.[1]

Зазвичай в очах багатьох сучасників процес літературної творчості є дещо хаотичним. Це стосується будь-якої літературної епохи. Тому не дарма на зачині ХХІ ст. якоюсь мірою сумбурно видається література постмодерну.

Естетичною природою цього явища є об'єднання і нерозривне співіснування всіляких художніх методів. Постмодерн з'явився в результаті усвідомлення літераторів кінця історії, певної доби. Це естетичне заворушення супротив усього радянського, новітня форма існування української ідеї. З огляду на вище сказане, тема дослідження постмодернізму є актуальною.

Постмодернізм – не просто літературний напрям. Він просовує претенсії на вираження всієї теоретичної «надбудови» теперішнього мистецтва, філософії, науки, політики, економіки, моди. Сьогодні вчені говорять окрім «постмодерністської творчості», про «постмодерністську свідомість», «постмодерністський менталітет», «постмодерністський умонастрій» тощо. [2]

Численні постмодерністські художні твори характеризуються свідомою настановою на іронічне зіставлення різних жанрів, стилів, художніх течій. Твір постмодернізму – це завжди висміювання попередніх і неприйнятих форм естетичного досвіду: реалізму, модернізму, масової культури.

Характерними рисами постмодернізму є:

- Орієнтація постмодерної культури і на "масу", і на "еліту" суспільства.
- Суттєвий вплив мистецтва на поза-художні сфери людської діяльності (політику, релігію, інформатику тощо).
- Стильовий плюралізм.
- Широке цитування у своїх творах мистецтва попередніх епох.
- Іронізування над художньою традицією минулих культур.
- Використання прийому гри під час створення творів мистецтва. [3]

Постмодернізм вибудовує особливу концепцію світу. Якщо модерністи прагнули виявити найменші відмінності та принципову несумісність усіх сторін зображуваної дійсності, то постмодерністи захищають позицію відстороненого і відчуженого спостерігача.[2] Постмодерністи утверджують принцип загальної рівнозначності всіх явищ і аспектів життя, часто агресивно засуджують насильницьку дегуманізацію. [5]

Український постмодерний роман оспорує розповідні схеми реального дискурсу: причиннонаслідкові зв'язки сюжету, психологічну зумовленість

поведінки персонажів, деякими аспектами перегукуючись з американськими постмодерністами «чорного гумору», в канонах якого, наприклад, написано оповідання Юрія Винничука «Ги-ги-ги». Оповідач абсурдист найдошкульніше висміює свого героя, діючи на читача епатажно, викликаючи огиду і відразу до ганебних вчинків персонажа. [4]

Український постмодернізм був, насамперед, антитезою не модернізму, яким цікавився і з яким співіснував, а антитезою тоталітаризму і соцреалізму.

Отже, вивчення і аналіз літературних статей дає підстави стверджувати, що постмодернізм – це образно-стильова система, що увібрала в себе художній досвід багатьох попередніх епох. Вона відрізняється потужним розвитком інтелектуальної тенденції і є черговою ланкою в ланцюгу історії. Постмодернізмом в українській літературі називаємо творчість письменників кінця 1980-х рр. – початку ХХІ ст.

Використана література:

- 1.Зашкільняк Л. Постмодернізм в історичній науці // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наукова думка, 2011.
2. Філософський постмодерн / Лук'янець В. С., Соболев О. М. Київ: Абріс, 1998. 352 с.
- 3.Бондарчук, Т. Національний прояв тенденцій постмодернізму в образотворчому мистецтві. Мистецтвознавство України. *Мистецтвознавство України*. 2012. Вип. 12. С. 209-215.
- 4.Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. К., 1997.
- 5.Дженксон Ч. Язык архитектуры постмодернизма. М., 1985.
- 6.Затонський Д. Про модернізм і модерністів. К., 1972.

Науковий керівник: *Леонова Н.В., кандидат філологічних наук, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ.*

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Кушнірук В.М., *valeriakushneruk2003@gmail.com*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Знання іноземної мови є запорукою успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка великих обсягів інформації є особливо важливими. Допитливість до опанування мов у більшості велика, бо читаючи відомий вислів, можемо впевнено сказати, що той, який володіє мовами, володіє світом.[3]

В загальному людина, що володіє мовами, – багатогранно розвинута особистість, володіє найкращими здатностями до вивчення нового, вільніша та впевненіша у спілкуванні з оточуючими. [6]

Зовсім нещодавно учені з Лондонського університету за рахунок проведення великого статистичного та наукового дослідження дійшли висновку, що люди, які вивчають іноземні мови, мають більш гнучке і оригінальне мислення. Цей висновок ґрунтується на тому, що вчені науковим шляхом підтвердили прямий зв'язок між активністю сірої речовини і знанням кількох мов.

Взагалі, політичне, економічне, наукове, спортивне життя всього світу «протікає» англійською мовою. Різні саміти та зустрічі верховенства держав, підписання указів, дебати – це все проводиться англійською мовою. [2]

Міжнародна торгівля, робота банківської системи та діяльність транспортної системи ведуться англійською мовою. Міжнародні конференції, світовий досвід та обмін інформацією проводяться лише англійською мовою.[4] Та що там говорити – олімпійські ігри і всілякі змагання між країнами вибрали офіційною мовою саме англійську. Ми ще не враховували кіноіндустрію та музичний олімп. Американські фільми глибоко вкоренилися в нашому житті, і будь-який поп-співак рахує, що престижно заспівати хоча б одну англійську пісню. Важливість англійської мови в сучасному світі настільки велика, що її знання не є розкішшю. Її вчать скрізь: у школах, університетах, на курсах. Будь-яка освічена людина просто зобов'язана володіти англійською мовою, тому що саме вона є ключем до подальшої самоосвіти та самовдосконалення.

Галузей, де вщерть необхідне знання іноземної мови, незліченна безліч: юриспруденція, економіка, освіта та багато інших. Більшість великих компаній, в яких є зарубіжні партнери, жадають від своїх кадрів хорошого володіння англійською мовою, а не просто скоринки, де написано, що ви пройшли якісь курси, а на ділі не можете зв'язати декілька слів. Фахівцям, котрі знають декілька іноземних мов, апріорі будуть платити більше, навіть якщо цими мовами доведеться користуватися по роботі не так часто.

Стара приказка говорить: «Скільки мов ти знаєш, стільки раз ти людина». [1] Тобто, чим більше мов на сьогодні ти знаєш, тим краще. Адже, кожна мова – це ключ, який відкриває двері до чогось свого, до чогось нового.

Так, наприклад, англійська мова є офіційною мовою міжнародної торгівлі та бізнесу, Інтернету і техніки, науки і мистецтв. Вона займає 80% ділового мовного простору. Кожна людина все частіше стикається з нею під час спілкування з партнерами по роботі і на відпочинку. Англійська мова використовується при заповненні анкет, складання резюме, у діловому та приватному листуванні. Володіння англійською мовою – вже не дивовижна навичка, а необхідність. [4]

І наостанок. Найважливішою причиною складовою у бідь-якій справі являється мотивація. [5] В тому числі, це стосується і вивчення іноземної мови. І чим більше ви знайдете аргументів на її користь, тим краще.

Використана література:

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник. 2-ге вид., випр. К.: Знання, 2005.
2. Костюченко Ю. П. Історія англійської мови. К.: Рад. шк., 1963
3. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. 3-тє вид., випр. й доп. Вінниця: Нова Книга, 2004.
4. Вергун В. Л. Міжнародний бізнес. *Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. К.:Знання України, 2004*
5. Москаленко С. А. Вплив мотивації на ефективне засвоєння іноземних мов. *Новітні технології навчання*. 2009.
6. Деркач А.А., Щербак С.Ф. Педагогічна евристика: мистецтво оволодіння іноземною мовою. М.; Педагогіка, 1991.

Науковий керівник: *Іщенко Т.В., старший викладач, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ПОЧУТТЯ ЛЮБОВІ (ГАНС КРІСТІАН АНДЕРСЕН «СНІГОВА КОРОЛЕВА», «РУСАЛКА», «ДИКІ ЛЕБЕДІ»)

Лазурко М.І., *marichkalazurko@gmail.com*

Львівський національний університет ім. Івана Франка

Протягом усієї своєї творчості Г.-К. Андерсен відзначався яскравою своєрідністю стилю, оригінальністю, яка межує з експериментальністю, та метафоричністю, що свідчить про своєрідний рух творчого духу митця. Цей письменник визнаний майстер жанру казки, його твори здобули всесвітню популярність, перекладені багатьма мовами світу. Казковий доробок привертав увагу науковців, які прагнуть досягнути неповторний стиль письменника. Дослідники виявляли характерні для літературної казки Ганса Крістіана Андерсена особливості, а саме її новаторство, внутрішній зв'язок ідеї автора та психологізації образів. До цієї теми звертались такі науковці та літературознавці, як А.Н. Букрієнко, Л. П. Білецький, Ю. І. Ковалів та інші [2].

Мета дослідження – розглянути казки Ганса Крістіана Андерсена, які адаптовані для дитячого читання, простежити як вони впливають на формування особистості.

Однією з головних і провідних тем казок Ганса Андерсена є любов та її прояв у різних життєвих ситуаціях. Часто можемо спостерігати, як цьому світлому почуттю доводиться боротись з темними силами, перемагаючи їх.

Сила мужньої любові яскраво простежується у казці *«Снігова королева»*. Головні герої казки – Кай і Герда, друзі, які були близькими, наче брат і сестра. Одна з витівок Кая закінчилася тим, що він прив'язав санки до саней Снігової королеви. Вона поцілувала хлопчика крижаним поцілунком і відвезла до свого палацу, змусивши забути про все, що пов'язувало хлопчика зі світом людей, з самим життям. Герда з вірою в серці шукає Кая та сподівається знайти його. Коли вже всі у місті говорили про те, що хлопчик помер, маленька дівчина не змогла у це повірити. «Ні, він не помер! – відповіли троянди. – Ми ж побували під землею, де йдуть усі померлі, але Кая між ними немає» [1, с.44]. Відважна дівчинка гордо долала усі перешкоди, які траплялись на її шляху. Проте варто зазначити, що саме сила великої любові допомогла їй подолати усіх злих персонажів. Зустрівши одне одного діти одразу кинулись у міцні обійми. «Кай, милий мій Кай! Нарешті я знайшла тебе! Але він сидів все такий же непорушний і холодний. І тоді Герда заплакала; гарячі сльози її впали йому на груди, проникли в серце, розтопили крижану кору, розтопили осколок. Кай глянув на Герду і раптом залився сльозами і плакав так сильно, що осколок витік з ока разом зі сльозами» [1, с. 45]. Це приклад незламної любові, міцної дружби та готовності завжди прийти на допомогу.

Прихований зміст казки Г. К. Андерсена був розкритий самим автором, котрий стверджував, що в ній «почуття отримує перемогу на холодним розумом» [3, с. 168]. Символіка того, що відбулося з Каєм, широко осмислена в численних

літературознавчих працях, де зазначається, що царство Снігової Королеви – це світ чистого розуму, позбавленого духовності, щирості й теплоти людських емоцій. І хлопчик саме тому не може скласти слово «ВІЧНІСТЬ», що доторкнутися розумом до вічного неможливо [3, с. 169].

«*Русалка*» – казка Ганса Крістіана Андерсена, яка здатна показати кожному силу любові, яка інколи може супроводжуватись навіть самопожертвою заради близької людини. Мрія Русалки – щастя, їй хочеться любові, тепла, ласки. Любов для русалки – це постійне подолання фізичних і моральних мук. Фізичних, тому що «кожен крок завдавав їй такий біль, ніби вона ступала по гострим ножах ...» [1, с. 6], моральних, тому що вона бачить, що принц знаходить свою любов; але це не робить жорстокою її. Любов не повинна затьмарювати людині справжнє бачення речей і світу. Русалка втратила голос, але придбала гостроту зору і сприйняття світу, адже любляче серце бачить гостріше. Вона знала, що принц щасливий зі своєю нареченою. Любов – це жертва, яка є наскрізним мотивом цієї казки.

Русалка жертвує своїм життям заради щастя принца, її сестри жертвують своє довге волосся, щоб врятувати її. «Ми віддали його відьмі, щоб вона допомогла нам позбавити тебе від смерті!» [1, с. 8]. Для Андерсена любов робить з людиною незворотні зміни. Любов робить завжди добро, вона не може бути злою. І тому русалка, тримаючи ніж в руці, все-таки жертвує своїм життям, вибирає свою смерть, даруючи принцу життя і щастя. «Русалочка трохи підняла пурпурову завісу шатра і побачила, що голівка чарівної нареченої спочиває на грудях принца ... В останній раз глянула вона на принца напівзгаслим поглядом, кинулася в море і відчула, як тіло її розпливається піною» [1, с. 13].

Особливістю, що притаманна лише казкам Г. Андерсена, є протиставлення надприродного містичного оточення та звичайних людських почуттів і думок за допомогою анімалістичних образів. Яскравим прикладом цього є казка «Русалка» [2].

У ще одній відомій казці Ганса Андерсена «*Дикі лебеді*» зображено найсильнішу любов, яка тільки може існувати в світі – любов братів і сестри. Разом вони впродовж всієї казки дорослішали та мужніли, вирішували різні життєві труднощі. У кожного з них непросте життя, їм доводиться боротись із несправедливістю. Багато страждань випало на долю Елізи, але їй завжди в скрутну хвилину приходили на допомогу брати. Так вони і врятували один одного. Чаклунство виявилось безсилим перед самовідданою любов'ю дітей і перед їх красою. Казка закінчується щасливим кінцем, який Крістіан Андерсен змальовує дуже ясно і поетично «І всі дзвони дзвонили, і пташки зібралися великими зграями, і до королівського палацу рушив такий весільний похід, якого ще не бачив ніхто на світі» [1, с. 69].

Еліза та Герда – сильні та сміливі дівчата, письменник показує їх хоробрими та незламними. Кожна з них носить велику любов у своєму серці, а тому вони здатні подолати все.

Героїня «Диких лебедів» – Еліза щиро молиться Богу навіть вночі. Дослідники творчості Г.-К. Андерсена вважають, що у автора взагалі немає нерелігійних творів.

Усіх героїв Андерсена поєднує любов до Бога. Майже всі вони моляться, читають псалми і стають переможцями в боротьбі зі злом завдяки Божій допомозі. Маленька Герда з міцною вірою і молитвою не побоялася вийти на бій зі Сніговою Королевою, Русалочка дуже хотіла не лише домогтися любові принца, але і отримати безсмертну душу. Бог вирішує долю героїв і вони йому повністю довіряють [3].

Надзвичайна привабливість казок Андерсена криється в чарівній простоті, доброму ставленні письменника до світу й до людей, в умінні у звичайних предметах та подіях бачити казку. Андерсен як справжній чарівник легко проникав у душу дитини, чоловіка, жінки, простого садівника й знатного пана, дрібного чиновника й придворного вельможі. Навіть там, де автор бачив недосконалість, прагнув відшукати хоч щось гарне, бо вірив, що добро існує в усьому.

Отже, як і герої народних казок, і персонажі казок інших письменників, герої Андерсена вчать добра й справедливості, віри в майбутнє, уважного ставлення до кожної людини, милосердя та співчуття до слабших.

Література:

1. Андерсен Г.-К. Казки Ганса Крістіана Андерсена. Київ: книголав, 2019. 96 с.
2. Капустян І. Літературна казка Г.-К. Андерсена: традиції та новаторство. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2016. №24 (1). С. 92 – 94.
3. Стасевич В. Християнські мотиви в казках Г.-Х. Андерсена. Юний вчений. 2015. № 2. С. 167–169.

Науковий керівник : *Жаркова Р.Є., кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, факультет педагогічної освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка*

СТВОРЕННЯ НОВИХ МОВ ДЛЯ ФІЛЬМІВ КІНОКОМПАНІЇ MARVEL ЯК СПОСІБ РОЗШИРЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ПРОШАРКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лопушанський І. О., ivan2319995@gmail.com
*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

Для науково-фантастичних фільмів, фантастичних фільмів та фільмів про супергероїв характерним є використання неологізмів та термінів, спеціально створених для предметів та явищ, що існують у всесвіті фільму. Не обходиться і без створення певної мови, або ряду мов, що зазвичай належать позаземним расам, народам з інших світів, культури яких значно відрізняються від культури людей Землі. Прикладом таких мов можуть слугувати Наві («Аватар»), Клінгон («Стар Трек»), Фремен («Дюна»). Велика кількість штучно створених мов не тільки дає уявлення про життя та культуру вигаданих країн та рас, але і вводить нову термінологію у вигляді неологізмів у існуючу англійську мову. Дослідження штучно створених мов грає велику роль для дослідження існуючих, адже через фільми нові поняття та слова поступово просочуються у мову та починають використовуватись у повсякденному житті. Тому дослідження даної теми є актуальним на сьогоднішній день.

Завданням цієї статті є проаналізувати мову персонажів фільмів, заснованих на коміксах.

З урахуванням кількості персонажів фільму "Месники" не дивно, що розмовляють кількома мовами, оскільки одні герої походять з різних сфер. Деякі з мов справжні, тоді як інші створені для фільму.

1. Мова Ваканди. Фільм «Чорна пантера» є частиною франшизи про месників, який з'явився на екранах у 2018 році. У фільмі глядач має змогу детально поринути у культуру та звичаї африканської країни Ваканди з її старовинними традиціями та новітніми технологіями. Т'Чалла, Шурі та Накія та інші персонажі, що представлені у фільмі, говорять мовою Ваканди:

«Andikulungele, baba» (I am not ready, father) [1].

Як відомо, хоча назва мови посилається на назву країни, вона не є вигаданою. Коса – є рідною мовою головних героїв супергеройського фільму. Коса є однією з офіційних мов Південної Африки. За словами Райана Куглера, який режисував фільм, під час виробництва "Чорної пантери" у них працювали тренери з діалекту, носії мови та перекладачі, оскільки він хотів ще трохи вивчити мову у цьому фільмі. Деякі люди у фільмі та у фільмі "Месники: Фінал" також говорять цією мовою.

Коса говорять 19 183 300 людей у всьому світі. Близько 15% словникового запасу цієї мови походило з Сан, що передавало хосі звуки клацання. Це тональна мова, подібно до китайської та більшості африканських мов, де підйом і падіння або низька та висока інтонація, що використовуються мовцем, надають слову інше значення [5].

В даний час коса є основною мовою навчання в початкових та середніх школах багатьох районів Південної Африки.

Спікери коса є частиною ама Xhosa, великої етнічної групи в Південній Африці, і вони називають свою мову si Xhosa. Коса має вісім діалектів [5].

2. Мова Грута. Вперше Грут з'явився в фільмі в фільмі «Стражі Галактики» 2014 року. Герой є мешканцем планети Флора Колоссі та має вигляд величезного дерева. Його мова складається лише з трьох слів – I am Groot. Будучи єдиними словами, що може вимовити рослинopodobний персонаж, вони несуть у собі певне смислове навантаження, в залежності від ситуації та контексту. Доволі важко іноді зрозуміти, що саме хотів сказати персонаж у той чи іншій ситуації. Для цього увага глядача привертається емоціями Грута, його поведінкою, іноді його мова перекладається друзями та членами команди Стражів Галактики. Іноді глядач може лише побачити реакцію персонажів на сказані ним слова, що дає змогу лише здогадуватись про їх точний зміст.

3. Персонажі, що живуть в Асгарді, базуються на скандинавській міфології. Слово Асгард означає «огорожена ділянка асів» [2]. Хоча жителі Асгарду є персонажами скандинавської міфології, у фільмах MARVEL вони розмовляють англійською мовою. Від мови звичайних смертних жителів Нью-Йорку їх мова відрізняється високим літературним стилем лексики та підвищеною інтонацією:

«I am Hela. Odin`s first born. Commander of the legions of Asgard. The rightful heir to the throne and the Goddess of Death [4]».

4. Мови Крі, Чітаурі та Скруллі. Крі, Чітаурі та Скрулли – позаземні раси, що з'являються у фільмах «Стражі Галактики», «Капітан Марвел», та майже у всіх частинах «Месників». Про мови цих рас відомо доволі небагато. Мова Крі представлена у вигляді ієрогліфічних записів. Скрулли у фільмах MARVEL розмовляють англійською мовою, а представники раси Чітаурі не розмовляють взагалі. Отримати факти щодо особливостей даних мов можна лише з коміксів. Наприклад, мова Чітаурі має 192 слова для позначення ненависті [3, р. 12].

Отже, переглядаючи фільми кінокомпанії MARVEL, глядач має змогу почути декілька слів з представлених вище мов. Велика кількість штучно створених мов не тільки дає уявлення про життя та культуру вигаданих країн та рас, але і вводить нову термінологію у вигляді неологізмів у існуючу англійську мову, адже більшість

створених нових слів використовуються як назва вигаданих предметів та явищ, які неодноразово згадуються в інших фільмах кіновсесвіту, та стають предметом для дискусій багатьох фанатів.

Посилання:

1. Black Panther, website. URL: <https://ww4.9movies.yt/film/black-panther/g51dy/> (Last accessed 13.04.2021)
2. Lindow J. (2002). Norsemythology : a guidetotheGods, heroes, rituals, andbeliefs. 2002. 365 p.
3. Mark Waid. All-New, All-Different Avengers. 2016. № 1. 33 p.
4. Thor: Ragnarok, website. URL: <https://ww4.9movies.yt/watch/thor-ragnarok-2017-full-movie/5y7dn/> (Last accessed 04.04.2021)
5. Xhosalanguage: website. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Xhosa_language (Last accessed 04.04.2021)

Науковий керівник: *Насалевич Т. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького*

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Мартинець І.В., ira800462@gmail.com

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

За дуже тривалий час відбулися й відбувається кардинальні зміни в українському суспільстві. На сьогоднішній день перед системою освіти ставлять вимоги реформування навчального процесу в вузах загальноєвропейськими стандартами якості освіти. Це пояснює створення інформаційно-освітнього середовища в сучасних вищих навчальних закладах. Якщо детально розглянути, процес навчання англійської мови, то він теж має трансформаційні зміни.

Створення інформаційного освітнього середовища стало предметом досліджень таких авторів, як Вознюк О. М, Чумак А.С, О. О. Ільченко, Т. В. Білоочко, Сороко Н. В, Шахіна І. Ю, Моїсеєнко Н. В. Автори по різному підходять до розуміння цього питання.

Так, О. Ільченко визначає інформаційно-освітнє середовище як системно організовану сукупність інформаційного, технічного та навчально-методичного забезпечення, яка нерозривно пов'язана з людиною як суб'єктом освітнього процесу [1]. Т. Білоочко під інформаційно-освітнім середовищем розуміє системно організовану сукупність засобів передавання даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного, організаційного та методичного забезпечення, що орієнтована на задоволення потреб користувачів [2].

Основними функціями інформаційно-освітнього середовища у вищих навчальних закладів є:

Мал.1

Процес вивчення англійською мови передбачає в умовах інформаційно-освітнього середовища, використання засобів електронної комунікації, наприклад: чат, форуми, електронна пошта, відеоконференція та інше. Це є особливо цінним завдяки розширенню можливостей спілкування мовою, яка вивчається.

Значної актуальності на сьогодні набирає використання відеоконференції, яка забезпечує спеціальне організоване спілкування в режимі онлайн. Це створює особливу ситуацію діалогічного мовлення, при якому спілкування відбувається між студентами та викладачами в рамках обміну інформацією між навчальними закладами різних міст або країн.

Також, головним елементом навчання іноземної мови є використання онлайн-словників або онлайн-перекладачів, найпопулярнішим є перекладач Google, Pons, DeepL, ReversoContext.

Отже, можна зробити висновки, що створення інформаційно-освітнього середовища передбачає у процесі вивчення англійської мови впровадження інноваційних електронних засобів проведення занять, а також виконує інформативну та комунікативну функцію, що сприяє реалізації освітнього процесу.

Література:

1. Ильченко О. А. Организационно-педагогические условия разработки и применения сетевых курсов в учебном процессе : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук: 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / О. А.Ильченко. – М.,2002. – 20 с..

2. Білоочко Т. В. Інформаційно-освітнє середовище вищого навчального закладу / Т. В. Білоочко // Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі : матеріали 3-ї науково-практичної конференції, 18-20 жовтня 2011 року, Львів; Національний університет «Львівська політехніка»; редколегія : Д. В. Федасюк, Л. Д. Озірковський, Т. В. Чайківський. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 6-9.

Науковий керівник: *Іщенко Т.В., старший викладач, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

HOFSTEDE'S CULTURAL DIMENSIONS THEORY IN INTERNATIONAL BUSINESS

Mikhailovskaya A.R., *nastya20022002n@gmail.com*
Dnipropetrovsk' State University of Internal Affairs

The distance of power demonstrates the assessment of the degree of inequality between members of society as acceptable by its less influential members. It is measured by the power distance index. It demonstrates the degree of hierarchical distancing or differentiation of people. In societies with a high degree of power, there is tolerance for authoritarian style of governance, respect for people of higher rank, inequality in status in both formal and informal relationships, belief in the justice of a "strong hand", a large gap in pay for employees. In cultures with a high distance of power, a strong dependence is established between superiors and subordinates. Only in rare cases can employees afford to ask their boss a question, let alone criticize him. In cultures with a low distance of power, the greatest importance is given to such values as equality of relations and individual freedom. Therefore, communication here is less formal, the equality of interlocutors is emphasized more strongly, and the style of communication is more consultative. In cultures with a low distance of power, the emotional distance between managers and subordinates is negligible.

Open disagreement or contradiction to the boss is considered the norm. From the point of view of individual organizations, a low level of power distance is characteristic of a decentralized structure, with a small number of controllers, using highly skilled workers. It is obvious that the attitude to power inherent in the culture of doing business in a country has important consequences for international companies that intend to conduct business in this country. For example, when embarking on a new project, tolerant Americans first identify the tasks to be performed and then assemble a team of professionals to work on the project. Conversely, Indonesians who respect the government first determine who will be responsible for the implementation of the project, and then evaluate the implementation of this project under the guidance of this leader. Different cultural attitudes towards the authorities can lead to mistakes made in the process of forming business contacts with partners. For example, in negotiations between two companies, a party representing a country with a tolerant attitude to the authorities often sends a team of experts on various issues, regardless of their rank or age.

However, the inclusion of junior employees in such a team, no matter how good they may be, can be perceived as an insult to managers who belong to a culture characterized by respect for power. These managers expect that they will deal with officials. In addition, the use of informal business communication by American company executives can be seen by managers who share respect for power as an offensive attempt to discredit their authority.

The most important differences in international business are between societies with low and high power indices. The second indicator of the assessment of values in society is

the ratio of individualism and collectivism. G. Hofstede defines that individualism on the one hand, in comparison with its opposite - collectivism, as a social rather than an individual characteristic, is the degree to which people in society are united in groups. On the individualistic side, there are cultures in which relationships between people are free: everyone takes care of themselves and the closest people in the family. On the collectivist side, there are cultures in which people are integrated from birth into tightly knit groups, often extended families. As for business, in societies prone to individualism, members of society make their own decisions about business, guided by their interests and the interests of their families, bear all the risks of their activities. In such societies, there is a big difference between professional activities and personal life. In societies with a predominance of individualistic characteristics, there are no close ties between employees, and the achievements of the individual are valued more. One person's opinion is independent of other people's opinion, workers openly criticize their colleagues, promotion is only about personal characteristics, and management is focused on the individual, not the group. Management is trying to reconcile individual goals for the organization. Such societies have the following characteristics: - high standard of living and a high share of the middle class; - rights and laws are the same for everyone; - limited role of the state in the economic system; - the purpose of society is the self-expression of each of its members. Most countries belong to a culture that is prone to collectivism. In the traditions of these countries to cultivate respect for certain groups or social clans to which they belong. In such societies, decisions are made collectively, each member of the group is accountable to all members. Relationships between employees are closer, collective interest, corporate spirit and morale prevail. There is no significant difference between professional and private lives. Risks are taken by all members of the groups. Rules of conduct depend on belonging to a group. In such countries there is a significant influence of the state on economic life. International companies must be well aware of the social orientation of the countries with which they do business. In many cases, family is not approved in individualistic cultures, but is widely used in the process of staffing in cultures with a high level of collectivism.

In countries such as the United States, where individualism is the cultural norm, many workers believe that the reward for their work should be commensurate with their personal accomplishments. They determine the fairness of any remuneration system in terms of its compliance with this requirement. Therefore, American companies spend a lot of time and resources on assessing employee productivity to bring the amount of remuneration in line with the level of employee productivity. Japanese culture is characterized by a focus on the group principle of organization of public life, so the methods of remuneration that prevail in this country are significantly different from the system of payment adopted in America. In most Japanese corporations, an employee's pay depends on what group he or she belongs to, not on his or her personal accomplishments. The remuneration received by the members of each corporate group reflects the length of service of the employee. The third indicator by which countries can be divided is the influence of men's and women's power on the formation of cultural values. G. Hofstede notes that masculinity, in comparison with its opposite - femininity, as a social rather than

an individual trait, concerns the distribution of values between men and women. Society as a whole is more competitive. Men occupy a dominant position in society and power structures. A woman in a political career is a rarity. Society is more consensus-oriented. G. Hofstede emphasizes that these characteristics are not about people, but about the expected emotional role of men and women. Conflicts in "women's" cultures are tried to be resolved through negotiation and compromise, while in masculine cultures conflicts are resolved in free struggle, on the principle of "let the best win." In work here the result is more appreciated. In the business context, cultures prone to masculinity or femininity are sometimes also called "hard" and "gentle" cultures. Victory is important for both sexes. In women's society, competition is not so openly supported, there is compassion.

These cultural attitudes have a diverse impact on international business practices. One study found that the decisions made by Danish leaders belong to women's culture. The fourth indicator that characterizes cultural values is the desire to prevent uncertainty and avoid it. The Uncertainty Prevention Index determines the extent to which people try to avoid situations that cause anxiety, uncertainty. It determines the degree of deviation from uncertain contingencies, the degree of maladaptation of employees to changing market environment factors. In cultures with a high level of avoidance of uncertainty in a situation of uncertainty, the individual experiences stress and fear. Therefore, in cultures with a high degree of uncertainty avoidance, there is a high level of aggression. This is manifested in the existence of numerous formalized rules governing actions that allow people to avoid uncertainty in behavior. For example, in societies with a high level of uncertainty, organizations create particularly detailed laws or informal rules that establish the rights and responsibilities of the employer and employees. In addition, there are many internal rules and instructions that define the daily routine. A clear structure is created in which people try to avoid accidents as much as possible. In such cultures, constant haste is normal, and people are not inclined to accept rapid change and hinder possible innovation. In contrast to such societies, there are societies where there is a weaker desire to prevent uncertainty, people behave more calmly and tolerantly. In cultures with a low level of uncertainty avoidance, people are more at risk in unfamiliar conditions and are characterized by lower levels of stress in unknown situations. In these societies, framework arrangements and adjustments in the course of the case are preferred to detailed contracts. Attitudes toward uncertainty affect many aspects of managing international companies. For example, companies operating in countries with a high level of uncertainty rejection tend to have a rigid hierarchical governance structure and detailed business rules and procedures.

Conversely, cultures with a high level of uncertainty acceptance are more tolerant of a flexible governance structure as well as flexible business rules and procedures. Risky decision-making ("whoever doesn't take risks doesn't drink champagne") is highly valued in cultures with a high level of uncertainty, such as the culture of doing business in the United States and Hong Kong. At the same time, maintaining the company's status and reputation through conservative risk-free business strategies is typical of countries with a high level of uncertainty rejection, such as Spain, Belgium and Argentina. Not surprisingly, cultures that are prone to uncertainty are more suited to doing business in a

booming e-commerce environment than cultures that are characterized by rejection of uncertainty. Let us summarize the differences between societies with low and high levels of uncertainty prevention related to international business. G. Hofstede is not limited to these measurements. He argues that there may be more because they are imaginary: “Any study will show its own model, and other dimensions can be found

References

1. Carpenter M.A., Dunung S.P. International Business: Opportunities and Challenges in a Flattening World (v. 1.0) / Mason Andrew Carpenter, Sanjyot P. Dunung. – Flat World Knowledge, 2011. – 818 p.
2. Вергун В.А. Міжнародний бізнес: підручник. / за ред. проф. В.А. Вергуна. – К.: ВАДЕКС, 2014. – 810 с.
3. Юхименко П.І. та ін. Міжнародний менеджмент: [Навч. посіб.] / П. І. Юхименко, Л. П. Гацька, М. В. Півторак та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
4. Geert Hofstede's web-site: The 6-D model of national culture. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-geert-janhofstede/6d-model-of-national-culture/](http://geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-geert-janhofstede/6d-model-of-national-culture/).
5. Hofstede G. Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. Online Readings in Psychology and Culture, 2(1). – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&>.

Scientific adviser: *Kovalchuk Olena Stepanivna, PhD Associate professor, Department of Law Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs*

ACADEMIC INTEGRITY - A STEP INTO THE FUTURE

Mykhalevych A., Sapiga V., *artur0707@ukr.net*
National University of Food Technologies

The processes of European integration cover more and more areas of human life. Education, especially higher, is no exception. Ukraine has clearly defined the benchmark for entering the educational space of Europe, for which the modernization of educational activities is carried out in accordance with European requirements.

In recent years, the Ukrainian scientific and educational community has increasingly turned to issues of academic integrity and the implementation of international academic standards. In the civilized academic world, a fundamental role is played by the main values of academic integrity. From the point of view of world higher education standards, academic integrity is an effective tool for ensuring the quality of higher education.

Academic integrity is a set of ethical principles and statutory rules that should guide the participants of the educational process during training, teaching and conducting scientific (creative) activities in order to ensure confidence in learning outcomes and/or scientific (creative) achievements [1].

Academic integrity obliges us to follow certain rules when processing and describing our own research, especially when the author uses information from other sources. Of course, it is impossible to present a scientific work without previously created methods, references or quotations from other publications. First of all, it is necessary to indicate other information sources, which cover previous developments, if they were used, to provide reliable information about methods and results.

A crucial step in supporting academic integrity and combating academic dishonesty should be the formation of a national quality assurance system for higher education. Without ensuring the quality of higher education at the institutional and systemic levels, it is difficult to talk about effective action in this direction

Thus, the study of the actual state and factors that determine the academic culture of educational and cognitive activities of education and the development of possible ways to improve its level in Ukrainian educational institutions is today one of the priorities in the system of universities in Ukraine.

References

1. Akademychna dobrochesnist: problemy dotrymannia ta priorytety poshyrennia sered molodykh vchenykh: kol. monohr. / za zah. red. N. H. Sorokinoi, A. Ye. Artiukhova, I. O. Dehtiarovoi. – Dnipro: DRIDU NADU, 2017. – 169 s.

Scientific supervisor: *Uliana Kuzmyk, Ph.D., Associate Professor of Milk and Dairy Technology Department, National University of Food Technology, Kyiv.*

COMMUNICATION AS A PERSONAL NETWORKING SKILL FOR LAWYERS

Moroz V.V., morozvlada2003@gmail.com
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

We communicate as naturally as we use the body's function as respiration, so we don't think about how it happens. The need to understand the process of communication, both what has already happened and what should happen, arises only in cases where it is associated with the solution of a problem. Individuals for whom communication is a leading type of activity (managers, lawyers, teachers, etc.) can not afford to ignore the specifics and problems of various kinds of communication. The concept of professional communication has a broad and narrow meaning. In the first case, it can be defined as communication skills and qualities inherent in a professional, in contrast to the amateur. A professional is considered in this case as a person who has significant experience and high professional standards. In a narrow sense, professional communication has certain features characteristic of a particular profession.

- Professional communication is an important tool and condition for solving the tasks of a certain professional activity. If outside the activity people are guided by personal motives, then during professional communication the goal is determined by the nature and needs of professional activity. In addition, in the psychological literature there are often two types of communication:

- 1) informal,
- 2) more formal.

- Business communication is characterized by the fact that its purpose is determined by the tasks of a particular type of substantive activity - production, service, research, etc. In our opinion, the concept of "business communication" is broader than the concept of "professional communication". Focusing on the selected E. Rudensky structural components of the communicative process, we can summarize the characteristics of legal communication as an important skill for intercultural networking:

- the subject of legal communication is a common cause and the attitude of the participants to it;
- the need for legal communication is determined by the necessity to solve problems and negotiate;
- the motives of legal communication are the interests of the case;
- the purpose of legal communication is to solve professional and social problems.

Psychological contact in legal activity is a manifestation by a lawyer and a client of mutual understanding and respect for goals, interests, arguments, proposals, which lead to mutual trust and assistance to each other.

During the assessment there is an external perception of each other, the formation of the first impression, which is based on the perception of the external image of a person, his/her expressive reactions (gait, posture, gestures, facial expressions, etc.), language and

voice. Already in the process of mutual evaluation between people there is sympathy or antipathy (usually they are formed on a subconscious level). The development of contact continues, of course, only in the presence of a positive attitude towards each other, i.e., when there is mutual sympathy.

To conclude, according to Cambridge dictionary, networking is the activity of meeting people who might be useful to know, especially in your job. Apparently, a communication skills development is of great value for layers.

References

1. Ковальчук О. С. Психологічні умови формування в технічних університетах соціальної відповідальності майбутніх інженерів : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.10 «Організаційна психологія; економічна психологія. К., 2012. 21 с.

2. Ковальчук, О. С. Операціоналізація феномену соціальної відповідальності та концепція уявлень про роботу // Науковий журнал «Організаційна психологія. Економічна психологія» / за ред. Максименка С. Д., Карамушки Л. М. К. : «ЛОГОС». № 3, 2015. С. 52–58.

3. Skuratovskaya TA Argumentation in the American judicial discourse (on the material of cases involving a jury trial): author's ref. dis. for science. degree of Cand. philol. Science: special. 10.02.04 "Germanic languages" / T.A. Skuratovska. Kyiv, 2012.– 20 p.

4. Razbegina NV Development of Ukrainian legal terminology in the conditions of globalization / NV Razbegina // Linguistic research: collection. Science. Ave. - Kharkiv, 2013. –164 p.

5. Legal psychology: Textbook. way. / Under. ed. Kondratieva Ya. Yu. K. .: Yurinkom, 2000. 345 p.

Науковий керівник: *Ковальчук О.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін*

ТЕМАТИЗАЦІЯ НАСИЛЬСТВА В СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Перерва О. О., *helen.pererva@gmail.com*

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

Нечасто у спільному контексті опиняються поняття «наси́льство» і «лі́тература». Утім насильство вивчають, аналізують і сьогодні дізнаються про нього все більше. Розвиток культури, особливо літератури, поєднує у собі неймовірний оптимізм та глибоку кризу. Це простежується у творчості письменників, які належать до різних генерацій. Однак особливо помітною ця тенденція є в авторів історичної прози або тих, чий тематичний спектр охоплює часи війни та інших трагічних епізодів історії.

Насильство, зображене у літературі, спирається на культурно-історичний фундамент, що часто вбирає також національні традиції. Деякі дослідники вважають, що насильство у літературі додає сюжету реалістичності. Інші стверджують, що література – це вже власне агресія. Ще інші наголошують, що певною формою насильства можна вважати переклад твору з іноземної мови. Думок багато і всі вони різні. У шкільних підручниках, поважних наукових виданнях, рецензіях критиків література, загалом, постає як витончене, високодуховне мистецтво, проте завжди існує протилежний бік. Тому нині дослідники умовно поділяють літературу на дві частини: перша – романтична та сентиментальна, друга – жорстока, література помсти, війни та болю [1].

Художня інтерпретація певної теми залежить від домінування у творі реального чи фантастичного начала. Зображуючи реальний світ та справжні події, автор може сподіватися на адекватне сприйняття та ставлення читача до насильства у тексті. Принципово інакше тлумачення виникає при описі фантастичних вигаданих подій, де агресія сприймається неоднозначно (прикладом такого літературного твору є казка) [3, с. 183].

Війна є джерелом тем і сюжетів у творчості багатьох літературних діячів [2]. Це дуже важкий, відповідальний та болючий вибір і завдання письменника полягає у селекції правильної форми та мови для передачі інформації читачеві. Багато речей необхідно пояснювати, адже агресія та насильство не завжди очевидні; те, що є агресивним для когось, не завжди сприймається так само іншими людьми.

Роман Джона Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі» (*The Boy in the Striped Pajamas*, 2006) – яскравий приклад демонстрації насильства у сучасній літературі. Твір ірландського письменника написаний для дітей та підлітків, проте багатьом дорослим також необхідно звернути на нього увагу. Автор не вигадує потвор та чудовиськ, що так подобаються сучасним дітям, він оминає традицію приховувати у підлітковій літературі усі реалії світу, зображуючи насильство, жорстокість, агресію, складні часи воєнних років, нацизм [4]. Письменник також підіймає тему рівності прав усіх людей і виховання. Лексема «піжама» у назві твору, як і розповідь

від імені дев'ятирічного хлопчика, спершу апелюють до читацьких очікувань на добрий, чуйний роман. Реципієнту складно уявити сюжет, сповнений агресії та жорстокості. Проте стиль Джона Бойна, його мова просто та зрозуміло розкривають усі порушені проблеми й підштовхують до серйозних роздумів, переосмислення цінностей.

Тем агресії та насильствами не можна уникнути, тому що вони, на жаль, є частиною життя людини [2]. Дослідження насильства у літературі може дати поштовх до розуміння основ, цілей та завдань сучасної літератури, пояснити ненависть у різних її проявах (до жінок, дітей, національностей, місць, країн тощо). Цінність літератури полягає у можливості зобразити зло, жорстокість та їх наслідки за допомогою тексту, щоб запобігти таким проявам у реальності.

Список використаних джерел

1. Жмуров Д. В. Насилие (агрессия) и литература. 2-е изд. Иркутск : АСП-Принт, 2005. 240 с.
2. Іванців Н. Чи може література протистояти насильству? // The Ukrainians. URL: <https://theukrainians.org/protystoyaty-nasylstvu/> (дата звернення: 27 квітня 2021 року).
3. Качак Т. Б. Інтерпретація проблеми насилля у сучасній літературі для дітей: авторська позиція та читацька рецепція // Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль : Стереарт, 2014. С. 183–185.
4. Шовкопляс Д. Хлопчик у смугастій піжамі: чи зможе колючий дріт розділити душі людей? // Book Forum. URL: <https://bookforum.ua/uk/p/hlopchyk-u-smugastij-pizhami-chy-zmozhe-kolyuchyj-drit-rozdilyty-dushi-lyudej> (дата звернення: 25 квітня 2021 року).

Науковий керівник: Акулова Н.Ю., к.ф.н., доцент кафедри германської філології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

ENTWICKLUNG DER METHODENKOMPETENZ BEI MASTERSTUDIERENDEN

Podopryhora A.W., *podopryhora.a@gmail.com*

*Taurische staatliche agrartechnologische Dmytro Motorny-Universität, Melitopol /
Fachhochschule Anhalt, Deutschland*

Die Gesellschaft entwickelt sich ständig weiter. Gleichzeitig finden in vielen Bereichen unseres Lebens Veränderungen statt, einschließlich auf dem Arbeitsmarkt. Um den modernen Anforderungen des Arbeitgebers gerecht zu werden und sich von der Masse zahlreicher Wettbewerber abzuheben, ist es sehr wichtig, bestimmte Kompetenzen zu beherrschen. Eine der wichtigsten davon ist die Methodenkompetenz. Das sind Fähigkeiten und Fertigkeiten, Projekte zu verwalten, mit Teams, Gruppen und Einzelpersonen zusammenzuarbeiten sowie schnell auf sich ändernde Arbeitsbedingungen zu reagieren.

Das Hauptziel dieser Veröffentlichung ist es, Besonderheiten der Entwicklung der Methodenkompetenz bei Masterstudenten zu betrachten, und zwar am Beispiel der Organisation und Durchführung einer realen Tagung im Rahmen des Lehrplans für Studierende des Masterstudiengangs "Food and Agribusiness" an der Hochschule Anhalt in Deutschland.

Es sei betont, dass Methodenkompetenz eines der obligatorischen Fächer bei der Ausbildung im Masterstudiengang "Food and Agribusiness" an der Hochschule Anhalt ist. Die Vorbereitung in diesem Fach sieht die Teilnahme der Studierenden des 3.Semesters an einem realen Projekt vor.

So sollten Masterstudenten im Jahre 2020-2021 die 9. „Future of Food“-Tagung an der Hochschule Anhalt selbständig organisieren. Das primäre Projektziel war neues Wissen und Können an Methodenkompetenz zu sammeln bzw. vorhandenes zu erweitern.

Die 9. „Future of Food“-Tagung sollte genauso wie auch ähnliche vorherige Tagungen das Thema Umweltschutz aufgreifen, welches durch vielfältige Beiträge verschiedener Akteure der Ernährungsbranche beleuchtet werden sollte. Die Umsetzung des Methodenkompetenz-Projektes umfasste die eigenständige Erarbeitung vom Thema, die Gestaltung des Marketings, die Referentensuche sowie die Planung und Umsetzung des Veranstaltungsdatums mit all seinen dazugehörigen Aufgaben. Die Studierenden sollten also die Veranstaltung absolut selbständig planen und umsetzen.

Für die Realisierung der Methodenkompetenz-Aufgabe, also für die Organisation und Durchführung der 9. „Future of Food“-Tagung, fand sich eine Gruppe von Masterstudenten zusammen, insgesamt 7 Personen. Durch akademische Abschlüsse verschiedener Studienrichtungen brachten die Gruppenmitglieder diverse Kompetenzen für die Bearbeitung dieser Methodenkompetenz-Aufgabe ein. Außerdem kamen die Organisatoren der Veranstaltung aus verschiedenen Ländern, was selbstverständlich zum kulturellen Austausch beitrug.

Um die Planung der Tagung zu besprechen, fanden wöchentliche Treffen der Gruppe statt, die aufgrund der pandemiebedingten Lage online durchgeführt wurden. Während der Meetings wurde Protokoll geführt, um die wichtigsten Punkte aufzuführen und für das weitere Vorgehen einen Orientierungsplan vorliegen zu haben.

Essentiell bedeutend für die erfolgreiche Organisation der 9. „Future of Food“-Tagung war die Beachtung der Risiken. Im Vorfeld wurde eine Liste erstellt, die alle möglichen Risiken und dazugehörigen Auswirkungen, deren Eintrittswahrscheinlichkeiten sowie Strategien zu deren Lösung beinhaltete.

In der folgenden Abbildung ist der von den Masterstudenten zu Beginn erstellte Phasenplan mit den festgelegten Meilensteinen dargestellt.

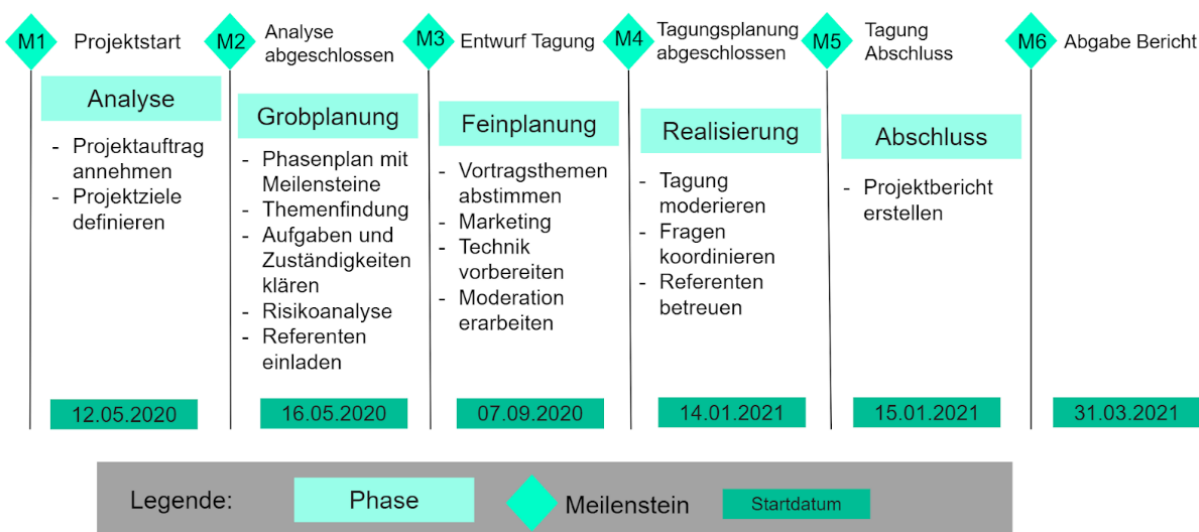

Abbildung 1: Phasenplan der 9. „Future of Food“-Tagung

Eine der größten Aufgaben des Projektes war die Suche nach Referenten. Die Teammitglieder suchten in Kleingruppen nach geeigneten Vertretern aus den Bereichen Landwirtschaft, Produktion und Handel. Im weiteren Verlauf wurden mit den Referenten jeweilige Vortragsthemen abgestimmt und man hat einen Termin für ein Probe-Online-Meeting vereinbart.

Das Marketing erfolgte ausschließlich online und nutzte verschiedene Medien.

Als Dank an die Referenten und Helfer, die die Tagung ermöglicht haben, wurden an sie Präsentpakete mit regionalen Produkten verschickt.

Bei der Moderation der Tagung sollten verschiedene Punkte berücksichtigt werden. Dazu gehörten unter anderem eine deutliche und angemessene Sprache, die Neutralität der Moderatorin und eine gute Vorbereitung. Nachdem die wichtigsten organisatorischen Aufgaben abgeschlossen waren und die Einteilung der Referenten mit ihren jeweiligen Vortragsthemen feststand, wurde ein Konzept für den Moderationsablauf vorbereitet.

Nach den jeweiligen Vortragsblöcken hatte das Auditorium die Möglichkeit die Referate zu bewerten. Es wurden Daten gesammelt und als Ergebnis Statistiken und Gesamtbewertungen erstellt.

Eine besondere Herausforderung für das Team sowie den unterstützenden Mitarbeitenden der Hochschule stellte die Durchführung der Tagung als einer Online-Veranstaltung dar. Durch eine gute Zusammenarbeit und Vorbereitung konnte diese jedoch ohne technische Störungen seitens des Organisationsteams umgesetzt werden.

Während der Entwicklung des Projekts und seiner Umsetzung wurden vom Organisationsteam viele Fähigkeiten weiterentwickelt und verschiedene Fertigkeiten erworben. Insbesondere wurden folgende Kompetenzen entfaltet:

- Fähigkeit, Menschen zu führen und mit ihnen zu arbeiten;
- Organisatorische Fähigkeiten;
- Zeiteinteilung;
- Flexibilität und Kreativität;
- Aufmerksamkeit fürs Detail;
- Ausdauer und Geduld;
- Anpassungsfähigkeit;
- Pünktlichkeit.

Zusammenfassend sei es unterstrichen, dass Organisation und Umsetzung realer Projekte erfolgreich zur Verbesserung des Wissens und Könnens der Masterstudierenden im Bereich der Methodenkompetenz beitragen und durch die dabei erworbene Erfahrung und Kompetenzen einen Grundstein für den bevorstehenden Einsatz der zukünftigen Fachleute in der Arbeitswelt schaffen.

Literatur:

1. Modulhandbuch Masterstudiengang Food and Agribusiness. URL: <https://www.hsanhalt.de/fileadmin/Dateien/FB1/Service/Modulhandbuecher/VollzeitstudiumAb2014/MHB-MFA.pdf>, aufgerufen 25.03.2021

Sprachliche Beraterin: *Muntian S.G., Oberlektorin für Deutsch auf dem Lehrstuhl für Fremdsprachen, Taurische staatliche agrartechnologische Dmytro Motornyi-Universität, Melitopol*

ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Староконь Ю.М., *julia.starokon@gmail.com*,

Лисенко А.А., *lysenkoangelina586@gmail.com*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Професійний переклад має велике значення для всіх сфер сучасного життя. Сьогодні не кожен, навіть вільно володіючи іноземною та рідною мовою, може ідеально перекладати. Для цього потрібна спеціальна професійна освіта. Професійний переклад виконують фахівці в галузі філології. Звичайно, будь-який працівник, який працює з іноземцями, повинен володіти іноземною мовою. Але не кожен може ідеально перекласти всі професійні терміни. Отже, професія перекладача зараз є дуже важливою та перспективною у всіх сферах сучасної людини.

Перекладач - це людина, без якої не може існувати лкування на міжмовному рівні в усній чи письмовій формі. Еволюція перекладацької професії відбувалася протягом тисячоліть. Поступово виникали вимоги до особистості перекладача, його етики, культури, моралі та професійної мовної підготовки. В наш час не кожен, навіть якщо вільно володіє іноземною та рідною мовою, може працювати перекладачем. Для цього потрібна спеціальна професійна освіта.

У наш час важливість перекладу та діяльності перекладача чи тлумача є безперечною. Але є питання, яке слід визначити, це особливості перекладацької та тлумачької роботи. Відповісти на нього досить складно. З одного боку, перекладач надає письмові твори різних жанрів, стилів тощо. Це дозволяє сучасному поколінню ознайомитись з певними творами. З іншого боку, існує низка ситуацій, для яких фактичний, своєчасний або терміновий переклад сьогодні важливіший. Все більше питань потребують обговорення, консультацій, порад, спроб, які неможливо організувати та забезпечити без тлумачення. Діяльність тлумача, на мій погляд, є більш консервативною, ніж часто спонтанна робота перекладача. Це вимагає терпіння та витримки, вміння концентруватися і працювати самостійно в будь-яких умовах праці, вміння редагувати текст стилістично, підбираючи потрібних слів, навички роботи з різними словниками тощо.

Перекладач повинен, насамперед, володіти достатнім словниковим запасом, здатністю концентруватися в будь-яких умовах праці, розвинутими навичками послідовного та синхронного перекладу, різними типами, бути ерудованою людиною, вміти демонструвати свою поліглот-ерудицію, оновлювати свої знання для забезпечення негайного та правильного розуміння оригінального повідомлення. У будь-якому випадку, спеціальність перекладу не проста. Вони вимагають від

майбутніх фахівців чудових знань перекладу та мови, вмінь, навичок та знань основ людської психології, дипломатії тощо.

Професія перекладача дуже відповідальна. Компетенція перекладачів - створювати тексти поза культурними та мовними бар'єрами. Саме перекладачі виступають консультантами та референтами для своїх керівників та клієнтів. Вони справжні фахівці, експерти у своїй галузі і відповідають за свою діяльність. Умови професійної діяльності перекладача визначаються його метою та характером використовуваних матеріалів: перекладачі працюють з текстами, «постачають» тексти для міжкультурної комунікації та «продають» свої переклади.

Перекладач повинен мати можливість "вказати" свій майбутній текст, чітко і досконало пояснити замовнику можливість використання цього тексту та його функцій (за яких умов, з якою метою, в якій галузі, який стиль перекладу тощо), структура перекладеного тексту відповідно до його функцій. Для цього він повинен як експерт мати можливість аналізувати комунікативні цілі замовника. Перекладач повинен вміти «оформляти» тексти. Для цього потрібно мати не лише мовну компетенцію, а й знати, як в іншій культурі вони говорять і пишуть у тому чи іншому випадку, які теми можна торкнутися під час розмови, а яких краще уникати, які аргументи слід бути даним для досягнення певної мети, які засоби комунікації краще використовувати. Перекладач повинен вміти вести дослідницьку роботу, здобувати знання, необхідні для функціонально правильного, змістовного мовлення. Всі ці знання необхідно розвивати в процесі підготовки майбутніх перекладачів.

Навчання перекладачів - завдання непросте. Сучасний перекладач повинен знати теорії та принципи сучасного перекладознавства, вивчати праці засновників лінгвістики, напр. Комісаров, Чернов, Міняр-Білоручов та багато інших, розуміють методи аналізу довідкової інформації - В.Виноградов, лінгвістичні та культурні аспекти слова - Є. Верещагін, В. Костомаров, позатекстові структури - В. Шор, етнолінгвістична складова - Б.Ажнюк, індивідуальний стиль перекладача - М.Новіков, види та функції перекладу - О. Чередніченко, В. Радчук та ін. Отже, підготовка перекладачів має бути систематичною, цілісною, всебічною та відповідати сучасним вимогам.

Об'єктом процесу перекладу може бути вербальна та невербальна ситуація. Тому правомірно використовувати визначення поняття філолог-перекладач для позначення предмета процесу перекладу. Сучасний перекладач повинен знати теорії та принципи сучасного перекладознавства, розуміти методи аналізу довідкової інформації, лінгвістичні та культурні аспекти слів, нетекстові структури, етнолінгвістичний компонент, індивідуальний стиль перекладача, відтворення образів у поетичному перекладі, концептуальна інформація в тексті перекладу, прагматичні перетворення в процесі перекладу, типи та функції перекладу,

функціонування символу в безперервній структурі тексту, контекстуальна та стилістична десемантизація категорій слів тощо.

Професійна майстерність перекладача визначається навичками адаптованості до різних умов праці. Адаптивні навички є похідними знань та навичок, які досягаються наполегливою працею та навчанням. Потенційні перекладачі отримують теоретичні та практичні знання на уроках та в позаурочний час. Традиційною є інтеграція теоретичних та практичних завдань, філологізація навчального процесу, поетапний контроль знань. Новими формами роботи є створення майстерні для майбутніх перекладачів: видання газет та альманахів з аспектів перекладу, участь у конференціях, виступи на радіо та телебаченні, коректура тощо.

Таким чином, залежно від власних здібностей, майбутні перекладачі повинні самі вирішити, яку спеціальність їм слід вибирати і цілеспрямовано наближатись до цих цілей.

Список використаних джерел:

1. Основи професійної діяльності перекладача [Режим доступу] - <https://studfile.net/preview/3269782/page:6/>

Науковий керівник: *Леонova Н.В., викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

DISTANCE LEARNING AS A MODERN FORMAT OF HIGHER EDUCATION

Khristovoy R.Y., *khristovoy02@gmail.com*

Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University

The Internet became an important participant in the educational process in the higher education at the beginning of the XXI century. Today, every teacher and student actively uses information technology in teaching [1]. According to the eLearning Industry, in the period from 2001 to 2017, the market for e-learning solutions grew by 900%. The opportunity to study remotely attracts a lot of people, and in the near future the number of youth who receive education remotely will only increase, because the tools for this process are growing constantly [2].

The introduction of distance learning in a pandemic crisis has been a challenge and a serious problem for higher education institutions. After a short period of confusion, all participants in the educational process accepted this challenge and carried out a rapid process of adaptation to the new situation. Distance learning, as a modern format of higher education, is very relevant in today's changing conditions [3].

Thanks to the highly professional coordinated work of Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University staff in the 2019-2020 academic year, teachers and students of our higher education university quickly switched to the distance learning. Recently, the Faculty of Economics and Business has already used elements of online learning, as well as introduced modern information technologies.

At the first online lectures at the Department of Marketing, organizational issues regarding the methods, forms of implementation of lectures, practical and seminar classes and consulting cooperation were discussed. Forms and methods of collaboration of participants in the educational process were chosen depending on the goals and objectives of educational components, as well as the characteristics of competencies that are formed in a particular discipline. The Department of Marketing conducted the educational process in three formats (synchronous, dual and asynchronous).

Provided that the synchronous format of knowledge acquisition was used, teachers and students communicated with the help of such current online services as Skype, Zoom, Viber, Google Meet. This teaching process focuses on demonstrating the teacher's screen and collaborating in a text chat. Due to this type of education, a creative learning environment is created and current control over the activities of students is carried out.

The dual focus of training included the placement of educational materials (lectures, practical tasks, independent work, tests) on the distance learning portal. Interaction of participants of educational process is carried out in Viber, Telegram or by e-mail.

In the asynchronous format of communication the teacher provided materials and determined the forms and methods of control. This information was previously posted on the distance learning site. The interaction of higher education students with the teacher took place at a convenient time on the basis of different platforms.

The application of these tricks in the educational process allows students to be highly active in learning new ways for obtaining the necessary information, its processing and the formation of soft-skills for further professional growth. Such mutually coordinated work creates an opportunity for the most comfortable, flexible and high-quality educational process that will meet all personal and professional needs of each student. But it should be noted that the process of pedagogical communication can not replace any of the outlined formats, because the phenomenon of emotional and sensory nature of professional interaction leaves "live communication" as a priority element of educational technology in mastering economic specialties.

The positive components of distance learning are: the ability to work with each student individually, automation of routine processes, a chance to learn new technologies, game tasks, a calmer pace of work, the ability to work in comfortable conditions, relevance of knowledge, availability of educational materials.

The negative elements of distance learning include the following: the need to navigate in digital technology, limited personal communication, the need to constantly work with students' motivation, the lack of boundaries between work and leisure.

Today, the need for distance learning is constantly growing. This is due to the fact that it is quite flexible, convenient and accessible, provides a wide variability and differentiation of the choice of content and forms of knowledge.

Distance learning at the university under certain conditions, including the availability of high-quality interactive means of communication (computers, high-speed Internet, etc.), responsibility and self-motivation of students, controlling content by the teacher, are means of providing quality education.

Thus, we can conclude that the demand for distance education, including in higher education, will increase in the near future. Every year more and more interactive methods of communication appear and, accordingly, there is progress of this form of learning, which allows to minimize its shortcomings and develop positive content.

References

1. Грушина І.В. Теоретичні та методологічні основи використання дистанційних технологій в контексті змішаного навчання. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Вип. 10 (1). С. 28–34.
2. Долинський Є.В. Дистанційне навчання – одна з прогресивних форм підготовки фахівців. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: збірник наук. праць*. 2010. Вип.42. С. 202-207.
3. Ляшенко І.В. Перспективи розвитку дистанційного навчання у вищій школі. *Народна освіта. Електронне наукове фахове видання*. 2019. № 3(39). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2682 (дата звернення:3.03.2021)

Scientific adviser: Kravets O.O., Foreign Languages Department, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University.

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ ЖИТТІ

Хойна Д.С., *khojnadarina@gmail.com*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Важливість іноземної мови в сучасному житті на сьогоднішній день настільки велика, що її знання не є привілеєм або розкішшю. Колись мобільні телефони, таким же чином, як і комп'ютери, могли собі дозволити тільки люди певного соціального класу. На даний момент такі речі є предметами першої необхідності. Те ж можна сказати і про вивчення іноземної мови. Її вивчають в усіх навчальних закладах: у школах, в інститутах, в університетах, коледжах, на курсах. Освіченим людям потрібно говорити англійською мовою, адже це запорука подальшої самоосвіти та самовдосконалення [1].

Володіння іноземною мовою – це вагомий крок до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами набуває все більшого значення. Важливість вивчення англійської мови в сучасному світі нині дуже велика. Серед іноземних мов англійська є мовою міжнародного спілкування. На сьогодні вона використовується майже в усіх сферах життя – Інтернет, наука, навчання, подорож, бізнес та навіть фільми. Англійська мова об'єднує людей і допомагає отримувати нові знання та інформацію з різних джерел.

Взагалі англійська мова поділяється на два варіанти – британський та американський. Американський варіант дуже відрізняється від британського, і більшість людей світу користуються саме британським варіантом. Аби вивчити іноземну мову, навіть таку просту як англійська, тримісячних або піврічних курсів буде дуже замало. Для цього потрібен час, а також фінанси, адже не у кожного є мотивація вивчити її самостійно.

У зв'язку з розширенням міжнародних контактів, у ході яких відбувається інтенсивний обмін професійно значущою інформацією, іноземна мова стала засобом спілкування фахівців різного профілю. Саме тому в нашій державі все більше уваги приділяється іноземній мові, яка є основою підготовки висококваліфікованих спеціалістів з урахуванням професійних потреб [2].

Для ефективного вивчення мови існують декілька варіантів, а саме:

Підвищення «вартості» на ринку праці. На яку б роботу людина не намагалася влаштуватися, велика ймовірність того, що вона зіткнеться з графою «Знання іноземних мов». При сьогоднішній конкуренції на ринку праці, знання іноземної мови допоможе вам працевлаштуватись.

Тренування пам'яті. Всім нам давно відомо, що аби мати гарну пам'ять – потрібно її тренувати. Наприклад, фармацевту потрібно пам'ятати багато інформації та рецептів, а для цього потрібно мати пам'ять, яку також можна тренувати при вивченні іноземних мов [3].

Перегляд відеороликів без перекладу. Маючи відповідний рівень знань, можна дивитися американські фільми та відеоролики мовою оригіналу.

Прослуховування музики. Розуміти про що співає твій улюблений виконавець – дуже приємно. Самі пісні стають набагато цікавішими, коли розумієш їх текст та сенс даної пісні.

У відпустці спілкуватися на мові місцевих жителів. Оскільки це міжнародна мова для іноземців, то на відпочинку в іншій країні знання англійської мови стануть також у нагоді.

Розширення кола спілкування. Знання англійської мови допоможе знайти нових друзів та розширити коло знайомств, адже інтернет як ніколи розширив можливості зв'язку і тепер можна без будь-яких перешкод спілкуватися з жителями різних країн.

Додаткові можливості знання іноземної мови ніколи не завадять, адже вони розширюють горизонт різних життєвих можливостей.

Англійська мова домінує скрізь і всюди. Майже 400 мільйонів населення володіють нею як своє рідною мовою, а ще мільярд людей знають її як додаткову мову. Вона є офіційною мовою щонайменше в 50 країнах світу, а неофіційною – приблизно в десятці країн. Вона з нами всюди – в повсякденному житті, в навчанні, в відпочинку та в бізнесі[4].

Таким чином, на мою думку, для кожної людини, яка мріє побудувати собі вдалу кар'єру, а також розширити свої межі спілкування та урізноманітнити своє життя, вивчення іноземної мови просто вважається необхідним. Англійська мова грає роль спільної мови між багатьма країнами світу. Крім того, англійська мова мелодійна і легка у вивченні. Вона володіє дуже великим словниковим запасом, найбагатшим у світі. Володіння англійською також дозволяє фахівцеві підтримувати свою конкурентоспроможність. Для успішної роботи в найрізноманітніших сферах і напрямках однієї рідної мови буде недостатньо, необхідне знання іноземної мови.

Список використаної літератури:

1. Деркач А.А., Щербак С.Ф. Педагогічна евристика: мистецтво оволодіння іноземною мовою. М.; Педагогіка, 1991.
2. Кравчук Л. Якісна підготовка навчально-методичного забезпечення іноземної мови/ Л. Кравчук // Освіта технікумів і коледжів. – 2008. - №1.
3. Москаленко С. А. Вплив мотивації на ефективне засвоєння іноземних мов /С. А. Москаленко // Новітні технології навчання . – 2009. - №57.
4. Панасенко Г. Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземних мов студентів у немовних ВНЗ / Г. Панасенко, Т. Акопян // Рідна шк. – 2010. – Січень-лютий.

Науковий керівник: *Іщенко Т.В., старший викладач, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

ЮРИДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Хойна Д. С., *khojnadarina@gmail.com*

Шерстюкова Л.С., *liliasherstiukova2003@gmail.com*

Леонова Н.В., *leonoffnatali@ukr.net*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Актуальність теми. Розвиток мовознавчих дисциплін, антропологічний поворот у гуманітарній галузі знання призводить до утворення нових наукових напрямів. Саме такою є й юридична лінгвістика. Актуальним, наразі, є застосовування методологічного інструментарію різних дисциплін, юриспруденції та мовознавства, продиктовані потребою здійснювати комплексне дослідження закону, влади в їх взаємозв'язку з мовою, культурою, соціумом. Актуальним також є аналіз напрямків та перспектив розвитку юридичної лінгвістики. Проблему становлення юридичної дисципліни як науки досліджували у своїх працях С. В. Бобровник, Ю. О. Карпенко, Ю. Ф. Прадід, Л. М. Пелепейченко, Ю. С. Шемшученко, І. Б. Штерн та ін.

Ю. Ф. Прадід визначає наукову актуальність та новизну *юрислінгвістики* [4], яка спрямована на всебічне дослідження мови юридичної теорії і практики, зокрема законотворчості, ораторського мистецтва, правил оформлення юридичної документації на всіх рівнях. Це веде до необхідності вивчення юридичного аспекту в мові.

Юрислінгвістика розглядається не тільки як галузь мовознавства або юриспруденції, а й окрема наука, що виконує власні завдання, має арсенал понять, методів, прийомів аналізу, розробляє термінологічний апарат. Дослідження присвячені виявленню когнітивного підґрунтя мовленнєвої діяльності людини, прагматичного потенціалу реалізації владного та законотворчого дискурсів. Ю. О. Гришенкова, Ю. С. Степанов, І. Б. Штерн вивчають питання розвитку та перспективи цієї мовознавчої галузі [1, с. 18].

Поняття «документ» є похідним від лат. *documentum*, що означав у Стародавньому Римі все, що може служити прикладом, уроком, свідоцтвом. У тлумачному словнику В. Даля документ визначається як «будь-який важливий діловий папір, диплом, свідоцтво». Якщо об'єднати терміни цього поняття, надані у словниках та енциклопедіях, то під документом можна розуміти матеріальний носій запису із зафіксованою на ньому інформацією, яка призначена для її передачі в часі й просторі. У більш вузькій інтерпретації документ – це діловий папір, який юридично підтверджує певний факт або певне право.

Отже, документ – це засіб закріплення різними способами на відповідному матеріалі інформації про факти, події, явища об'єктивної дійсності та розумову діяльність людини. Ознаки, притаманні певному виду юридичного документа, не завжди є придатними для всіх видів юридичних документів. Дуже часто в юридичних енциклопедіях поняття «юридичний документ», «правовий документ»

заміняють поняттям «нормативно-правовий акт», «правовий акт». У правових науках не можна оперувати таким широким поняттям, як «документ», адже не всі документи є юридичними. Юридичний документ – це особливий вид документа. За допомогою юридичних документів оформляються рішення і дії різних органів, посадових осіб, громадян.

За визначенням І. Іваннікова, юридичний документ – офіційна письмова форма зовнішнього вираження різноманітних засобів правового регулювання, за допомогою якої досягається визначеність правового регулювання, стійкість суспільних відносин та стабільність правового і соціального становища особистості [2, с. 91].

Письмова форма юридичного документа зумовлена необхідністю багаторазового звертання до формулювань його тексту, можливістю використання як доказу при вирішенні будь-яких спірних питань органами влади, правосуддя, управління. Юридичний документ – це, як правило, текстовий документ на паперових носіях. Проте з розвитком систем електронної інформації з'являються також документи на машинних носіях – диски, дискети, і пластикові магнітні картки тощо. Правова інформація, хоча матеріально й виражена, проте не зафіксована будь-яким способом на матеріальному носії у вигляді документа, є недокументальною (незакріпленою) і правовою інформацією. До такої інформації можна віднести, наприклад, усно виражені погляди щодо права та його прояви у житті суспільства. В юридичних документах містяться відомості про суспільнополітичний лад, звичаї народу, його культуру. Розкрити суть правового життя можна, вивчивши природу юридичних документів, за допомогою яких отримуються знання про право, правові явища. Зокрема, вивчаючи тексти актів давньоруського права, актові книги, судебники, Литовські статuti тощо, ми дізнаємося про історичні події тих часів. Правове життя є своєрідним дзеркалом суспільства [3, с. 17].

Юридичні документи полегшують спілкування людей, їх діяльність і життя. Вони супроводжують усі стадії правового регулювання. За допомогою юридичних документів засоби правового регулювання (норми, індивідуальні рішення, угоди тощо) стають об'єктивованими, доступними для інших суб'єктів, їм надається певна офіційність. За їх допомогою досягається визначеність правового регулювання, незалежність від сваволі окремих осіб, стабільність суспільних відносин, правового та соціального стану людини. Юридичною силою офіційного документа є його внутрішня властивість, яка надається документу чинним законодавством, компетенцією органу, що його видав, і встановленим порядком оформлення документа. Саме ця ознака і відрізняє документ від інших носіїв інформації (магнітна стрічка, диски, фотографії), які фіксують об'єктивну Царьова І.В. 18 дійсність і розумову діяльність людини. Правове значення документів виражається в їх здатності спричиняти юридичні наслідки. У сфері управління правове значення мають лише ті носії інформації, які носять офіційний характер, що підтверджується певним оформленням. Та сама інформація в одній ситуації може виступати в ролі документа, в іншій – ні. Приміром, не має сили документа лист, який містить відомості службового характеру, але написаний у довільній формі, адресований

приватній особі (або від приватної особи) і не засвідчений певним чином. Водночас цей лист може бути використаний як доказ у судовому процесі (або як свідчення будь-яких історичних подій) і виступати документом для суду (або для історика) [3, с. 18].

Правнича лінгвістика вивчає функціонування мови як у процесі правотворчості, так і в процесі правозастосування, а саме у таких сферах:

- законодавства;
- судочинства і нотаріату;
- юридичної документації;
- правничої науки і освіти;
- правової інформації та правової публіцистики.

Правнича лінгвістика розглядає мову як найважливіший засіб правової комунікації, правового пізнання та передачі правової інформації у суспільстві.

Правнича лінгвістика, на думку українських учених-філологів і юристів, поділяється на академічну (теоретичну) та прикладну правничу лінгвістику (правову, юридичну лінгвістику) [4, с. 22].

Правову лінгвістику умовно поділяють за напрямками: «юриспруденція для лінгвістики» займається питаннями, що можуть дати юристи лінгвістам. Гостро стоять питання юридичного захисту мови від деструктивної дії ззовні, захист літературної норми від наступу ненормативної та іншомовної лексики; захист прав людини на лінгвістичну свободу і комфортність користування мовою (зокрема юридичною) – право на її природне розуміння, захист від її неправомірної специфікації, питання лінгвоекоекології тощо. «Лінгвістика для юриспруденції» – прикладний напрям, що поставляє теоретичний матеріал для юриспруденції (наприклад, «знайомство» юристів з лінгвістичним законом «люди говорять мовою більшості» для розв’язання питання про державну й офіційну мову) [4, с. 23].

Таким чином, можна зробити висновок, що в юридичній науці на сьогодні створилася ситуація, при якій можна констатувати відсутність та неусталеність визначення поняття юридичного письма.

Оскільки поняття юридичного письма входить до змісту мови права, то доцільно було б розглянути поняття юридичної лінгвістики, предметом вивчення якої є юридичний аспект мови. Як зауважив Е. Бобрешов, мова супроводжує процес урегулювання суспільних відносин у всіх елементах та на всіх етапах.

На думку Ю. Прадіда, юридична лінгвістика є міждисциплінарною методологічною наукою про право, інтегрує знання з галузі лінгвістики, філософії, психології і логіки.

Г. Проценко та Л. Шестопалова вважають, що юридична лінгвістика, яка виникає на стику лінгвістики і права, ще перебуває на стадії свого оформлення. Актуальними завданнями юридичної лінгвістики є вивчення і розроблення мови у сфері законодавства та судочинства; дослідження юридичної аргументації; розроблення стародавніх право-их текстів; визначення мовних норм у праві, оформлення системи юридичної термінології; вироблення критеріїв трактування текстів; напрацювання мовних вимог до юридичних формулювань; електронні

юридичні словники; співвідношення лінгвістичної експертизи і правничої лінгвістики; аналіз якості мови і стилю законодавства тощо [2, с. 92-93].

Отже, юридична лінгвістика, як відносно молода наука, взаємодіє з різними галузями знань, у тому числі з тенікою юридичного письма. Основні проблеми цих напрямів дослідження перетинаються на площині мови права, тому доповнюють одна одну.

Список використаної літератури:

1. Бобровник С. В. Правознавство // Юридична енциклопедія : В 6 т.– К., 2003.– Т. 5.– С. 46;
2. Дорда С.В. Сучасний стан правничої лінгвістики. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. № 1 (4). Суми, 2011. С. 23-27. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/58822/5/Dorda_Suchasnyi_stan_pravnychoi.pdf;jsessionid=E304598DE030F2B9AC019324F72AF6EB (дата звернення: 17.04.2021).
3. Карпенко Ю. О. Мовознавство // Українська мова : Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови).– 3-є вид., зі змінами і доповненнями.– К., 2007.– С. 381.
4. Олена Діомідова. Сучасна юридична лінгвістика: перспективи розвитку. *Мова і суспільство*. 2014. Випуск 5. С. 18-22. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/ls/article/view/1752> (дата звернення: 17.04.2021).
5. Онищук І. Техніка юридичного письма: понятійно-категоріальний апарат. *Вісник Національної академії правових наук України*. № 3 (74). 2013. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-87-94.pdf (дата звернення: 17.04.2021).
6. Прадід Ю. Ф. Вступ до юридичної лінгвістики : Навч. посібник.– Сімферополь, 2002.– 104 с.
7. Царьова І. В. Юридичне документознавство : навчальний посібник Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 172 с. URL: http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1355/1/%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B5_%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D0%B2%D0%BE.pdf (дата звернення: 17.04.2021).
8. Шемшученко Ю. С. Юридична наука // Там же.– К., 2004.– Т. 6.– С. 472.

Науковий керівник: *Леонова Н.В., кандидат філологічних наук, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ.*

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Шкіль А.С., annashkill@gmail.com

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Вже у XVIII столітті люди почали замислюватися про взаємозв'язок мови та культури. Навчити людей спілкуватися іноземною мовою як усно так і письмово, а не лише розуміти іноземну мову є досить складним завданням, оскільки спілкування - це не лише усний процес, це процес, який ускладнюється багатьма факторами. Окрім знання мови, його ефективність спілкування залежить також від умов та культури спілкування, правил етикету, знання невербальних виразів (міміки, жестів), тощо.

Для забезпечення ефективного спілкування між людьми різного культурного походження недостатньо подолання лише мовних бар'єрів. Це вимагає подолання і культурних бар'єрів. Всі тонкощі та глибина питань міжмовної та міжкультурної комунікації стають особливо очевидними при порівнянні іноземних мов з рідною мовою та іноземної культури з власною культурою.

Проблема міжкультурної комунікації існує вже давно в процесі вивчення іноземних мов, мовознавці та методисти постійно проводять все нові дослідження. Нещодавно це питання розглядалося з нової позиції - посилити вплив міжкультурного спілкування на студентів, щоб отримати більші результати в вивченні іноземних мов. Недавні дослідження показали, що вивчення мовної комунікації з точки зору міжкультурної комунікації сьогодні є значущим і стає все більш прагматичним.

Для встановлення контактів та вирішення різноманітних проблем іноземні мови, включаючи англійську, можуть бути використані як засіб спілкування в процесі взаємодії з представниками різних національностей та різних культур. Тому рекомендується включати широкий спектр інформації про культуру людей світу у навчальні матеріали з іноземних мов, що допоможе виробити міжкультурний комунікатор, який зможе досягти взаєморозуміння з носіями мови.

Вивчення культурної складової слова є важливою умовою успішного оволодіння іноземною мовою, але, у свою чергу, воно також є частиною більш широкого культурно-історичного значення соціальної реальності, а його поглинання є важливою умовою реалізації мови. Мова повинна використовуватись як засіб спілкування. Мова - це код, що виражає певні поняття, які можуть зрозуміти різні групи людей.

Найголовніше, що мова відображає соціальний досвід людей. Існування певних словникових запасів залежить від реальних потреб людей та реальності їхнього життя. Наприклад, для позначення снігу жителі Чукотки використовують близько 10 термінів, які мають тонкі відмінності, які можуть зрозуміти лише ті, хто постійно спілкується цією мовою.

Сьогодні в процесі викладання іноземних мов необхідно використовувати мову як засіб автентичного спілкування. Концепція викладання іноземної мови зазнає колосальних змін, з більшим акцентом на міжкультурне спілкування. Тому основним завданням викладання іноземних мов сьогодні є викладання функціональних аспектів іноземних мов та більш практичне застосування вивчених іноземних мов.

Позитивне ставлення студентів до вивчення іноземних мов є запорукою успішного навчання, оскільки іноземна мова є не лише предметом, а й освітньою сферою, створюючи умови для засвоєння знань з багатьох інших предметів: історії, географії, літератури, та ін. Темою навчання іноземної мови є не лише сама мова, а й словесна взаємодія мови, культура народу (рідна мова) та певна лінгвістика та лінгвістичні знання. Основною метою іноземної мови як галузі освіти є оволодіння вмінням студентів спілкуватися іноземними мовами, тобто формувати комунікативну компетентність, що визначається як "здатність брати участь у реальному спілкуванні іноземною мовою".

Щоб підготувати студентів до іноземних мов та допомогти їм усвідомити, що вони є частиною міжкультурної взаємодії, необхідно змінити такі методи: викладання іноземних мов, країнознавство та спілкування. Для цього потрібно перейти до проведення практичного навчання та усунути помилкові культурні стереотипи.

Список використаних джерел

1. Барлетт Ф. Человек запоминает // Хрестоматия по общей психологии. / под ред. Ю.Б. Гипперейтер, В.Я. Романова. – 3-е изд, перераб. и доп. – М.: АСТ, 2008. – С. 292 – 303
2. Комарницька Т.М. Кваліфікаційна характеристика вчителя іноземної мови в контексті сучасних наукових, психолого-педагогічних теорій, методів та технологій навчання// Міжнародное співробітництво та університетська освіта: Матеріали міжнародної наукової конференції: Вид-во МФ НАУКА, 2000. – С. 161 – 165.
3. Осипов П.І. Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи.[Електронний ресурс]/П.І. Осипов. – URL: <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/zbirnuku/7/8/.pdf>
4. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учебное пособие. – М.: Слово, 2000. – 298 с.

Науковий керівник: *Іщенко Т.В., старший викладач, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

КУЛЬТУРА УСНОГО ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ

Шкіль А.С., annashkill@gmail.com

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Усне мовлення – це слухове сприйняття певної інформації.

Характеристика синтаксичної структури розмовної мови полягає в тому, що переважно вживаються прості речення, які, як правило, є неповними. Зв'язність домінує у складнопідрядних реченнях. Зв'язки між реченнями здебільшого є частковими. Деформація прикметників та прислівників використовується рідко. Усні висловлювання зазвичай не відповідають звичним синтаксичним рамкам.

За характером спілкування усне мовлення є діалогічним, має ряд лексичних особливостей. В усному мовленні широко використовуються засоби, як і в розмовній мові: інтонація, жести, що роблять людей переконливими та емоційними.

Звичайна сфера застосування усного мовлення – бесіда, розмова.

Усні промови, доповіді та лекції є проміжною формою між усною та письмовою формами літературної мови. Порівняно з розмовним мовленням – це ускладнене усне, оскільки є використання невербального інструментарію (жести, інтонація, міміка, хода тощо).

Усна промова засвідчить рівень освіти лектора та його культурний рівень. Відомий український педагог В. Сухомлинський писав: «...мовна культура - це живодавній корінь культури розумової, високої, справжньої інтелектуальності. Щоб правильно розмовляти й писати, треба прагнути до удосконалення своїх знань, набутих раніше, треба любити українську мову й свою справу».

Без мови не може бути людського колективу, виробничих стосунків і творчої праці. Основною складністю обладнання для усного виступу є необхідність за допомогою слуху інтуїтивно визначати відповідні або невідповідні лексеми, адреси, інтонації та схеми мовлення в кожній ситуації.

Види усного ділового мовлення:

Ділова нарада

Наради стали незамінною частиною нашого життя. Вони проводяться для вирішення виробничих проблем підприємств, установ та організацій.

Наради є одним із найефективніших способів обговорення тем та прийняття рішень у всіх сферах суспільного та політичного життя.

Відповідно до мети та завдання, яке потрібно вирішити, ділові зустрічі поділяються на проблемні, інструктивні та оперативні.

Проблемна нарада складається з експертів або компетентних груп, і метою є пошук найкращого управлінського рішення обговорюваної проблеми.

Менеджери безпосередньо організовують **навчальні наради**, щоб донести до працівників загальні завдання, передачу замовлень та необхідну інформацію про вертикаль чи горизонталь управління відповідно до професійного рівня виконавців.

Згідно з планом вертикального управління, проводиться **оперативна нарада** з метою отримання інформації про поточний стан справ. Особливістю ділових зустрічей є те, що вони проводяться в певні дати та час, що дозволяє учасникам планувати свою діяльність. Позапланові ділові зустрічі змушують її учасників нерегулярно виконувати свої прямі обов'язки, тому вони проводяться в надзвичайних ситуаціях.

Публічні виступи

Публічний виступ – це один з видів усного ділового спілкування.

Кожен вид має певну мету, яка полягає у переслідуванні певної мети - інформування, переконання або створення емоцій у аудиторії.

У процесі обговорення конкретних теоретичних або практичних питань переконання є метою виступу. Доповідач має переконати аудиторію сам і передати думки та почуття аудиторії. Його успіх залежить від вибору аргументів та можливості ранжувати аргументи у порядку зростання переконливості. Нарешті, доповідач, як правило, повторно підкреслює основні аспекти теми та закликає до певних дій чи рішень.

Телефонне ділове спілкування

Одним із видів ділового спілкування є телефонна розмова. Вона може розширювати, прискорювати ділові контакти та дозволяти швидко надсилати або отримувати повідомлення.

Двоє співрозмовників провели телефонну розмову: один телефонував, а інший отримував інформацію. Може бути третя сторона-посередник, яка контактує зі співрозмовником. Тут ввічливі слова особливо важливі.

Етикет ділового мовлення

Важливим аспектом ділового спілкування є мовленнєва етика.

Етичне у мові – це конкретно-історична система мовних засобів відповідно до форми моральної свідомості і поведінки людини, що передбачає творення добра.

Ділова етика – культура життя і співпраці людей, організація людських колективів, за якої кожний має творчо, самовіддано виконувати посильну справу.

Для досягнення мети спілкування ділові люди повинні мати не лише інтелект, фізичний потенціал та навички спілкування, а й розуміти правила етикету.

Діловий етикет – це серія ввічливих словесних висловів, що використовуються для ділового спілкування з людьми, народами, державами.

Ділове спілкування передбачає використання різних ввічливих формул, заснованих на взаємодії людей. У привітаннях вживаються такі ввічливі формули, як доброго дня (ранку, вечора), з добрим ранком, доброго здоров'я, добридень тощо. Під час прощання – до побачення, до зустрічі, до завтра, доброї ночі, на добраніч, всього найкращого, на все добре тощо і тд.

Використання ввічливих словесних висловів може забезпечити збалансованість організації, порядку та ділових відносин та встановити межі, які неможливо перевищити у спілкуванні.

Спілкування є одним із важливих питань. З цієї точки зору люди вивчали питання взаєморозуміння та взаєморозуміння між людьми, керівництвом та

керівництвом, згуртованості та конфліктів. Спілкування допомагає глибше замислитися над процесом міжособистісного спілкування та міжособистісних стосунків.

Отже, доходимо висновку, що у діловому спілкуванні, якщо люди говорять «однією мовою» і прагнуть плідної співпраці, буде простіше встановити зв'язок між людьми. Принципами культури спілкування є етичні правила ділових відносин, знання та вміння, пов'язані з обміном інформацією, використанням інтерактивних методів та засобів та взаєморозумінням. Етичний аспект ділового спілкування дуже важливий.

Список використаних джерел

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
2. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділов. комунікації. – К., 2002.
3. Коваль А.П. Ділове спілкування. – К., 1992. – С.
4. Палеха Ю.І. Ділова етика. – К., 2000. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. – Львів, 2001.
5. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика спілкування. – К., 2002.
6. Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування. – К., 2003.

Науковий керівник: *Леонова Н.В., кандидат філологічних наук, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ.*

**НАПРЯМ
«СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»**

IMPACT OF PROTOCOL AND ETIQUETTE ON INTERNATIONAL RELATIONS IN A GLOBAL AND REGIONAL PERSPECTIVE

Babina V.O, Hasanova E.I., ona2009@ukr.net
Odesa Polytechnic State Institution

Etiquette is a set of norms and rules that reflect ideas about proper behavior and formalize the process of communication of people in society. Business etiquette is the order of conduct established in business communication, a set of rules that must be followed, allowing to regulate business communication. According to generally accepted understanding, diplomatic protocol is a set of rules, traditions and conventions followed by governments, foreign affairs agencies, diplomatic missions, and other officials in the process of international communication. International business etiquette is the result of a long selection of rules and norms of the most appropriate behavior that contributes to success in international business relations ... Establishing strong business ties and relationships with foreign partners obliges you to know and be able to use the principles and rules of business etiquette of different countries.

International etiquette includes the moral and behavioral attitudes of various social and ethnic groups. Knowledge of and adherence to basic rules and norms of ethics and etiquette contributes to more effective everyday, business and international communication.

In connection with the increase in the intensity of international contacts, special attention is directed to the study of the process of communication between representatives of different nationalities.

National and cultural specifics have a huge impact on the effectiveness of communication. When representatives of different national cultures come into contact, even speaking the same language, each representative acts according to his own national model of behavior, sometimes very sharply different from the model of behavior of another representative.

All specialists in international relations argue that national characteristics are of great importance in business relations and should in no way be ignored. At the same time, they note that while the interests of the parties coincide, national differences are practically invisible, but as soon as a conflict is outlined, they begin to play an important role.

The use of diplomatic etiquette does not depend on the desire or unwillingness of the state to strengthen good-neighborly, friendly relations with other states, but rather is an elementary necessity due to the familiarity of such actions in international relations. Violation of the rules of diplomatic etiquette may entail retaliatory actions not only from the state, in respect of which they have not been implemented, but also from third states, noting the non-diplomatic nature of the actions of the state that violated diplomatic etiquette. In case of violation of the rules of international politeness, a response is possible only from the side of the state in respect of which the principle of diplomatic politeness has not been implemented.

Knowledge of etiquette is a professional quality that you need to constantly develop in yourself. For example, the Japanese spend millions of dollars annually training their employees in good manners and improving their knowledge of etiquette. After all, they perfectly understand that the success of any company, first of all, depends on its employees, and their ability to work to achieve a common goal.

The role of business etiquette lies in the complete harmony of business relationships, which will contribute to the further successful development of the business.

Based on the above factors, it can be concluded that the use of protocol and diplomatic etiquette most strongly affects relations between people or states. However, despite the fact that the norms of diplomatic etiquette, as a rule, do not violate moral norms, diplomatic etiquette is not expected to unconditionally coincide with the current moral norms. As LS Likhacheva notes, "empirical experience shows that you can follow all the rules of ethics and still remain an immoral person."

Moreover, a significant degree of neutrality in relation to morality is necessary in the process of implementing the norms of diplomatic etiquette. So, for example, communication and respectful treatment of the ambassador of a foreign state, which is in a state of war with the receiving state, is not fully justified from the point of view of moral norms, at the same time, the norms of diplomatic etiquette require that he be treated with equal respect and respect. as well as to the ambassadors of other friendly states. That is, the purpose of applying diplomatic etiquette is primarily to recognize the independent value of a diplomat and the state that sent him to the host country.

References

1. Egorov V. P., Diplomatic protocol and etiquette: textbook. 2013.200 p.
2. Diplomatic protocol. URL: <https://study-english.info/article011.php>
3. Pshtyka V.V., Diplomatic protocol as a form of international economic relations. 2011
4. Protocol (diplomacy). URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Protocol_\(diplomacy\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Protocol_(diplomacy))

Scientific adviser: Babina V.O., Candidate of Political Science, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Relations and Law, Odesa Polytechnic State University.

МОВНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ АУДИТОРІЇ В ПРОМОВАХ ПОЛІТИКІВ

Голубєва Д. В., ddanielagolubevaa@gmail.com

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Політика посідає одне з найголовніших місць в житті суспільства та в існуванні на міжнародній арені будь-якої держави. Велике значення має те, яким чином країна, а точніше її лідери, презентують себе. Промови політичних діячів – необхідна річ для міжнародного співтовариства та налагодження зв'язку з громадянами. Політики часто проголошують важливі, актуальні, гостро публіцистичні ідеї, плани та погляди. А тому промова повинна бути чітко сформульованою, аби кожен її зрозумів правильно.

Політичний дискурс – явище, що реалізується за допомогою мови, а тому існування лінгвістичних досліджень в межах політичної науки не дивність. Мова в даному випадку виступає певною сполучною ланкою між політикою та людиною. Політичний дискурс є феноменом, який можна розглядати як мінімум в трьох аспектах: філологічному – як і будь-який інший текст; соціопсихолінгвістичному – під час оцінювання досягнення прихованих чи чітко виражених цілей мовця, які є безумовно політичними; індивідуально-герменевтичному – під час виявлення особистісних смислів автора та/чи інтерпретатора дискурсу в певних умовах [1].

Головними цілями політичного дискурсу є: досягнення суспільної згоди, підтримка або засудження позиції, просування певної політичної ідеології тощо. Функції, які виконує політичний дискурс: по-перше, маніпулятивна – політична мова завжди підсвідомо, завдяки обманній тактиці, змінює світосприйняття людей та закликає їх до певних дій в інтересах маніпулятора; інформативна – сприяє набуттю громадянами нової інформації; аргументативна – політичний діяч відокремлює свою ідею від інших, наводячи певні переконливі аргументи; функція переконання – витікає із попередньої функції, бо завдяки аргументації політик може переконати громадянина в правильності цих поглядів [1].

Розробка виступу політичного діяча – це складний і довготривалий процес, адже від його якості залежить авторитетність політика та його ідеології: під час своєї промови політичний діяч має не лише проінформувати суспільство, а й залучити громадян підтримати його позицію. Аналіз політичних виступів виявляє певну стратегію психологічного та мовного впливу політиків на свідомість суспільства.

Характерною рисою політичної промови є вживання професійних політичних і юридичних термінів та словосполучень, наприклад: «реіндустріалізація економіки»,

«узурпація влади», «антикорупційний пакт». Також активно фігурують фразеологічні стійкі вирази, такі як «поставити жирний хрест», «присягати руку миру», «тримати порох сухим». Присутні в промові й певні мовні кліше та штампи: «на відміну від», «настав час змін», «хвилина мовчання» [2]. Політичний виступ створюється з урахуванням того факту, що його зміст буде цілеспрямований на усвідомлення звичайною людиною, певною мірою віддаленою від політологічних особливостей. Тому з одного боку, мова політичного діяча оптимізована для «простого народу», а з іншого – в такій промові апriorі не обійтись без використання складних «книжкових» термінів.

Оптимізація промови для громадян налагоджує зв'язок між урядом і громадою. Це певним чином завдає психологічного впливу на їхню свідомість: завдяки «простій» мові, людина сприймає політика не як суб'єкта влади, а як такого ж звичайного громадянина, як інші.

Існує ще один вдалий прийом, який допомагає політичним діячам привернути людей на свою сторону – цитування літературних творів і виразів відомих людей. Зазвичай це використовується з метою впливу на аудиторію, бо думки, підтверджені авторитетними джерелами, завжди сприймаються охочіше. Використання в промові посилянь на нормативно-правові акти чи історичні документи також дає позитивний ефект: це наголошує на єдності держави та громадян, і таким чином досягається головна мета – вплив на свідомість [2].

Враховуючи вищесказане, промова все одно деякою мірою залишається «сухою», внаслідок недостатнього залучення емоцій та жестів.

У політичному дискурсі часто використовуються лексичні і стилістичні засоби, що може бути пояснене їх великим аргументативним потенціалом, великою образністю, що важливо, якщо враховувати, що ці тексти призначені для публічних виступів і покликані відразу оволодіти увагою слухача, впливати на його почуття й емоції [3].

Політика – невід'ємна частина суспільства. Кожна особистість є політичним суб'єктом, навіть якщо зовсім не цікавиться цією сферою життя, а тому кожна людина, без винятку, потрапляє під вплив, що продукує цей інститут. Гарантований вплив підтверджує, що політик якісно виконав свою промову, або іншими словами – досяг поставленої мети. Аналізуючи виступи політичних діячів, можна помітити певну логічну структурність аргументації та доведення, що має на меті вплинути на свідомість людини та громадянина. Лінгвістичне дослідження особливостей політичного дискурсу сприяє вивченню політичного мислення та методики безпосередньо мовного та психологічного впливу.

Список використаних джерел

1. Романюк А. Б. Аналіз досліджень політичного дискурсу [Електронний ресурс] / А. Б. Романюк, А. В. Заяць – Режим доступу до ресурсу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/19841/1/21-Romanyuk-200-209.pdf>.
2. Самойлова І. В. Лексичні особливості політичних промов [Електронний ресурс] / І. В. Самойлова, О. В. Подвойська – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nzfn_2016_1_47.
3. Акайомова А. Використання мовної комунікації в політичному дискурсі [Електронний ресурс] / А. Акайомова – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26828/08-Akayomova.pdf?sequence=1>.

Науковий керівник: *Леонова Н. В., викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Дмитрієнко М., *mariakonnik13@gmail.com*
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах реформування вищої освіти України та її інтеграції у європейський науковий і культурно-освітній простір важливими постають питання якісної професійної підготовки фахівців, конкурентноздатних на ринку праці.

Проблема адаптації особистості знайшла досить широке відображення в роботах науковців. Загальні уявлення про адаптацію, її закономірності та фізіологічні механізми досліджувались О.О. Реаном, Г.О. Баллом, А. А. Налчаджяном, М.О. Агаджаняном [6; 7]. Серед вітчизняних дослідників питань адаптації студентів і молодих спеціалістів та проблеми адаптації як форми соціальної активності особистості слід, насамперед, указати на праці В.А. Семиченко, С.В. Харченко, Т.В. Алексєєвої, І.І. Бойко, О.М. Галус, Л.Г. Зданевич, М.П. Шик, В.Д. Острової [1; 2; 4; 8; 9]. Загальні проблеми соціально-психологічної адаптації та формування і розвиток адаптивних характеристик особистості знайшли відображення в наукових працях Б. Г. Ананьєва, В. А. Петровського, А. В. Фурмана, Ф.Б. Березіна [3]. Роль механізмів психофізіологічної регуляції в забезпеченні адаптивних процесів вивчали Ф.З. Меєрсон, Р.М. Баєвський, О.М. Кокун [5].

Адаптація студентів на початковому етапі навчання у ЗВО обумовлена тим, що саме в цей період закладаються основи професіоналізму, формується потреба та готовність до безперервної самоосвіти в умовах, що змінюються.

Студент, як людина певного віку і як особистість, може характеризуватися з трьох сторін:

1) з психологічної, яка являє собою єдність психічних процесів, станів та властивостей особистості. Головне в психологічній стороні – психічні властивості (спрямованість, темперамент, характер, здібності), від яких залежить перебіг психічних процесів, виникнення психічних станів, прояв психічних утворень;

2) з соціальної, в яких втілюються суспільні відношення, якості, що породжуються приналежністю студента до певної соціальної групи, національності тощо;

3) з біологічної, яка включає тип вищої нервової діяльності, побудову аналізаторів, безумовні рефлексії, інстинкти, фізичну силу, будову тіла, риси обличчя, колір шкіри, очей, зріст тощо.

Вивчення цих сторін розкриває якості та можливості студента, його вікові особливості та особистісні якості.

Відомо, що багато юнаків та дівчат потрапляючи в студентський колектив адаптуються в ньому недостатньо швидко. Причиною тому є чинники, характерні лише для навчання у ЗВО. По-перше, в даний період відбувається процес адаптації, пов'язаний з перебудовою режиму праці і відпочинку, новими формами спілкування, підвищеними вимогами до функціонального стану організму. По-друге, початковий період формування студентського колективу відрізняється значним розширенням обсягу нової інформації і необхідністю її засвоєння в обмежені терміни. По-третє, необхідність обов'язкового виконання всього обсягу учбових занять на фоні інтенсифікації навчальної діяльності зумовлює підвищену нервову-психічну напруженість студента.

James D.A. Parker, Laura J. Summerfeldt відмічають, що першокурсники стикаються з цілою низкою нових особистісних і міжособистісних проблем на етапі переходу зі старшої школи до університету. На їхню думку це пов'язано з тим, що студентам необхідно не тільки формувати нові відносини у академічній групі, а й модифікувати існуючі відносини з батьками (наприклад, поступово ставати більш незалежними та самостійними). За дослідженням James D.A. Parker важливими факторами, які впливають на успішність адаптації є високий рівень емоційного інтелекту та навички керування стресом [11].

У дослідженні Crystal L. Park успішна адаптація першокурсників розглядається у взаємозв'язку таких особистісних характеристик як здатність ефективно вирішувати проблеми та саморегуляція емоційних станів [11].

Ми розглядаємо феномен адаптації, як вже було зазначено, і як процес, і як результат. Виходячи з того, що процес адаптації має різні форми, проходить по-різному, то і результат (адаптивність) даного процесу теж може бути різним.

Upcraft, M. L., Gardner, J. N. запропонували критерії, які можуть впливати на успішність адаптації першокурсника: розвиток інтелектуальної та академічної компетентності; уміння встановлювати і підтримувати міжособистісні відносини; уміння здійснювати планування майбутньої кар'єри; підтримка здоров'я і гарного самопочуття; розвиток мультикультурної обізнаності; громадянська компетентність [10; 11].

Вивчивши різні сучасні підходи до досліджуваної проблематики, ми дійшли висновку, що в традиційному плані адаптація студентів першого курсу розглядається як сукупність трьох аспектів, що відображають основні напрямки діяльності студентів: адаптація до умов навчальної діяльності (пристосування до нових форм викладання, контролю і засвоєння знань, до іншого режиму праці та відпочинку, самостійного способу життя тощо); адаптація до групи (включення в колектив однокурсників, засвоєння його правил, традицій); адаптація до майбутньої професії (засвоєння професійних знань, умінь і навичок, якостей).

Отже, на основі теоретичного аналізу наукових праць були визначені основні види адаптації: психофізіологічна, психологічна, соціально- психологічна. Вивчивши різні сучасні підходи до досліджуваної проблематики, ми пропонуємо

розглядати адаптацію студентів першого курсу як сукупність декількох компонентів, що відображають основні напрямки діяльності студентів: адаптація до умов навчальної діяльності (когнітивний); адаптація до групи (соціальний); адаптація до майбутньої професії (професійний, емоційно-рефлексивний). Також на успішність адаптації студентів до навчально-професійної діяльності та умов соціального середовища значно впливають такі індивідуальні характеристики як загальний стан здоров'я (функціональний стан регуляторних систем організму), рівень тривожності, розвиток комунікативних здібностей, рівень мотивації на момент вступу до вищого навчального закладу (мотиваційний).

Отже, адаптація першокурсників до умов закладу вищої освіти – це інтегральна форма суб'єктної активності студента-першокурсника, яка спрямована на пристосування до існування в новому соціумі ЗВО з його нормами і вимогами та відповідно потреб, мотивів, інтересів особистості студента. Необхідною умовою перебігу успішності адаптації є забезпечення стійкого рівня активності функціональних систем організму, стабільністю роботи механізмів управління, які забезпечують нормальну життєдіяльність студента в умовах навчання у ЗВО.

Список використаних джерел

1. Алексеева, Т.В. Психологічні фактори та прояви процесу адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Т.В. Алексеева – Київ, 2004. – 26 с.
2. Галус, О.М. До проблем моніторингового дослідження особливостей дидактичної адаптації студентів вищих педагогічних навчальних закладів на освітньо-кваліфікаційному рівні „молодший спеціаліст” / О.М. Галус // Педагогічний дискурс – 2012. – випуск 12. – С. 83-91.
3. Глівінська О. Особливості адаптації студентів перших курсів до навчання у ВНЗ / О. Глівінська, Н.М. Мирончук // Професійна підготовка фахівців у системі неперервної освіти : збірник наукових праць. – 2015. – С. 209-215.
4. Зданевич Л. В. Адаптація студентів педагогічних училищ до нових умов життєдіяльності : автореф. дис. на здобуття наук. – Київ, 2003. – 24 с.
5. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей учнів та студентів: методичні рекомендації. / О.М. Кокун. – К. : Міленіум, 2004. – 54 с.
6. Налчаджян, А. А. Психологическая адаптация: механизмы и стратегии. М. : Эксмо, 2010. -368 с.
7. Овсяннікова В. В. Особливості процесу адаптації студентів-першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі / В.В. Овсяннікова // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. – 2014. – №. 2. – С. 179-189.

8. Реан, А. А. Психология адаптации личности. Анализ. Теория. Практика / А. А. Реан, А. Р. Кудашев, А. А. Баранов. — СПб. : Прайм-Еврознак, 2006. — 479 с.
9. Семиченко, В. А. Психология направленности : учеб.-метод. пособ. / В. А. Семиченко, А. М. Галус ; под общ. ред. В. А. Семиченко. — Хмельницкий : ХГПИ, 2003. — 521 с.
10. Харченко, С.В. Основні концептуальні підходи в сучасній психологічній науці що вивчення особливостей адаптації першокурсників у просторі вищої школи як один із стресових періодів їхнього життя / С.В. Харченко // Наука і освіта. Наук. практ. журн. Південного наукового центру АПН України — 2010. — № 3. — С. 149-153.
11. Chemers Martin M. Academic Self-Efficacy and First-Year College Student. Performance and Adjustment. / Martin M. Chemers, Li-tze Hu, Ben F. Garcia // Journal of Educational Psychology. - 2001 - Vol. 93 - No.1 — P. 55-64.

ДИХОТОМІЯ «МАСКУЛІННІСТЬ – ФЕМІННІСТЬ» У ГЕНДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Іванюк А.Т., Желнова П.А., Прожуган І.Е., *aliceprincess2105@gmail.com*
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Поняття «маскулінність» та «фемінність» неоднозначно сприймається у суспільстві. За словами нідерландського ученого Г. Хофстеде, маскулінність/фемінність означає чоловічість/жіночість і ці поняття не є тотожними до чоловічої/жіночої статі. Метою нашої роботи постало теоретично дослідити конотативні відтінки термінів «маскулінність» та «фемінність» у гендерних дослідженнях [2].

Історія розвитку уявлень щодо маскулінності та фемінності нараховує багато тисячоліть, коли в суспільстві з'явилася потреба у виправданні соціального розділення людей на категорії. Поняття фемінності та маскулінності являють собою нормативні уявлення та установки, хто такі чоловіки й жінки та чим вони мають займатися у нашому суспільстві і на сьогодні. Маскулінність і фемінність – це саме соціальні, а не біологічні категорії суспільства. Визначають те, як ми гендерно ідентичні і як ми напряду пов'язані з нашими особистими думками про те, які ми або які насправді інші люди. Існує багато різних психологічних теорій, коли і як людина усвідомлює свою гендерну ідентичність. Наприклад, теорія Фрейда та терія когнітивного розвитку Л. Колберга яскраво нам показують, що процес гендерної ідентифікації дитини насправді дуже складний. Це не однокроковий і не автоматичний процес. У той час дослідження Сандри Бем та її послідовників показали те, що наші гендерні риси насправді мають дуже багато граней та дуже різнобічні. Фемінінність та маскулінність являють собою дві зовсім різні й зовсім незалежні один від одного шкали, це різні виміри суспільства. Соціальні психологи визначили, що особи які мають досить високі показники з цих обох вимірів є впевненими, рішучими, розвиненими особистостями. На відміну від першої категорії, представники з низькими показниками за дихотомією «маскулінність-фемінність» є незрілими особистостями та психологічно нейтральними. [4]

Дихотомія – це спосіб логічного ділення на класів на підкласи. Наприклад, людей ділять на щасливих та нещасливих тощо.

У побутовій свідомості переважає біполярне, дихотомічне розуміння маскулінності та фемінності, що залежить саме від біологічної статі. Саме вона диктує суспільству характеристики, поведінку, одяг, інтереси тощо. У науці до 70-х років минулого століття панували такі уявлення. Наші мислителі минулого були переконані, що якщо стать та гендерні характеристики перебувають у злагоді, то особистість психічно здорова і стійка. І тому усе, що якимось чином не вписувалося в суворий гендерний дуалізм, вважалося відхиленням від норм та проблемою. Суспільство має стереотипи, що жінка має бути пасивною, слухняною тощо. А

чоловіки зазвичай агресивні, раціональні, прагнуть до лідерства. Проте, все це – наші стереотипи, які з часом зникають все більше і більше.

Узагальнюючи викладене вище, можна зробити висновок про те, що роль людини в суспільстві не повинна визначатися виключно його біологічною особливістю або статтю. [1]

У той час, гендерна теорія не заперечує біологічні відмінності. Жінки народжують, а чоловіки можуть виховувати дитину. В наш час деякі жінки зайняті роботою і тому іноді можуть «забути» про те, що потрібно будувати сім'ю та народжувати дітей. Жінки можуть із легкістю йти до армії, а чоловіки можуть бути стюартами в літаках. Суспільство повинно з цим змиритися і спокійно до цього ставитися.

Отже, виходячи з вищезгаданого можна зробити такий висновок. Незважаючи на те що фемінність і маскулінність - це дві абсолютно різні шкали, які вимірюють людяність, і чоловіки, і жінки можуть мати елементи фемінності і маскулінності. При взаємодії з людьми, у професійній комунікації необхідно уникати стереотипного мислення.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук О.С. Психологічні умови формування в технічних університетах соціальної відповідальності майбутніх інженерів : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.10 «Організаційна психологія; економічна психологія». К., 2012. 21 с.
2. Качак Т. Б. Сучасна українська дитяча література: аспекти гендерної інтерпретації
3. Мельник Ю. П. Об'єктивація гендерних стереотипів у сучасній лінгвістичній науці / Ю. П. Мельник // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. – Житомир : Вид-во Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка, 2009. – Вип. 45. – С. 110–114.
4. Фемінність та маскулінність // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. – Ч. 23. – 151 с.
5. Фромм Э. Мужчина и Женщина / Э. Фромм. – М. : АСТ, 1998. – 512 с.
6. Гендерна педагогіка : хрестоматія / за ред. В. Гайденко; пер. з англ.

Науковий керівник: Ковальчук О. С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

ДИТЯЧІ СТРАХИ: ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА

Ісаєва Д. Ю., *gawkaisaeva@gmail.com*

Криворізький державний педагогічний університет

Вступ. Аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчує, що на сьогодні спостерігається підвищена тривожність, фобічні розлади, напади панічних атак у дітей різного віку. В першу чергу це пов'язано з нестабільністю у соціально-економічному становищі, батьки змушені бути більш зосереджені на заробітку грошей, а це в призводить до зниженні як і педагогічного так і психологічного розвитку дітей будь-якого віку. Відтак, актуальність досліджуваної нами проблеми полягає у обґрунтуванні важливості психологічної підтримки кожної дитини у переживанні страхів.

Аналіз досліджень. Відзначимо найбільш відомих дослідників у обраному нами напрямку: Д. Бретт, К. Бютнер, с. Гроф, г. Еберлейн, К. Ізард, О. Кондаш, Д. Лейн.

Мета публікації – здійснити огляд науково-методичних джерел з питання психологічної підтримки дитячих страхів.

Виклад основного матеріалу. Дитячі страхи – це емоційні реакції дітей на ситуації чи об'єкти, які сприймаються ними як загрозливі. Дитячі страхи викликають у дітей дискомфорт, збудження, бажання уникати або ховатися. Загалом, страх – це емоційна реакція сприйнятої загрози, що забезпечує захисний механізм виживання попереджаючи людину про небезпеку. Слабкі або помірні реакції страху вважаються нормальними і адаптивними, що спонукає людину до обережності в дійсно небезпечних ситуаціях.

Термін «страх» часто вживається як синонім терміну «тривога». Загалом страх умовно поділяють на ситуаційний (що виникає в незвичайних ситуаціях) і особистісно обумовлений (передбачений характером людини). Страх буває реальним і уявлюваним, гострим і хронічним.

Прийнято виділяти також вікові страхи, появу яких найчастіше збігаються з певними змінами у житті дитини [1]. Отже, як бачимо, страх є багатоаспектним явищем людської свідомості. Вважаємо доречним запропонувати примірний перелік засобів, що можуть бути використані психологом у процесі підтримці дітей, що переживають страхи.

«Емоційний мікс». Якщо страх «розбавити» іншими емоціями, він не витримає конкуренції. Можна використати переживання подиву, цікавості, сміху.

Малювання страхів. Малюнок обов'язково обговорюють. Можна перетворити страшилу в кумедний об'єкт, зробити його добрим. Одного разу не достатньо – малюйте час від часу.

Складання казки. Опишіть з дитиною страх у вигляді казкового сюжету. створіть нову версію казки. Потоваришуйте зі страхом, перемагайте його. Нехай дитина стане сміливою і рішучою через казку.

Ляльковий театр. Відпрацювання ролей, самостійне проживання конфлікту, напрацювання нових поведінкових моделей, програвання оптимістичних варіантів розвитку подій збагачують досвід дитини.

Десенсибілізація. Поступовий розвиток імунітету. Скажімо, спостерігати за грозою з безпечного місця – через вікно.

Співчуття, співпереживання. Емпатія близького дорослого – найкращий підтримуючий та зберігаючий ресурс для дитини [2].

Висновок. Підсумовуючи вищеназване, можна дійти висновку, що психологічні надбання налічують вагомий перелік різноманітних засобів, які можуть бути використані з метою допомоги дітям пережити страх. Особливістю наведеного нами переліку є те, що він може бути використаний у вікових межах дошкільного віку – підліткового віку.

Список використаної літератури

1. Д. Ларін Дитячі страхи як психологічна проблема в дошкільному віці. Авторський збірник статей з наукової та практичної психології. Київ. 2018. С. 48-52.

2. Дитячі страхи: від норми до патології. Педагогічна підтримка. Всеосвіта. URL:<https://vseosvita.ua/news/dytiachi-strakhy-vid-normy-do-patolohii-pedahohichna-pidtrymka-36649.html> (дата звернення : 15.04.2021).

Науковий керівник: *Сошина Ю. М. – канд. псих. наук, старший викладач, Криворізький державний педагогічний університет*

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ТРИВОЖНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Карпенко М. С., *mariakarpenko73@gmail.com*
Криворізький державний педагогічний університет

Актуальність. Тривога в адекватній кількості – необхідний і обов'язковий елемент особистісного розвитку. З метою плідної роботи, гармонійного розвитку особистості певний рівень ситуативної тривожності виступає природною і важливою особливістю активної діяльної особистості. У кожної людини існує свій оптимальний або бажаний рівень тривожності, яка можна окреслити поняттям «корисна тривожність». В рамках нашого дослідження вважаємо доцільним зупинитися більш детально на понятті тривожності у аспекті молодшого шкільного віку – вікового періоду, коли спостерігається стрімке формування дитини як особистості. Відтак, вважаємо, що найбільш оптимальним засобом корекції рівня тривоги у молодших школярів є казкотерапія.

Аналіз досліджень та публікацій. Казкотерапія як психологічний засіб знайшов належне віддзеркалення у працях різних дослідників. Відзначимо, що до цього поняття зверталися такі вчені як К.-Г. Юнг, М.Л. фон Франц, Б. Бетельхейм, В. Пропп, Е. Фром, Е. Берн, Е. Гарднер, М. Осоріна, Т. Зінкевич-Євстигнєєва, І. Вачков.

Мета публікації – теоретично дослідити та обґрунтувати особливість казкотерапії у процесі корекції тривожності молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Особливість казкотерапії як психокорекційного засобу полягає у тому, що вона сприяє нівелюванню підвищеної тривожності, оптимізації міжособистісних відносин і розвитку комунікативних навичок. Шкільна ж тривожність є порівняно м'якою формою прояву емоційного неблагополуччя дитини. Вона виражається в хвилюванні, підвищеному занепокоєнні в навчальних ситуаціях, в класі, в очікуванні поганого ставлення до себе, негативної оцінки з боку педагогів, однолітків.

Впливаючи на несвідомому рівні, казки вмикають адаптаційні механізми, що допомагають перебороти стрес. Відтворюючи кризові життєві ситуації, казка вчить дитину продуктивно переживати страх й взаємодіяти з страхом, направляючи, проєктуючи його в конкретні казкові образи. Це дозволяє підтримувати необхідну дистанцію стосовно негативних емоцій і зберігати психічну цілісність [1].

Усвідомлення негативних почуттів є першим кроком до керування ними; другий крок – це програвання їх. Проживання небезпечної ситуації у своїй уяві зменшує страхи дитини, підвищує її впевненість у собі та допомагає діяти в житті, зосереджуючись на ситуації, а не на негативних емоціях.

Казка близька дитині по відчуттю світу, бо вона вміщує емоційно-почуттєве сприйняття реальності. Резонанс казки використовує метафоричні ресурси казки та дозволяє людям розвинути самосвідомість і побудувати особливі рівні взаємодії один з

одним. Читання казок, особливо спеціально створених, дає ефект резонансного посилення та допомагає людині перебороти життєві труднощі. Резонанс ідентифікації себе з головним героєм виступає як психологічний механізм змін у відносинах із самим собою [2].

Висновок. Здійснивши аналіз науково-дослідних джерел ми можемо дійти висновку, що казкотерапія є дієвим засобом у корекції тривожності молодших школярів. Її особливість полягає у тому, що казка вмикає адаптаційні механізми, що допомагають перебороти стрес, допомагають пережити дитині тривожність, «побачити» об'єкт тривоги та проаналізувати його. Перспективу подальших досліджень ми вбачаємо у подальшому вивченні особливості впливу казкотерапії як психокорекційного засобу.

Список використаної літератури

1. Туран, Н. К. Влияние тренинга сказкотерапии на уровень школьной тревожности младших школьников. Современная психология: материалы II Междунар. науч. конф. (г. Пермь, июль 2014 г.). Т. 0. Пермь: Меркурий, 2014. С. 36-38.
2. Мікляєва, Г. (2019) «Застосування казкотерапії в діяльності шкільного психолога по забезпеченню психологічного здоров'я молодших школярів», *ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ*, (20). С. 396-409.

Науковий керівник: Сошина Ю. М. – канд. псих. наук, старший викладач, Криворізький державний педагогічний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ

Кушнірук В.М., *valeriakushneruk2003@gmail.com*

Хойна Д.С., *khojnadarina@gmail.com*

Шкіль А.С., *annashkill@gmail.com*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Толерантність нашого суспільства є чи не найважливішим показником культурного рівня членів цього суспільства. У суспільствах з нижчим рівнем грамотності питання толерантності є ще більш болючим. На мою думку, толерантність культивується з дитинства. Візьмемо для прикладу його сім'ю та батьків. Дитина сформувала певні позиції та принципи, навіть під загрозою державного примусу, особливо шляхом накладення юридичних обов'язків, ці позиції та принципи не завжди можуть бути перевиховані в майбутньому. Толерантність - це форма поваги до людей, які претендують на іншу релігію, мають іншу політику чи будь-які інші погляди та переконання. На мій погляд, толерантність полягає у рівні моральних відносин, тому її правові норми певною мірою реалізуються опосередковано.

Толерантність є однією з характеристик сучасності і має велике значення, певною мірою це не лише впливає на розвиток соціальної атмосфери, міжособистісних відносин та політики, але й тісно пов'язане з нею. А саме, завдання сучасного людського розвитку та освіти.

Питання толерантності набуло особливого значення в епоху глобалізації. Зрештою, необхідно розрізняти негативні та позитивні сторони глобалізації: негативна сторона - це єдність культурного різноманіття, а позитивна сторона прагне зберегти свою культурну ідентичність, тобто глобальна трансформація є рушійною силою ідентичності.

У наш час існує багато поглядів на поняття "толерантність" та методи його розуміння, оскільки воно є об'єктом дослідження з різних дисциплін. В основі процесу виховання закладена ідея добровільного, усвідомлено вибраного ставлення до поведінки і вчинків іншого, тобто ідея толерантного. У цьому разі толерантність припускає терпіння більш сильного, досвідченого (вихователя) до слабшого (вихованця), що включає вміння керувати своєю власною поведінкою і навчанням, вихованням вихованця за допомогою "образу" або "взірця своєї поведінки".

Виховання як процес взаємодії у системі людина-людині пов'язаний з толерантністю, з терпінням і терпимістю, але не до всього, а лише того, що породжує роздуми і сприяє розвитку. Це навчання такими способами поведінки і реагування, які не завдають шкоди іншому та враховують його особисту думку. Для того, щоб знайти правильний спосіб розглянути цю толерантність, багато авторів трактують її як єдність негативного внутрішнього ставлення до об'єкта (відмова,

осуд) та позитивної зовнішньої поведінки (прийняття, гіпотеза) щодо нього. Це не лише суперечливо, але й бентежливо.

Тому зараз важливо визнати важливість толерантності для нашого суспільства.

Питання виховання толерантності має об'єднати експертів різних напрямків та різних рівнів, насамперед психологів, вчителів, педагогів, філософів та представників різних вікових груп (дітей та підлітків, дорослих та молоді).

Висновок. Глобалізація сучасного світу продовжує нагадувати людству, що світ одночасно різноманітний і унікальний. Питання про толерантність – це питання про те, як в умовах різноманіття стає можливим створення єдиного культурного простору. У сучасному полікультурному світі, в умовах зростання багатоманітності, толерантність виконує роль важливої соціально-культурної цінності. Толерантність є ціннісною та соціальною нормою громадянського суспільства, що відображається у різних правах усіх громадян на повагу культурного різноманіття та забезпечує гармонію у взаєминах між різними культурами.

Список використаних джерел:

1. Баева Л.В. Толерантность: идея, образы, персоналии: монография [Текст] / Л. В. Баева. – Астрахань : Издательский дом «Астраханский университет», 2009. – 217 с.
2. Губар О.М. Толерантність і комплементарність у контексті культури прав людини / О.М. Губар // Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка. – 2007. – № 34. – С. 112 – 116.
3. Данилевский В. Я. Россия и Европа. / Составление и комментарии Ю. А. Белова / Отв. ред. О. Платонов. Изд. 2-е – М. : Институт русской цивилизации, Благословение, 2011. – 816 с.
4. Зеньковский В.В. История русской философии: В 2-х т. Т. II. Ч. 2. Л.: “Эго”, 1991. – 880 с.
5. Ищенко Ю.А. Толерантность как философскомировоззренческая проблема [Текст] // Философская и социологическая мысль. – 1990. – №4. – С. 9 – 12.
6. Карамзин Н.М. Записки о Древней и Новой России // Освободительное движение и общественная мысль в России XIX в. – М., 1991. – 480 с.
7. Лефевр В.А. От психофизики к моделированию души // Вопросы философии. –1990. №7. – С. 23 – 28.

Науковий керівник: *Маргулов А.Х., професор кафедри, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ.*

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПІДСТАВИ ПОДІЄВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Лаврентьєв І. С., *ivanlan7380@gmail.com*
*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*

У наш час досить поширеною є практика створення спеціальних подій для просування товарів, компаній, ідей, цінностей. Вона є цілком виправданою, оскільки правильно організовані такі заходи допомагають досягти поставленої мети й реалізувати при цьому інформаційні, іміджеві, репутаційні та інші цілі. Така ситуація актуалізує необхідність дослідження нового різновиду соціокультурних комунікацій – подієвих, в основі яких лежить цілеспрямована символічна дія [4, с. 419].

Поява подієвих комунікацій обумовлена соціокультурними трансформаціями, якими позначилося минуле століття: змінилися процеси виробництва і споживання товарів (на перший план вийшли символічні характеристики), відбулися зміни в сфері збереження і передачі інформації (що дозволило розширити цільову аудиторію спеціальних подій та урізноманітнити технології в організацію самих подій), значно розвинулись інструменти реклами і PR-технологій, а тому виникла необхідність пошуку нових більш результативних способів взаємодії з цільовою аудиторією, щоб повідомлення, яке транслюється, могло бути зрозумілим без значних втрат і спотворень інформації.

Зрозуміти сутність подієвих комунікацій допоможе звернення до їх витоків, які знаходяться в святковій культурі та такому феномені культури, як гра. Свято – одна з найдавніших форм людської культури, яка виконує ряд важливих соціокультурних функцій:

- ідеологічну, яка полягає в передачі ціннісно-світоглядних установок учасникам свята;
- інтегративну, яка полягає в демонстрації соціальної єдності і солідарності соціальної групи, яка бере участь у святі;
- компенсаторну, свято дозволяє реалізувати бажання, недоступні для реалізації в повсякденному житті;
- рекреативну, що пов'язана зі створенням атмосфери відпочинку, веселощів і радості, які супроводжують кожне свято;
- проектної розрядки, яка полягає в можливості програвання символічної перемоги над злом, втіленим в певному образі [5].

Окреслені функції виражають сутність свята як особливої символічної дії. Передовсім, свято має цільову спрямованість – це подія, яка завжди присвячена комусь або чомусь, «кожне свято пов'язане з певною цінністю, яка є важливою для святкуючої групи» [6, с. 330]. Окрім того, «свято завжди має істотне і глибоке смислове, світоглядне навантаження ... воно містить в собі щось з духовно-ідеологічної сфери» [1, с. 14].

Другою суттєвою рисою свята є атмосфера, яку воно створює. Святу притаманні почуття радості, позитивна емоційна спрямованість і піднесений настрій учасників.

«Інакшість» того, що відбувається підкреслюється і особливістю святкового простору і часу. Свято створює особливий ігровий простір, який, як визначенням Р. Кайуа, «здається індивіду якимось іншим світом, де його несуть і перетворюють сили, які його перевершують, ... свято постає як час інтенсивних переживань і перетворення всього його істоти» [2, с. 220]. Як пише М. Бахтін, «в основі свята завжди лежить певна і конкретна концепція природного, біологічного та історичного часу» [1, с. 13]. Його думку підтримує В. Топоров, який виділяє у святі тимчасове відокремлення і включеність в подію всіх його учасників: «... в архаїчній міфопоетичній та релігійній традиції – проміжок часу, що володіє особливим зв'язком зі сферою сакрального, що передбачає максимальну причетність до цієї сфери всіх учасників свята і сприймається як певне інституціоналізоване дійство» [3, с. 217].

Гра як феномен культури – це передовсім особливий «тип поведінки, що розгортається в межах певного місця, часу, сенсу, зримо упорядкований, що протікає за добровільно прийнятими правилами» [4, с. 420]. Виходячи з цього, можемо виділити такі важливі для нас характеристики:

- гра – це передовсім вільна діяльність, вона не залежить від волі інших людей і не обумовлена інстинктами;
- гра відбувається у двох вимірах, вона протікає і в реальному світі і, водночас, у світі уявному, ілюзорному;
- для гри властива просторово-часова замкнутість, вона протікає в певних межах простору і часу, в яких існує «ігровий світ». У неї є початок і кінець, її простір попередньо окреслено. Це ніби тимчасовий світ всередині звичайного, створений для здійснення замкнутої в собі дії. Гра – це заняття по суті своїй відокремлене від решти життя і зазвичай протікає в суворо визначених часових і просторових межах.
- гра створює замкнуті спільноти «посвячених», які вважають за краще оточувати себе таємницею або підкреслювати свою відмінність від іншого світу маскуванням. Гра поглинає все, що потрапило в поле її дії.

Ще однією особливістю гри є те, що вона запускає механізми навчання. Як особлива модель дійсності, вона відтворює певні її сторони, переводячи їх на мову своїх правил. З цим пов'язане навчальне й тренувальне значення гри. В сучасних подієвих комунікаціях це проявляється в такому її різновиді, як мімісгу. Цей вид був виділений Р. Кайуа і передбачає тимчасове прийняття якщо не ілюзії, то хоча б якогось замкнутого, умовного і до певної міри фіктивного ігрового світу. Гра може полягати не в розгортанні якоїсь діяльності, а в тому, щоб стати вигаданим персонажем і вести себе відповідним чином [2, с. 60].

Отже, ігрова природа свята визначає його відокремленість у часі і просторі, водночас вона створює особливий «нереальний» ігровий простір усередині, який об'єднує в собі всі структурні елементи події і людей, які беруть у ній участь,

відокремлюючи їх від зовнішнього світу. У межах такого простору учасники події програють соціальні ролі не типові їм у повсякденному житті, адже новий простір диктує нові правила взаємодії. У такій ситуації запускаються пізнавальні механізми людини, що для сучасних подієвих комунікацій є першочерговим завданням, оскільки дозволяє донести нову інформацію до людини саме в той момент, коли вона готова її сприймати.

Підсумовуючи, можемо зробити певні висновки. Сучасні подієві комунікації беруть свій початок у святковій культурі і мають ігровий характер, а тому вони мають характеристики цих форм культури, а саме: відокремленість у часі і просторі, що дозволяє створювати особливий ігровий світ, і спрямованість на трансляцію певних ціннісних повідомлень. Успішне засвоєння таких повідомлень в подієвих комунікаціях обумовлене ігровою природою взаємодій, які відбуваються всередині події. Гра спонукає учасників до пізнавальної діяльності, що полегшує передачу і засвоєння ціннісних повідомлень.

Список використаних джерел:

1. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. М., 1965. 546 с.
2. Кайуа Р. Игры и люди. Статьи и эссе по социологии культуры. М., 2007. 304 с.
3. Лотман Ю. М. Тезисы к проблеме «Искусство в ряду моделирующих систем». *Статьи по семиотике культуры и искусства*. СПб., 2002. 544 с.
4. Поправко О. В. Івент-менеджмент: сутність і перспективи розвитку в Україні. *Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку* : Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Херсон, 21 травня 2018 р.). Херсон, 2018. С. 418–421.
5. Поправко О. В. Свято як соціально-культурний феномен: функціональний аналіз. *Гілея: науковий вісник* : зб. наук. праць. К. : «Видавництво «Гілея», 2019. Вип. 142 (№ 3). Ч. 2. Філософські науки. С. 121–125.
6. Топоров В. Н. Праздник. *Мифы народов мира* [у 2 т.]. М., 1991. Т. 2. С. 329–331.

Науковий керівник: *Поправко О. В., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного*

ПСИХОКОРЕКЦІЙНИЙ ВПЛИВ КАЗКОТЕРАПІЇ НА ПРОЯВИ СТРЕСУ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Літвінова С.С. – @litvinovasve78@gmail.com
Криворізький державний педагогічний університет

Вступ. На сьогодні, стрес – це невід'ємна складова частина життя сучасної людини. Довгий час він розглядався як проблема тільки дорослих. Однак, очевидно, що все частіше і частіше стрес стає невід'ємною частиною дитячого світу: діти, як і дорослі, страждають від надмірних фізіологічних та інформаційних навантажень, непосильного для них психологічного тиску. Таким чином, постає важливе питання психологічної допомоги дошкільникам, що знаходяться в умовах стресових ситуацій. Відтак, актуальність досліджуваної нами проблеми не викликає сумніву, оскільки в умовах пандемії, карантинних обмежень, нестабільної соціально-політичної ситуації не тільки дорослі, а й діти є надзвичайно вразливими до стресу.

Аналіз досліджень та публікацій. Чимала кількість дослідників займалися дослідженням психологічних особливостей впливу стресу, зокрема, В. Петьков, С. Богданов, Т. Гніда, О. Залевська, Н. Лунченко та ін. Казкотерапія як психокорекційний метод була об'єктом дослідження таких науковців, як Е. Фром, Е. Берн, К.-Г. Юнг, М. Осоріна, Т. Зінкевич-Євстигнеєва, І. Вачков, тощо.

Мета публікації – здійснити теоретичний аналіз науково-дослідної літератури з проблеми психокорекції стресу дітей дошкільного віку засобами казкотерапії.

Виклад основного матеріалу. Поняття «стресу» надійно увійшло в наше життя й не втрачає своєї актуальності. Спеціалісти пропонують чимало технік, вправ, практичних інструментів, покликаних підтримати людину в момент переживання стресу й виходу із складної ситуації. Та кількість людей, які переживають травматичні наслідки стресу постійно зростає. Щоб ефективно застосовувати практичні засоби проживання стресової ситуації й виходу з неї, потрібно розібратися в особливостях даного феномену. Більш того, педагог має навчити простим способам реагування й відновлення дітей та підлітків, з якими працює [1].

Науковці та практики визначають безліч ознак стресу у дошкільників. Виокремимо найбільш важливі.

1. Настрій дитини часто змінюється або у неї переважає стійкий негативний настрій.

2. Сон дитини стає поганим, вона насилу засинає і дуже неспокійно спить.

3. Дитина швидко втомлюється після навантаження, яка зовсім недавно давалася їй дуже легко.

4. Дитина стає безпричинно уразливою, може легко розплакатися з незначного приводу або, навпаки, стає дуже агресивною.

5. Дитина проявляє ознаки дискомфорту психологічного стану: вона неуважна, забудькувата, неспокійна чи непосидюча, у неї відсутня впевненість в собі, своїх силах [2].

Вважаємо, що одним із засобів психологічної корекції стресу у дошкільників є казкотерапія. Її особливість впливу полягає в тому, що дитина наче «бачить зі сторони» негативні ситуації та явища, що спричиняють її стресовий стан і цей факт сприяє певному розслабленню та позбавленню негативних емоцій.

Дослідниця Мікляєва Г. визначає, казка близька дитині по відчуттю світу, бо вона вміщує емоційно-чуттєве сприйняття реальності. Резонанс казки використовує метафоричні ресурси казки та дозволяє людям розвинути самосвідомість і побудувати особливі рівні взаємодії один з одним. Читання казок, особливо спеціально створених, дає ефект резонансного посилення та допомагає людині перебороти життєві труднощі. Резонанс ідентифікації себе з головним героєм виступає як психологічний механізм змін у відносинах із самим собою [3]. Таким чином, казка – багатоаспектний фактор впливу на дитячу свідомість.

Висновки. Отже, проаналізувавши науково-дослідні джерела, ми можемо дійти висновку, що казкотерапія – це один з найбільш дієвих засобів у діяльності практичного психолога, що може бути використаний з метою корекції стресового стану дітей-дошкільників, в першу чергу це обумовлюється метафоричністю за цікавою формою для дошкільнят. Перспективу подальших досліджень ми вбачаємо у продовженні вивчення особливостей впливу та використання казок у діяльності практичного психолога.

Список використаної літератури

1. Як пережити стрес правильно: стратегії реагування та вікові особливості. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/webinar/ak-pereziti-stres-pravilno-strategii-reaguvanna-ta-vikovi-osoblivosti-323.html> (дата звернення: 21.04.2021).

2. Как помочь ребенку пережить стресс. Центр психолого-педагогической, медицинской и социальной помощи URL: <http://kolpino-center.ru/kak-pomoch-rebenku-perezhit-stress-metodicheskie-rekomendacii-dlya-pedagogov-i-roditelej/> (дата звернення: 21.04.2021).

3. Мікляєва, Г. (2019) «Застосування казкотерапії в діяльності шкільного психолога по забезпеченню психологічного здоров'я молодших школярів». *Проблеми сучасної психології* (20). С. 396-409.

Науковий керівник: Сошина Ю.М., к. психол. н., старший викладач кафедри практичної психології, Криворізький державний педагогічний університет.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Лоб О.В., lobolya2020@gmail.com

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Основним завданням сучасної початкової школи є формування гармонійно розвиненої, фізично та психічно здорової особистості. Проте на успішність розв'язання цього завдання сьогодні негативно впливають емоційні нестабільність та вразливість. Прояв у дітей молодшого шкільного віку негативних емоційних станів можуть стати причиною погіршення успішності навчальної діяльності, поведінки, зумовити порушення взаємин з учнями.

Особливість емоції в молодшому шкільному віці полягає в тому, що учні цього віку все-таки відрізняються емоційною вразливістю, безпосередністю проявів емоцій. Для молодшого школяра властива надзвичайна широта емоцій і легкість переключення від однієї емоції до іншої. В міру становлення пізнавальних інтересів у ході молодшого шкільного віку емоції в ході навчання змінюються вбік їхньої змістовності, стійкості.

Діти цього віку вкрай емоційні, але поступово вони оволодівають уміннями керувати своїми емоційними станами, стають стриманішими, врівноваженішими.

Емоційну сферу молодших школярів складають нові переживання: здивування, сумніви, радощі пізнання, які у свою чергу, є базою розвитку допитливості та формування пізнавальних інтересів. Для молодших школярів загалом характерний життєрадісний, бадьорий настрій. Причиною афективних станів, які мають місце, є передусім розходження між претензіями і можливостями їх задовольнити, прагненням отримати вищу оцінку своїх особистісних якостей і реальними взаєминами з людьми. Як наслідок, дитина може виявляти грубість, запальність та інші форми емоційної неврівноваженості.

Емоційну сферу молодших школярів складають переживання нового, здивування, сумніву, радощів пізнання, які, у свою чергу, є базою розвитку допитливості та формування пізнавальних інтересів.

Найважливішою сферою розвитку психіки молодшого школяра є емоційний розвиток, і саме ця лінія визначає взаємозалежні з нею лінії пізнавального розвитку та становлення особистості.

В дитини молодшого шкільного віку неодноразово можуть проявлятися страхи та відбивати сприйняття навколишнього світу, бачення нового та невідомого в навчанні. Здебільшого це страхи, які зв'язані з подіями в школі, родині і групі

однолітків. Час від часу в молодших школярів з'являється типове для багатьох школярів небажання йти в школу, страх перед нею.

За позитивного перебігу шкільної адаптації емоційне самопочуття й самооцінювання школярів стабілізуються. Свідченням адаптованості слугує, з одного боку, продуктивність навчальної діяльності, з іншого боку - внутрішній стан дитини, її емоційне самопочуття, наявність або відсутність внутрішньої напруженості. Більшість дітей адаптуються до школи досить швидко, залюбки відвідують заняття, виконують завдання, підпорядковуються шкільним вимогам. Тому першочерговим завданням вчителів та освітян – створити дружну та позитивну атмосферу в шкільному середовищі.

Список літератури

1. Додонов Б.И. В мире эмоций. – К.: Политиздат Украины, 1987. – 140с.
2. Заброцький М.М. Вікова психологія. – К.: МАУП, 1998. – 92с.
3. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 128с.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТІВ «ТВОРЧІСТЬ» І «ЖИТТЄТВОРЧІСТЬ» В КОНТЕКСТІ ДІАЛЕКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Маврін В.В., *mavrin_vv@ukr.net*

Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Цього року головною урочистою подією загальнонаціонального масштабу для українців буде, безперечно, святкування 30-річчя незалежності країни. Для вітчизняної педагогічної спільноти відзначення цієї знаменної дати має бути не тільки суто святковою подією, а й приводом для ґрунтовної науково-фахової рефлексії здобутків і невирішених проблем національної освіти за 30-річний період її незалежної розбудови. Зокрема, одним із таких стратегічних викликів, які залишаються критично важливими для вітчизняної системи загальної середньої освіти, є посилення її життєтворчої спрямованості, відповідності суспільним запитам щодо підготовки життєво і професійно компетентних, креативних і проактивних випускників. У сучасному соціокультурному просторі проблема зв'язку школи з життям набуває нового виміру, оскільки не завжди висока навчальна успішність випускника школи корелює з його повноцінною соціальною самореалізацією в мабутньому. Це означає, що традиційна освітня парадигма не в повній мірі враховує реальну динаміку життєздійснення особистості і через це не завжди реалізує можливості підготовки школярів до успішної життєпобудови в усій складності і багатовекторності цього процесу. Не випадково в Концепції Нової української школи наголошується: «За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Але українська школа не готує до цього. Як і 10, 20, 50 років тому, пересічний український школяр здобуває в школі застарілі знання» [1, с. 4].

Враховуючи зазначене, важливим аспектом теоретико-методологічної рефлексії проблеми відповідності реалій загальної середньої освіти вимогам реформи Нової української школи (відповідно до її формули: випускник Нової школи – це всебічно розвинена особистість, відповідальний патріот і активний інноватор [1, с. 6]) має бути сучасна психолого-педагогічна інтерпретація концептів «творчість» і «життєтворчість», що враховує відмінності між креативним і життєтворчим потенціалом особистості в контексті реальних суперечностей і нелінійної діалектики соціальної самореалізації особистості в сучасному динамічному, глобалізованому і технологізованому суспільстві. Зазначена нетотожність творчого і життєтворчого потенціалу особистості не тільки повинна враховуватися у науковому дискурсі, а й має важливу проекцію на освітню практику, що полягає у пріоритетності підготовки учнів до успішної життєтворчості. Цей пріоритет зберігає своє основоположне

значення для різних типів закладів загальної середньої освіти (в тому числі – для тих, основний контингент яких складають обдаровані діти), оскільки посилений розвиток інтелектуальних, художніх, фізичних чи інших здібностей обдарованої особистості не може замінити її становлення як суб'єкта і стратега свого життя. Ігнорування цього положення, викликане педагогічним трактуванням високих результатів за певними галузями державних стандартів освіти («Математика», «Мистецтво», «Мови і літератури», «Здоров'я і фізична культура» тощо) як гарантії успішної професійної самореалізації та життєпобудови, може негативно позначитися на майбутній життєвій траєкторії випускників. В контексті цих ризиків педагогам доцільно критичніше сприймати поверхову інтерпретацію понять «творча самореалізація обдарованої особистості» і «життєтворчість», зокрема, їх семантичне ототожнення, яке на практиці призводить до абсолютизації освітніх результатів і недооцінці життєтворчих чинників.

Теза про нерівнозначність творчого і життєтворчого потенціалу особистості була чітко концептуалізована ще Е. Фроммом і репрезентована у його фундаментальному положенні про те, що життя є мистецтвом, предмет якого – не та чи інша конкретна діяльність, а саме життя, процес розвитку закладеного потенціалу людини [2, с. 26]. Непряма кореляція між рівнем креативних здібностей людини і її готовністю до життєтворчості підтверджується численними випадками, коли високообдарована особистість виявляється нездатною конструктивно сприйняти життєві проблеми і розв'язати кризові ситуації. Зокрема, сучасні мас-медіа широко висвітлюють психосоціальні проблеми багатьох представників творчої еліти, пов'язані з алкогольною і наркотичною залежністю, суїцидально-депресивними станами, що сформувалися в результаті неготовності ефективно реагувати на перманентні професійні та життєві стреси. І навпаки, досить високі та стабільні показники життєвого успіху і самореалізації можуть досягатися пересічними людьми, які не мають визначних здібностей і специфічних обдарувань, але за рахунок знання закономірностей і принципів життєпобудови вміло використовують життєві шанси, зберігаючи свою нішу в соціальній системі і навіть, за сприятливих обставин, демонструючи висхідну соціальну мобільність.

Враховуючи зазначене, особливо важливою є орієнтація сучасної педагогіки життєтворчості на розвиток в учнів особистісних властивостей, необхідних для успішного проектування і творчого здійснення власного життя (здатності до життєвої антиципації, суб'єктності, інтернальності, оптимістичного сприйняття життєвої перспективи, стресостійкості та мотивації досягнення успіху), оскільки репертуар цих властивостей дозволить обдарованим дітям успішніше реалізувати свій потенціал, виступатиме як своєрідний «сприятливий фон» для прояву їхніх спеціальних здібностей. Без такого «фону» обдарований випускник може виявити непристосованість до життя, що в помірних проявах нагадуватиме анекдотичні історії про розсіяних науковців, а в крайніх формах – створюватиме ризик дезадаптації особистості, її нездатності реалізувати свої здібності в конкретних суспільно-історичних умовах, з їх неодмінними тіньовими аспектами, кожен із яких може суттєво впливати на життєву долю людини. Так, Г. Сельє, аналізуючи свій життєвий і

професійний досвід, закликав молодих учених до філософського сприйняття болісних ситуацій, коли їхні наукові досягнення не викликають очікуваних і заслужених винагород: «Я знайомий із багатьма вченими, які перетворилися на «інтелектуальні руїни» з глибоким комплексом неповноцінності лише тому, що вони не отримали певну премію чи нагороду, яку заслужили, або не були обрані до якогось почесного товариства. У мене є кілька високоповажних і успішних колег, які з тих чи інших причин не були обрані до Королівського товариства Канади і через це схильні вважати себе невдахами. Вони постійно хвилювалися з цього приводу і робили все нові спроби досягти почесного статусу, не зупиняючись навіть перед принизливими клопотаннями. Врешті-решт вони з обуренням кинули заняття наукою, хоча й мали для цього всі необхідні здібності» [3, с. 196].

На нашу думку, позначена Г. Сельє проблема фрустрації психосоціальної потреби у справедливому суспільному визнанні є вельми репрезентативною для ілюстрації відмінностей між педагогікою життєтворчості і традиційною парадигмою навчання. Адже життя вимагатиме від обдарованих дітей не лише реалізації їхнього креативного потенціалу, розвиток якого є традиційною домінантою, а й інтернальності (певної психологічної автономії від зовнішніх оцінок), стресостійкості (готовності конструктивно сприймати навіть болісні випадки недооцінки професійних успіхів) й оптимістичного сприйняття життєвої перспективи (віри в те, що суспільно значуща праця врешті решт буде винагороджена справжнім соціальним авторитетом, навіть якщо певні офіційні відзнаки затримуються внаслідок кон'юнктурних чинників).

Отже, сучасна психолого-педагогічна інтерпретація концептів «творчість» і «життєтворчість», що враховує суспільно значущі відмінності між креативним і життєтворчим потенціалом особистості, сприятиме посиленню орієнтації закладів освіти на досягнення учнями не лише суто навчальних, а й передусім життєвих результатів, які розглядаються у широкому біографічному масштабі, з урахуванням реалій особистісного, соціального і професійного становлення школярів. Така зміна акцентів загальноосвітньої практики дозволяє не тільки збагатити її новими цінностями і смислами, які мають керівну роль при постановці учнями життєвих цілей, розробці та реалізації стратегії життя, а й звільнити навчально-виховний процес від зайвого формалізму, схоластичності й традиціоналізму, попередити абсолютизацію значення шкільного атестату при недооцінці життєтворчої місії закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи / Міністерство освіти і науки України. 2016. 34 с. URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch2016.html> (дата звернення: 27.02.2021).
2. Fromm E. Man for himself. An inquiry into the psychology of ethics. New York : Open Road Integrated Media, 2013. 310 p.
3. Selye H. From Dream to Discovery: On Being a Scientist. New York : McGraw-Hill, 1964. 419 p.

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО- ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Патицька Х. О., *pelechata@meta.ua*
*ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України»*

Аналізуючи формування центрально-периферійних взаємодій в ОТГ, особливу увагу варто акцентувати на питанні працевлаштування населення, адже відсутність можливості та перспектив пошуку місця праці стимулює відцентрові процеси, які супроводжують відтоком населення та підвищує імовірність виникнення конфліктогенних ситуацій.

У процесі опитування голів ОТГ Львівської області стосовно особливостей працевлаштування населення їх громади [1] (табл. 1) було встановлено:

Таблиця 1

Територіальний розподіл місць праці населення ТГ Львівської області

	Місцеве населення працевлаштоване:						
	у межах ОТГ	у місті-обласному центрі	у місті, яке знаходиться поблизу	межах району	межах області	у інших областях України	за кордоном
Заболотцівська	+	-	-	+	+	-	+
Луківська	+	-	-	-	+	-	+
Жовтанецька	+	-	-	-	+	-	+
Ходорівська	+	-	-	-	+	-	+
Воютицька	+	-	+(Самбір)	-	-	-	+
Кам'янка-Бузька	+	+	-	+	-	-	+
Мурованська	+	+	-	-	-	-	-
Підберізцівська	+	+	-	+	-	-	-
Рудківська	+	-	-	-	+	-	+
Солонківська	+	+	-	+	-	-	-
Меденицька	+	-	+(Дрогобич)	+	-	-	-
Радохівська	+	-	-	-	+	-	+

Джерело: складено на основі анкетування голів ОТГ Львівської області

1) усі представники органів місцевого самоврядування ОТГ виділяють громаду як територію, на якій працевлаштована велика частина населення. Окрім того, за період з моменту утворення ОТГ у Львівській області спостерігається зростання кількості робочих місць у більшості громадах (рис. 1). Серед лідерів: Мурованська та Підберізцівська ОТГ, які для інвесторів та нових підприємств привабливі передовсім завдяки їх наближенню до обласного центру та проходженню через територію автошляхів національного значення; Кам'янка-Бузька ОТГ з економічно розвиненим та логістично привабливим центром; Заболотцівська ОТГ, яка, попри невеликі розміри та формування на основі двох місцевих рад, територіальної віддаленості від міських центрів, стимулювала залучення власного населення до розвитку сімейних ферм та створила умови для

реєстрації та розвитку на території громади нових підприємств (електростанції, птахофабрик);

2) залежність розвитку ринку праці в ОТГ від наближеності до розвинених міст – центрів економічного зростання.

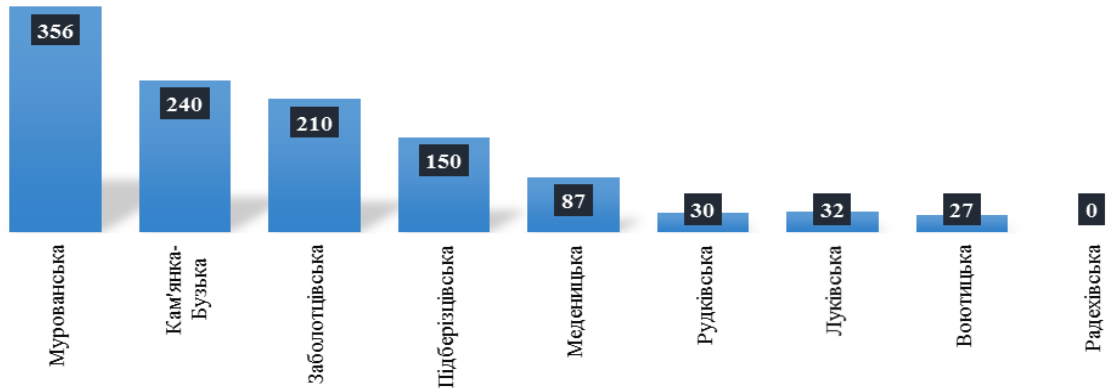

Рис. 1. Нові робочі місця, створені на території ОТГ Львівської області з моменту утворення, 2020 р., од.

Джерело: складено на основі анкетування голів ОТГ Львівської області

Загалом людинопотік у м. Львові на 7% формується мешканцями області в процесі маятникової міграції (основу якої складають поїздки на роботу), тобто у середньому впродовж одного дня до Львова приїжджає 152 тис. осіб, при цьому, 50,1% маятникових мігрантів – це жителі населених пунктів, розташованих на відстані до 15 км від Львова, а 84,1% - жителі громад в радіусі 40 км навколо обласного центру (рис. 2).

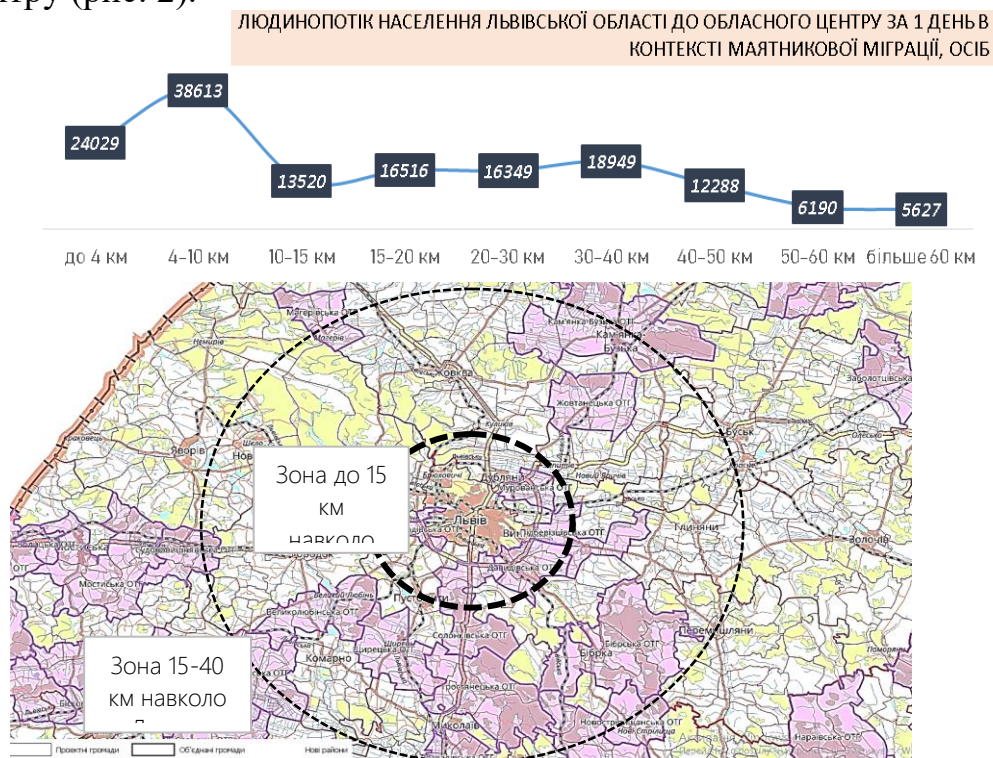

Рис. 2. Зони впливу м. Львова на формування ринків праці у ОТГ Львівської області, 2018 р.

Джерело: складено на основі [2]

Наведені результати дослідження [2] дозволили встановити, що Львів концентрує потоки маятникових мігрантів в радіусі до 40 км (Солонківська, Зимноводівська, Підберізіцівська, Мурованська та Давидівська ОТГ (ці громади повністю або частково входять до внутрішнього кола радіусом 15 км), Тростянецька, Щирецька, Великолюбінська, Жовтанецька, Кам'янка-Бузька та Бібрська ОТГ). Зазначене підтверджується і результатами, отриманими внаслідок опитування голів ОТГ. Так, громади, які розташовані на відстані до 15 км від обласного центру (Солонківська, Підберізіцівська, Мурованська ОТГ) чітко вказують, що Львів є ключовим осередком зайнятості їх населення. На цьому також акцентував голова Кам'янка-Бузької ОТГ, яка знаходиться у 40-кілометровій зоні навколо Львова.

З іншої сторони, Меденицька та Воютицька ОТГ вказують на міста, які знаходяться поблизу, як на осередки зайнятості їх населення.

1) актуальною та невирішеною залишається проблема виїзду жителів громад за кордон у пошуках роботи, на чому наголосили 8 голів ОТГ з 12 опитаних. На цьому аспекті не акцентували увагу тільки очільники громад, які безпосередньо межують з м. Львів.

Список використаних джерел

1. Storonyanska I., Patytska K., Hrynychshyn I., Chemerys V. Spatial disproportions in development of territorial community under conditions of administrative and financial decentralization. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 2020. № 6 (4), 43-62. URL: <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.03> (дата доступу: січень 2021 р.).

2. Спільне дослідження Львівської міської ради та компанії «Vodafone Україна». URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/lviv-changes/251171-lvivska-miska-rada-spilno-z-kompaniiei-vodafone-ukraina-provely-masshtabne-doslidzhennia-dlia-rozvytku-transportnoi-modeli-mista> (дата доступу: жовтень 2020 р.).

PARENTS AUTHORITY IMPORTANCE IN THE PROCESS OF PERSONALITY FORMATION

Paukova V. T., *paukova00@gmail.com*

Kugai K. B., *sketch_k2008@ukr.net*

Kyiv National University of Technologies and Design

Compared to other social institutions, the family has certain features that significantly affect the formation of a child personality. It is the family that becomes the first link between the child and society. It is the family that forms its own way of life, the micro-culture based on the values and elements of society culture.

Therefore, the purpose of our study is to determine the influence and importance of parental authority on the process of personality formation. We set the following tasks: to analyze the definitions of “personality” and “parental authority”; to establish the importance of parents’ authority in the formation of personality.

The historical and pedagogical aspect of family upbringing and the Ukrainian family is analyzed in the scientific works of N. Havryliuk, V. Naulko, A. Ponomarov, O. Semenoh, Ye. Siavavko, M. Stelmakhovych and others. From the standpoint of moral development of a child in the family and the manifestation of parental authority – A. Makarenko, V. Sukhomlynskyi, K. Ushynskyi, Ya. Korchak and others.

The object of research is the formation of personality.

The subject of research is parents’ authority as a factor in personality formation.

The scientific novelty of our work is an attempt to investigate the influence of parental authority on personality formation.

Results of the research. The process of personality formation is influenced by a number of factors. Scientists often identify three factors that affect the development of personality: heredity, environment and upbringing.

In domestic psychology there is no single definition of the term “personality”. This is due to the fact that scientists consider the personality in various aspects, such as semantic, functional, etc.

The leading role in the formation of personality is played by social factor, because personality is a measure of human social development.

Socialization is a process, a kind of assimilation by an individual of knowledge, certain social experience, norms and values, its inclusion in the system of social relations and relations necessary for its formation and vital activity in certain society.

S.D. Maksymenko defines personality as “a new socio-cultural form of human psyche as a biological being, someone who is capable of self-development, self-determination, conscious substantive activity, behaviour and self-regulation, and has unique inner world” [3].

The most important institutions of socialization are the family, school, peer society, the media, the workforce, etc. The influence of social environment should, first of all, be mediated by the level of the individual’s own activity and behaviour, the nature of

relations with other people, the level of education and upbringing, individual character traits, life guidelines.

The definition of “authority” phenomenon is found in many sources. One of them is recorded by S. Honcharenko in the Ukrainian pedagogical dictionary: “The authority of parents is the universally recognized significance of parents’ virtues and the strength of educational influence on children based on this. Such virtues include high spirituality, culture, intelligence, erudition, high moral qualities, educational skills. The educational authority of parents largely depends on their position in society, material and psycho-emotionally stable state of communication in the family” [2].

As you know, the first authoritative mentors of a child are his parents. For modern parents it is extremely important to understand the role played by the personal example in the life of a child: in family relations, the history of the people, nature, language, culture, nation and state; to the principles and norms of behaviour, work and organization of life; finally – to the process of personal learning, civic and cultural growth, desire and ability to educate.

Parents’ authority, as a special dimension of a child’s moral and practical actions, is associated with the characteristics of an individual, in particular, his value orientations. It outlines special, the only possible space of moral and practical actions of the individual, where the latter, in fact, lives responsibly or irresponsibly. In this regard, a valid judgment, in our opinion, was expressed by V. Bohdanov: “Authority” concept is an effective methodological tool for analysis and classification of real and imaginary authorities, the separation of authority and authoritarianism. This enables to organize the hierarchy of authorities, the disclosure of real mechanisms for the creation and functioning of personal and social authorities” [1].

It is important to remember that authority is a social formation based on the biosocial nature of an individual. By its substance, authority represents a certain system of social relations. “Authority is not just relationship, but relationship approach,” emphasizes V. Bohdanov [1].

Authority often serves as a criterion for determining the degree of activity of parents in mastering the latest technologies, their participation in public and socio-political life. We consider the authority of parents as a sign, as a form and result of social interaction, as a social regulator in the system “society-family-school”. It is a motivator and regulator of interpersonal relationships at all levels of the system [4].

The outstanding teacher A.S. Makarenko paid considerable attention to the place and role of parental authority in the family upbringing of children. Since children are just beginning to form social experience and there is an active process of its inheritance, the manifestation of father-mother authority can be positively or negatively reflected in this process.

True authority is enjoyed by parents who are honest about work and family responsibilities, active in public life. Such parents are attentive to their children, love them, respect their human dignity, interested in their school and extracurricular activities, etc.

Parental authority is an important part of raising a successful family. Gaining authority in the eyes of your own child is hard work for every parent. The components of parental authority are the opinion of parents about family and friends, behaviour in the family and outside, attitude to others, colleagues, actions of parents, and their attitude to work and to strangers in everyday life, attitude to each other. Parental authority does not depend on certain situations that could affect the relationship with children.

It is especially important that parents have authority in the period when a child develops a worldview, their own moral needs and assessments, consciousness and self-awareness, value system, clear life guidelines that make it relatively stable against the beliefs of others. Under such conditions, a child learns to manage his behaviour in accordance with his beliefs, generally accepted moral norms, consciously chooses a certain type of socially useful activity, fully performs social functions, and is responsible for his own actions in a society.

Parents who have authority over a child become a role model. The authority of parents forms trust and admiration in the child, and he begins to consciously adopt their behaviour, habits, life values, worldviews, etc. In such families, for the most part, children have a positive attitude towards the world around them, society and themselves.

Conclusions. Family upbringing and parental authority are a powerful source of personality formation. The authority of parents directly affects the formation of a child's worldview, national spirit, high morality, training, civic position, deep human feelings, love for his family and people, respect for the native language, history, culture. Therefore, we can conclude that the authority of parents is of great importance for the formation of personality.

References

1. Богданов В. С. Феномен «авторитета»: социально-философская гипотеза структурирования и моделирования в истории и теории. К. : Наукова думка, 1996. С. 27-28.
2. Гончаренко С. У. Авторитет. *Український педагогічний словник / гол. ред. С. Головка*. Київ. : Либідь, 1997. С. 14.
3. Диференційна психологія: підручник / С. Д. Максименко та ін.; за заг. ред. С. Д. Максименка. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 600 с.
4. Личность и авторитет преподавателя. Трудности в педагогической работе. *Педагогическая психология преподавателей*. М. : Педагогика, 1997. С. 6-27.

Scientific adviser: Kugai K. B., senior teacher at Foreign Languages Department, Kyiv National University of Technologies and Design

ЕТАПИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКИ

Рябініна М. А., ryabinina.margarita13@gmail.com

Уманський державний педагогічний університеті мені Павла Тичини

Соціальні процеси, що відбуваються в сучасному світі, загострили інтерес до розвитку людини в конкретному соціокультурному середовищі, до умов соціалізації особистості. На даний час існує очевидна потреба в розробці наукових основ соціалізації та соціального виховання підростаючих поколінь, коригуванні соціальної політики щодо дітей та молоді, оптимізації соціально-педагогічної діяльності.

Розвиток соціальної педагогіки на сучасному етапі є виклик часу і об'єктивно виражає цю потребу. Відкритість закладів освіти до соціальних явищ, взаємозалежність соціального середовища і середовища педагогічного створюють базис для нового етапу розвитку педагогіки, яка вивчає відносини в системі: час – соціум – соціалізація – виховання – особистість [1].

Сьогодні можна стверджувати, що соціальна педагогіка в Україні відбулася як самостійна галузь педагогічного знання, що має на меті вивчення потенціалу суспільства та способів оптимізації соціального середовища для більш успішного розвитку особистості протягом усього життя.

Наукове обґрунтування змісту соціальної педагогіки та обговорення нагальних проблем її впровадження в освітню систему ми також знаходимо у дослідженнях сучасних вчених Н. Гусак, Р. Вайноли, А. Капської, О. Карагодіної, О. Карпенко, Н. Коляди, О. Кравченко, О. Пожидаєвої, О. Чуйко, С. Шандрук та інших. Проте, на наш погляд, науковцями приділяється недостатньо уваги до історії соціальної педагогіки як органічної складової частини соціально-педагогічного знання, до дослідження історичних умов формування різних соціально-педагогічних напрямків і течій на різних історичних етапах розвитку суспільства.

Більшість наукових робіт відносять виникнення соціальної педагогіки на кінець XIX століття, хоча використання практичних прийомів соціального виховання було відоме ще за умов первіснообщинного устрою. У Давніх Римі та Греції, Китаї, Єгипті, Індії при підготовці дітей до практичного життя вже були елементи суспільного виховання. Так, давньогрецькі філософи Аристотель та Платон вважали, що держава повинна піклуватися про виховання дітей так, щоб формувати гідних громадян. Мова йшла про виховання громадян усіх вікових груп, проте завершувати виховання окремих соціальних груп філософи пропонували тільки у 30-35 років.

Слід зазначити, що даний підхід до виховання не був характерним для епох Середньовіччя, Відродження та Нового часу, але у XIX столітті під час змін соціально-економічних умов він був відновлений.

На початок XX століття припадає активна розробка теорій прагматичної педагогіки, експериментальної педагогіки, теорії «вільного» виховання та «трудової» школи, соціальної, гуманістичної, релігійної педагогіки, педагогіки, орієнтованої на філософське осмислення процесу виховання і освіти тощо. У цей період активно розвивається методологія педагогічних досліджень.

З самого зародження соціально-педагогічної теорії на межі XIX-XX століть починається дискусія про предмет соціальної педагогіки. Ряд основоположників соціальної педагогіки, вважали предметом її дослідження соціальну допомогу знедоленим дітям і профілактику правопорушень неповнолітніх (Герман Нуль, Гертруда Боймер, Ян Амос Коменський).

Натомість, Пауль Наторп принципово інакше визначав предмет соціальної педагогіки. Він вважав, що соціальна педагогіка досліджує проблему інтеграції виховних сил суспільства з метою підвищення культурного рівня народу [2].

Отже, вперше поняття «соціальна педагогіка» було запропоновано німецьким ученим у середині XIX століття Фрідріха Дістервега. Пізніше, у 1898 році його співвітчизник Пауль Наторп у своїй книзі «Соціальна педагогіка» визначив сутність, основні категорії, принципи та методи дослідження означеного напрямку. Предметом соціальної педагогіки він визначив проблему інтеграції виховних сил суспільства з метою підвищення культурного рівня народу. Таке розуміння відповідало соціальному замовленню суспільства і дало змогу розглядати соціальну педагогіку як галузь знань про виховання людини протягом усього життя [4].

Варто зупинитися на школі Рудольфа Штайнера, відкритої 1919 році у Вальдорф-Асторії (Штутгарт), яка до кінця XX століття знаходила все більше прихильників в європейській державі, зокрема й в Україні. Антропософський напрям роботи школи став пошук шляхів емоційно-естетичного виховання й освіти з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини. Ритми та цикли дитячого життя визнано ключовими показниками вибору методів навчання [5].

З вітчизняних вчених суттєво вплинув на розвиток соціально-педагогічної практики В. Сухомлинський [3], який дослідив причини і фактори, що сприяють виникненню негативних соціальних явищ у дитячому та молодіжному середовищі. В. Сухомлинський визначив зміст соціально-педагогічної роботи з дітьми з девіантною поведінкою, обґрунтував необхідність використання словесних методів в педагогічній діяльності, розширив вимоги до бесіди, обґрунтував доцільність комплексного використання методів соціально-педагогічного впливу на особистість.

Історичний аналіз розглянутих нами наукових підходів до суспільного виховання дітей та молоді дає змогу усвідомити сутність поняття «соціальне виховання» як ключової проблеми соціальної педагогіки.

Список використаних джерел

1. Зверева И.Д. Стратегия развития социальной педагогики в Украине// Вісник Запорізького національного університету No 3(16). 2011. С.18-21.
2. Малько А. Пауль Наторп – засновник соціальної педагогіки / А. Малько // Рідна школа: Щомісячний наук.- пед. журнал. № 9. 2003. С. 73-75.
3. Василь Сухомлинський: наукові праці // Упоряд. та наук. ред. П. Сікорський, Д. Герцюк. Львів: Бадікова Н.О., Серія «Видатні українські педагоги», вип.10. 2018 252 с.
4. Титаренко О.І. Розвиток ідей освіти і виховання у науково-педагогічній спадщині Пауля Наторпа: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.05 – соціальна педагогіка / О.І. Титаренко. Полтава.: 2008. 25 с.
5. Якса Н.В. Історія соціальної педагогіки: Методичний посібник. Житомир: Вид.-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. 156 с.

Науковий керівник: *Кочубей Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСАДНИЧИЙ ПРИНЦИП ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Савельєва Н.В., *savelyeva2003@ukr.net*

*Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного*

Інноваційна спрямованість світових тенденцій розвитку суспільних процесів вимагає від України вибору випереджувальної моделі подальшого розвитку та мобілізації суспільних ресурсів. Інновації сьогодні стали важливим механізмом здійснення процесу випереджувального розвитку в усіх галузях діяльності, що уможлиблює долучення України до високотехнологічних держав. Зазначене, в свою чергу, суттєво впливає на систему освіти в цілому та її загальноосвітню складову, адже цілком очевидно, що прискорити інноваційні зміни в економіці країни неможливо без модернізації науки і освіти.

Одним із головних стратегічних завдань, визначених у нашій країні, є розвиток суспільства на основі нового знання, що вимагає повного реформування системи освіти та оновлення її змісту. Ключовим інструментом реформування, безпечно, є інноваційна діяльність на всіх рівнях освіти. Так, зокрема, Національна доктрина розвитку освіти, та і здійсненню освітніх інновацій, що якісно змінюють мету, зміст, структуру, форми, методи, засоби, технології навчання, виховання та управління [2].

Важливість інноваційних процесів в освіті акцентується у доробках М.Анісімова, О.Гончарової, В.Живодьора, М.Кларіної, Л.Даниленка, І.Підласого, Н.Островерхової, О.Поправко, В.Пінчука, Г.Тараненко, Н.Юсуфбекової, Р.Фатосудінової, В.Паламарчука та інших.

Інноваційна діяльність визначається як процес внесення нових елементів у традиційну систему, створення та використання інтелектуального продукту, реалізація нових оригінальних ідей тощо. Структура інноваційної діяльності передбачає як розробку інновації, так і її поширення. В означеному сенсі освітня інноваційна діяльність є процесом внесення якісно нових елементів в освіту, адже сучасна школа вимагає докорінного переосмислення технологій, духовного становлення особистості, створення умов для самореалізації її суттєвих рис у процесі здійснення творчої діяльності.

Освітня інноваційна діяльність передбачає розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу, зміни у способі їхньої діяльності, стилі мовлення, створення та поширення новизни у системі навчання здобувачів. Зазначимо, що освітні інновації істотно змінюють результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені, новітні освітні, дидактичні та виховні системи; передбачають імплементацію сучасних освітніх, педагогічних технологій, методів, форм, засобів розвитку особистості, організації навчання і виховання; впровадження нових технологій управління навчальним закладом і всією системою освіти [1].

Інноваційний процес є постійним пошуком нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, вимагаючи суттєвої зміни у змісті, формах і методах

навчання і виховання. У той же час інноваційність є творчим процесом, що вимагає пошуку оригінального, нового, оптимального, що потім освоїться, засвоїться та імплементується у педагогічну практику.

Сучасними дослідниками виокремлюється декілька важливих видів педагогічних інновацій, зокрема, освітні ідеї, абсолютно нові і раніше невідомі; адаптовані, розширені або переоформленні ідеї, що набувають особливої актуальності в певному середовищі й у визначений час; педагогічні нововведення, що виникають у ситуаціях, пов'язаних із новою постановкою мети в нових умовах [1].

Важливо зазначити що інноваційність освітньої діяльності засвідчує свою ефективність завдяки підтримці з боку здобувачів, освітян та закладів освіти. У дослідженнях наголошується на тому, що імплементация інноваційних технологій навчання безпосередньо впливає на якість освітнього процесу [3; 4].

Отже, інноваційні процеси в системі освіти передбачають не просто впровадження нового, а реалізуються як цілеспрямована трансформація цілей, умов, змісту, засобів, методів, форм діяльності, яким притаманна новизна, високий потенціал підвищення ефективності діяльності, забезпечення довготривалого корисного ефекту, узгодженість з іншими нововведеннями тощо.

Інноваційна освітня діяльність є надзвичайно складним, але важливим і потрібним процесом, що потребує розуміння, підтримки, науково-методичного, державницького підходу на всіх рівнях управління та, найголовніше, педагога з високим творчим рівнем професійної культури, індивідуальним інноваційним стилем педагогічного мислення, здатного до інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гончарова О.В., Тараненко Г.Г. Інноваційна діяльність особистості як важлива умова гармонізації культурно-освітнього простору: філософсько-освітній аспект. *Філософські обрії*. 2016. Вип. 35. С. 162-173.
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. *Інтернет ресурс*. Точка доступу: <https://mon.gov.ua/>
3. Тараненко Г.Г., Ісакова О.І., Єременко Л.В., Шлєіна Л.І. Імплементация новітніх технологій навчання у процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін в агротехнологічному закладі вищої освіти. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти. Випуск 24. Збірник науково-методичних праць*. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь. 2020. 581 с. С.362-368.
4. Тараненко Г.Г., Поправко О.А. Імплементация тренінгових технологій в освітній процес закладу вищої освіти як умова особистісного та професійного зростання майбутнього фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021 р., № 74, Т. 3. С.153-158.

Науковий керівник: Тараненко Г.Г., к.пед.н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.

«УПРАВЛІННЯ СТРАХАМИ» ЯК ПОЛІТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ЛЕГІТИМАЦІЇ/ДЕЛЕГІТИМАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ВЛАДИ.

Стрелков В. В., stvladyslav@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки

У 2014 р. відбулись позачергові вибори Президента України. 22 лютого 2014 р. Верховна Рада України ухвалила постанову про самоусунення президента та призначення позачергових виборів [2]. Цим рішенням парламент законодавчо закріпив делегітимацію президентської влади В. Януковича. Електоральний процес 2014 р. був значно ускладнений подіями, які стали наслідком наведеного вище політичного рішення – анексією Кримського півострову, так-званими референдумами в Криму та на Донбасі, збройним протистоянням та актами насильства на сході країни, проведенням антитерористичної операції.

Вся законодавча база щодо виборів зазнала кількох істотних змін протягом трьох останніх місяців перед виборами, а останні шість поправок до Закону України «Про вибори Президента України» [1] вносилися лише за кілька днів до дати голосування. Зміни вносилися частково з метою реагування на мінливу політичну та безпекову ситуацію, створення можливостей для голосування мешканців відповідних регіонів, і частково – для здійснення подальших кроків на шляху виборчої реформи. Хоча це й призвело до суттєвої зміни нормативно-правової бази порівняно з тією, яка існувала на момент призначення виборів, більшість останніх змін у законодавстві були сприйняті основними учасниками виборчого процесу як необхідні [3, с. 1].

Складне політичне та безпекове середовище серйозно вплинуло на правове поле, підготовку до виборів та передвиборчі кампанії кандидатів. Воно також унеможливило проведення виборів на Кримському півострові та на значних частинах Донецької і Луганської областей. Серед серйозних проблем виборчого процесу в Донецькій та Луганській областях, міжнародні спостерігачі відмітили: вторгнення, вигнання членів комісій та закриття ОВК незаконними озброєними групами, залякування членів комісій, включаючи викрадення, погрози вбивством, проникнення у приватні помешкання, захоплення обладнання та виборчих матеріалів, вогнепальне поранення довіреної особи кандидата. Ці протизаконні дії були спрямовані на зрив виборів та позбавлення громадян їхнього основоположного права взяти вільну участь у голосуванні та обрати свого представника. Попри всі зусилля, голосування на великій частині Луганської та Донецької областей не відбулося. За підрахунками ОБСЄ/БДПІЛ майже 4,09 млн. громадян не змогли проголосувати на позачергових президентських виборах 2014 р. [3, с. 2, 6, 14]. Наведені вище факти мали серйозний вплив на рівень легітимності президента Порошенка, особливо на тимчасово непідконтрольних Україні територіях Криму й Донецької та Луганської областей, оскільки жителі цих регіонів країни були позбавлені права голосу – вони не змогли виявити ні підтримки майбутньому

Президенту ні висловити недовіру до нього, що є серйозним порушенням основних принципів демократичності виборчого процесу.

Такі умови були зручними для застосування технологій «управління страхом», що стали ефективним інструментом каталізації електорального процесу. В таких умовах, виборцям було важко зробити по-справжньому усвідомлений та раціональний політичний вибір, натомість, емоціональна складова та «стадний інстинкт» стали переважними чинниками здійснення політичного вибору. Командою П. Порошенка був використаний концептуальний підхід, за допомогою якого була реалізована системна стратегія «перемоги в один тур». Цю стратегію вдалось реалізувати завдяки розгортанню інформаційної кампанії, що мала на меті формування в громадській думці консенсусу щодо очікуваних результатів електорального процесу. Загальну концепцію контенту та меседжів цієї інформаційної кампанії П. Порошенка можна виразити такими ментальними настановами: «вибори в такий час – справа ризикована»; «президента потрібно вибрати в першому турі, для того щоб уникнути ризиків дестабілізації політичної ситуації в країні». Зростання підтримки П. Порошенка стало очевидним наслідком втрати суспільної підтримки іншими опозиційними лідерами (А. Яценюк, О. Тягнибок, В. Кличко), які зазнали суттєвих репутаційних втрат під час подій на Майдані. Важливим чинником перемоги П. Порошенка стала його домовленість із В. Кличком щодо зняття останнього з виборчих перегонів. Це допомогло в реалізації технології консолідації, в даному конкретному випадку – політичних сил, навколо кандидатури П. Порошенка. Закріпити цей ефект були покликані оприлюднені результати кількох соціологічних опитувань, які вказали на великі шанси П. Порошенка перемогти вже в першому турі – так вдалось створити ілюзію консолідації суспільства навколо кандидатури майбутнього президента. За таких умов, критично важлива частина виборців прийняла рішення віддати свій голос за П. Порошенка, аби завершити вибори вже в першому турі, таким чином, виграти час для нейтралізації незаконних озброєних банд-формувань на сході країни.

Список використаних джерел

1. Про вибори Президента України : Закон України від 05.03.1999 № 474-XIV в редакції від 22.05.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14/ed20140522#Text> (дата звернення 30.01.2021).
2. Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України : Постанова Верховної Ради України від 22.02.2014 № 757-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-18#Text> (дата звернення: 30.01.2021).
3. Ukraine, Early Presidential Elections 25 May 2014: Final Report. *The Organization for Security and Co-operation in Europe* («OSCE») : веб-сайт. URL: <https://www.osce.org/odihr/elections/ukraine/120549> (дата звернення: 30.01.2021).

Науковий керівник: *Бортніков В. І., доктор політичних наук, професор, кафедри політології, управління та державної безпеки, Волинського національного університету імені Лесі Українки.*

РОЗВИТОК РОЗУМІННЯ ЕМОЦІЙ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ

Улітіна К.С., *ulitina1313@gmail.com*

Бердянський державний педагогічний університет

Розвиток емоційної сфери дітей з порушенням інтелектуального розвитку – одне з пріоритетних завдань сучасної інклюзивної освіти, оскільки воно безпосередньо пов'язане з питаннями соціалізації таких дітей.

Значний внесок у вивчення емоційного розвитку дітей з порушенням інтелекту внесли дослідження А. Граборова, Г. Дульнєва, Л. Занкова, Т. Власова, І. Єременко, В. Лубовського, В. Синьова, О. Хохліна, М. Певзнера, С. Рубінштейна, І. Соловйова, В. Бондара, Ж. Шиф та інших. Вони показали, що наявність органічного порушення і пов'язане з ним загальне порушення динаміки нервових процесів неминуче позначається на вищих формах психічної діяльності школяра, змінюючи тим самим його відносини, переживання, емоційні прояви.

Емоційна сфера дітей з порушенням інтелекту, особливо молодшого шкільного віку, характеризується незрілістю й істотним недорозвиненням, пов'язаними переважно з недостатньою сформованістю довільних психічних процесів. Діти схильні до полярних, позбавлених тонких нюансів, поверхових, хитких емоцій, які піддаються швидким, часом різким змінам. Водночас у деяких учнів спостерігається інертність емоційних реакцій, які часто мають стійкий егоцентричний характер. У низці випадків емоції неадекватні зовнішнім впливам, які діють на них. Учні з порушенням інтелекту надто повільно контролюють власні емоційні прояви, а часто й не намагаються це робити [2].

Нерозуміння «мови емоцій» позначається на всій ситуації соціального спілкування, на процесі соціальної адаптації та інтеграції у суспільство.

Розуміння дітьми емоційних станів з порушеннями інтелекту вивчала Ж. Намазбаєва, яка довела, що розуміння емоційних станів персонажів, зображених на картинках викликає труднощі. Складні емоції соціально-морального характеру, тонкі відтінки почуттів залишаються недоступними для розуміння. Разом з тим, майже всі учні правильно розуміють і називають стани, які часто переживають в своєму житті (радість, образа, біль) [2].

Нестабільність емоційної сфери є гострою проблемою у освітньому процесі дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту, ускладнює процес їхньої соціалізації. Тому виникає необхідність розвитку їхньої емоційної сфери. Основне завдання розвитку емоційної сфери – навчити їх розуміти, диференціювати емоції, правильно і спокійно реагувати в будь-яких ситуаціях, в результаті чого негативні емоції не зникають, а поступово витісняються позитивними емоціями. Таким чином дитина вчиться адекватно вести себе в несприятливих ситуаціях [1, с. 65].

Життя будь-якої сучасної дитини вже не уявити без таких предметів, як

планшет, телефон, комп'ютер.

У сучасному світі активно використовується поняття «медіасоціалізація» як процес розвитку особистості під впливом медіа. Медіа продукція зорієнтована на все молодшу аудиторію, впливаючи на процес становлення особистості.

Проаналізувавши все зазначене вище, можемо сказати, що тема дослідження – актуальна.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити психологічні особливості розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту, розробити програму розвитку розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту засобами мультиплікації.

Наукова новизна одержаних результатів: на основі теоретичних та практичних положень значно доповнено дослідження впливу на розвиток розуміння емоцій дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту мультиплікаційних засобів; виділені та описані провідні ознаки, що характеризують розвиток розуміння емоцій сучасних дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту;

Практичне значення одержаних результатів: розробка програми розвитку розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту засобами мультиплікації, її апробація та визначення рівня ефективності.

До психодіагностичного інструментарію увійшли методики, що представлені у навчально-методичному посібнику А. Щетиніної «Діагностика соціального розвитку дитини» та адаптовані для дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту.

Зокрема, були використані субтести: 1) підбір зображення до вербального опису; вміння розуміти експресію і співвідносити емоційний стан з його мімічними проявами, ідентифікувати емоції ; 2) «вербальна фіксація»; вміння визначати і називати ознаки тих чи інших емоційних станів, сприймати і оцінювати емоції.

У дослідженні взяли участь учні Дитячого приватного розвитку центру «Всезнайка», м. Бердянськ, Запорізької області, віком 6-7 років у складі 6 осіб, серед них 4 хлопців, 2 дівчини.

В результаті проведеного діагностичного зрізу обстежених, діти були відібрані для участі у формуючому експерименті. Під час діагностики було виявлено наступні показники: вміння розуміти експресію і співвідносити емоційний стан з його мімічними проявами, ідентифікувати емоції (низький рівень – 4 особи; середній рівень – 1 особа; достатній рівень - 0 осіб); вміння визначати і називати ознаки тих чи інших емоційних станів, сприймати і оцінювати емоції (низький рівень – 4 особи; середній рівень – 1 особа, достатній рівень – 1 особа).

З метою розвитку розуміння емоцій дітей молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту була створена розвивальна програма.

Програма розроблена для групової роботи з дітьми 6-7 років, включає 10 занять, з частотою зустрічей 1 раз на тиждень, тривалістю 1 година.

Мета: розвиток розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту 6 – 10 років за допомогою засобів мультиплікації.

Методичні прийоми: релаксація, концентрація, перегляд та обговорення мультфільмів (співпереживання героям мультфільму, вміння розрізняти настрої

героя, адекватно оцінювати їх поведінку, створення власного сценарію мультфільму); арт-терапія; тілесно-орієнтована терапія; рольова, динамічна гра, перевтілення; предметна діяльність.

Проведення формуючого експерименту щодо розвитку розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту продемонструвало наступну динаміку за показниками : вміння розуміти експресію і співвідносити емоційний стан з його мімічними проявами, ідентифікувати емоції (низький рівень – з 4 осіб до 1, середній рівень – з 1 до 0 осіб, достатній рівень з 0 осіб до 1 особи); вміння визначати і називати ознаки тих чи інших емоційних станів, сприймати і оцінювати емоції (низький рівень – з 4 осіб до 1, середній рівень – з 1 до 0 осіб, достатній рівень – з 0 до 1 особи).

Таким чином, проведене дослідження підтвердило ефективність запропонованої програми розвитку розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту засобами мультиплікації. Зміст мультиплікаційних творів містить певні емоціогенні чинники, дитина легше розуміє, диференціює емоції за допомогою перегляду правильно підібраних та пояснених мультфільмів, які здатні стимулювати розвиток розуміння емоцій дітьми молодшого шкільного віку з порушенням інтелекту.

Література

1. Кряжева Н. Л. Розвиток емоційного світу дітей. Ярославль: Академія розвитку, 1996. 208 с.
2. Некоторые особенности личности учащихся вспомогательной школы / под ред. Ж. И. Намазбаевой. Алма-Ата, 1985. 289 с.
3. Щетинина А. М. Диагностика социального развития ребенка: учебно-методическое пособие. Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2000. 88 с. URL: <http://window.edu.ru/resource/168/48168/files/novsu207.pdf> (дата звернення: 10.01.2020)

Науковий керівник: *Старинська О.В., кандидат психологічних наук, доцент. Бердянський державний педагогічний університет.*

Наукове видання

Science and innovations in the 21st century

Матеріали I Всеукраїнської Інтернет-конференції студентів та молодих вчених 12 травня 2021 р.

*Гуманітарні науки
Соціальні та поведінкові науки*

Відповідальна за випуск: Вікторія Лемещенко-Лагода, викладач кафедри «Іноземні мови» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

Редактор: Вікторія Лемещенко-Лагода.

Дизайн і верстка: Вікторія Лемещенко-Лагода.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст представлених матеріалів

© ТДАТУ, 2021